

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

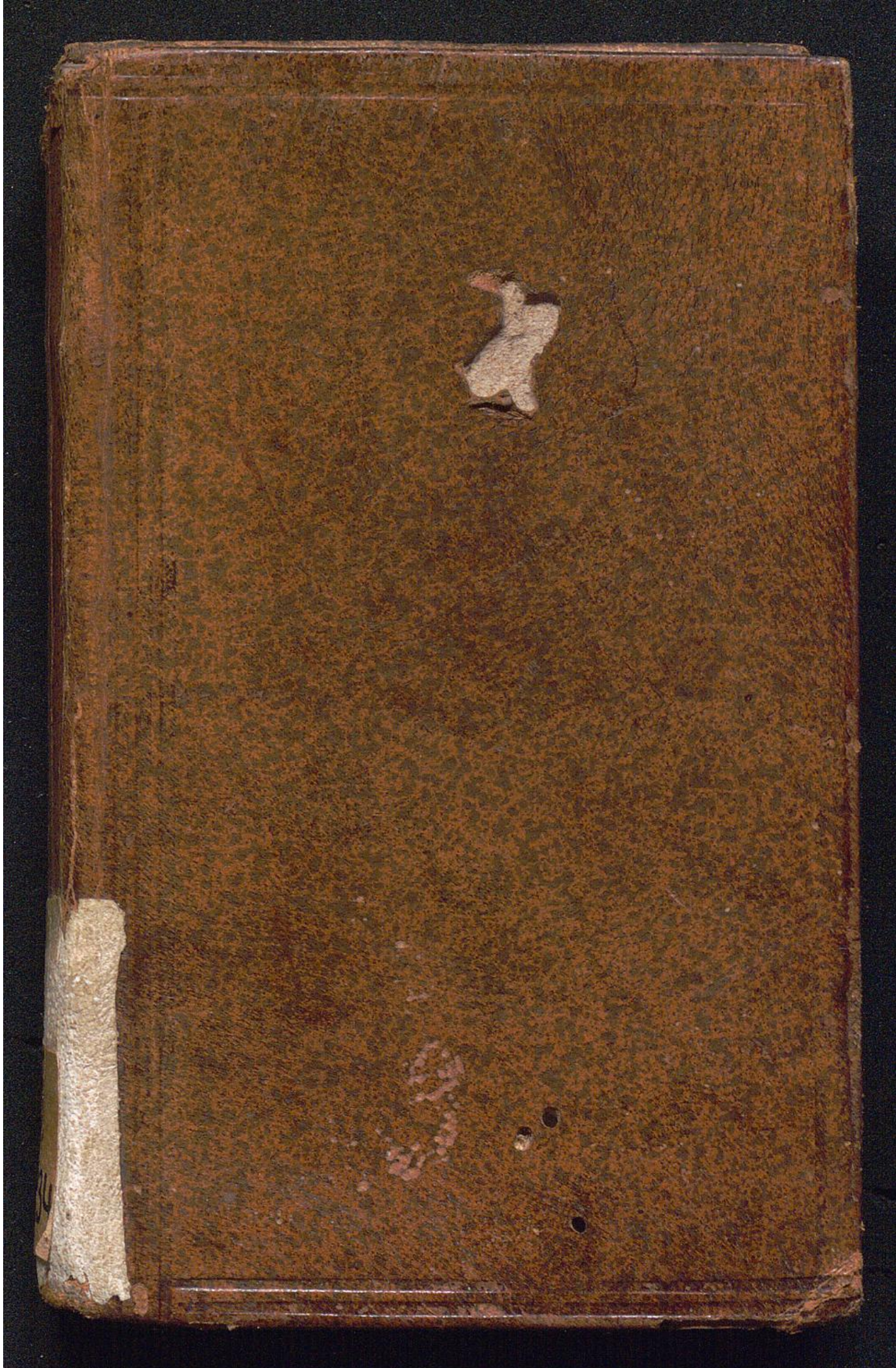
Universitätsbibliothek Paderborn

**Dictamina Seu Scita Variæ Doctrinæ, Politicæ, Moralis,
Stoicæ, Christianæ, & Spiritualis**

Nieremberg, Juan Eusebio

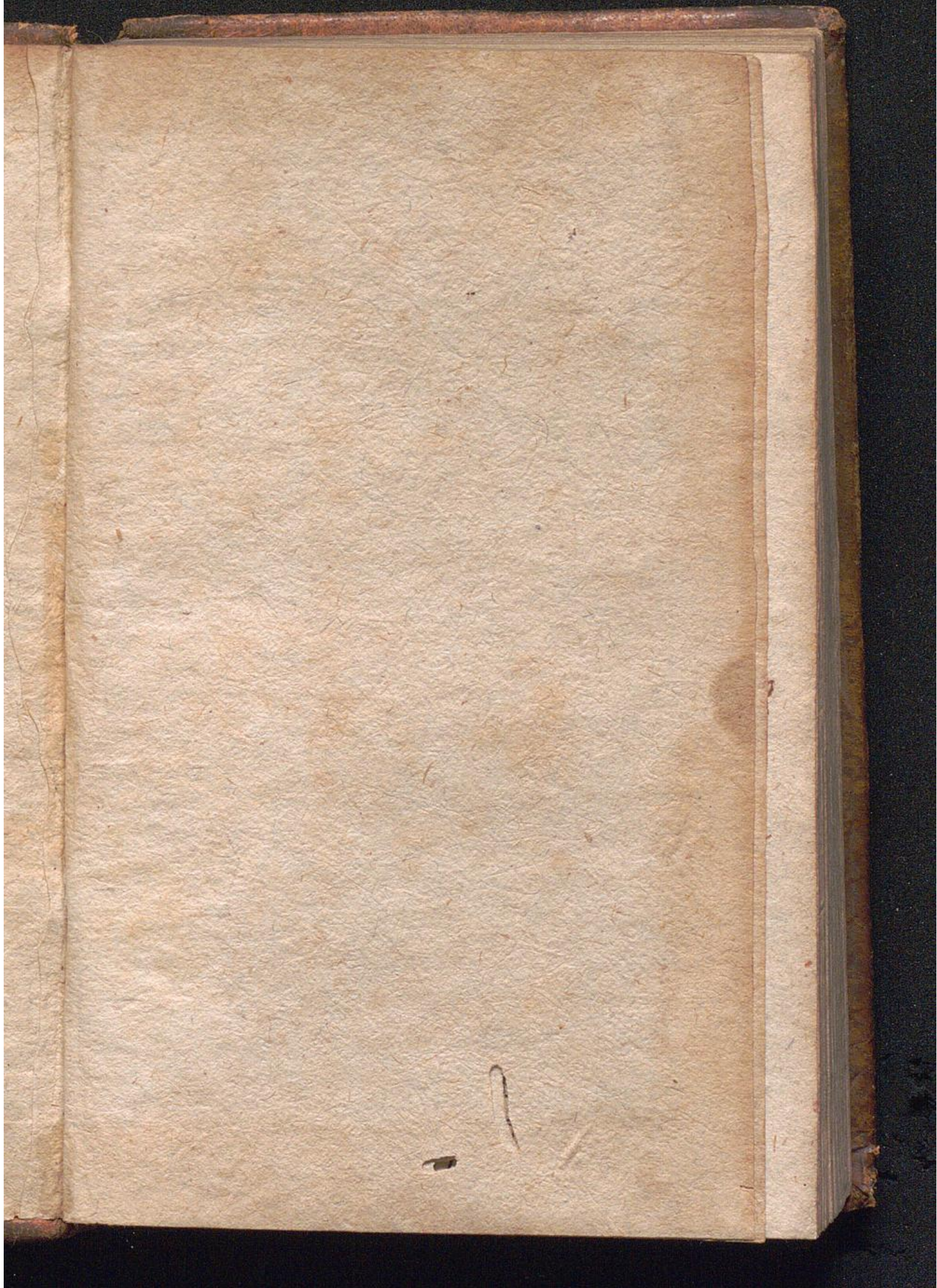
Paderbornæ, 1711

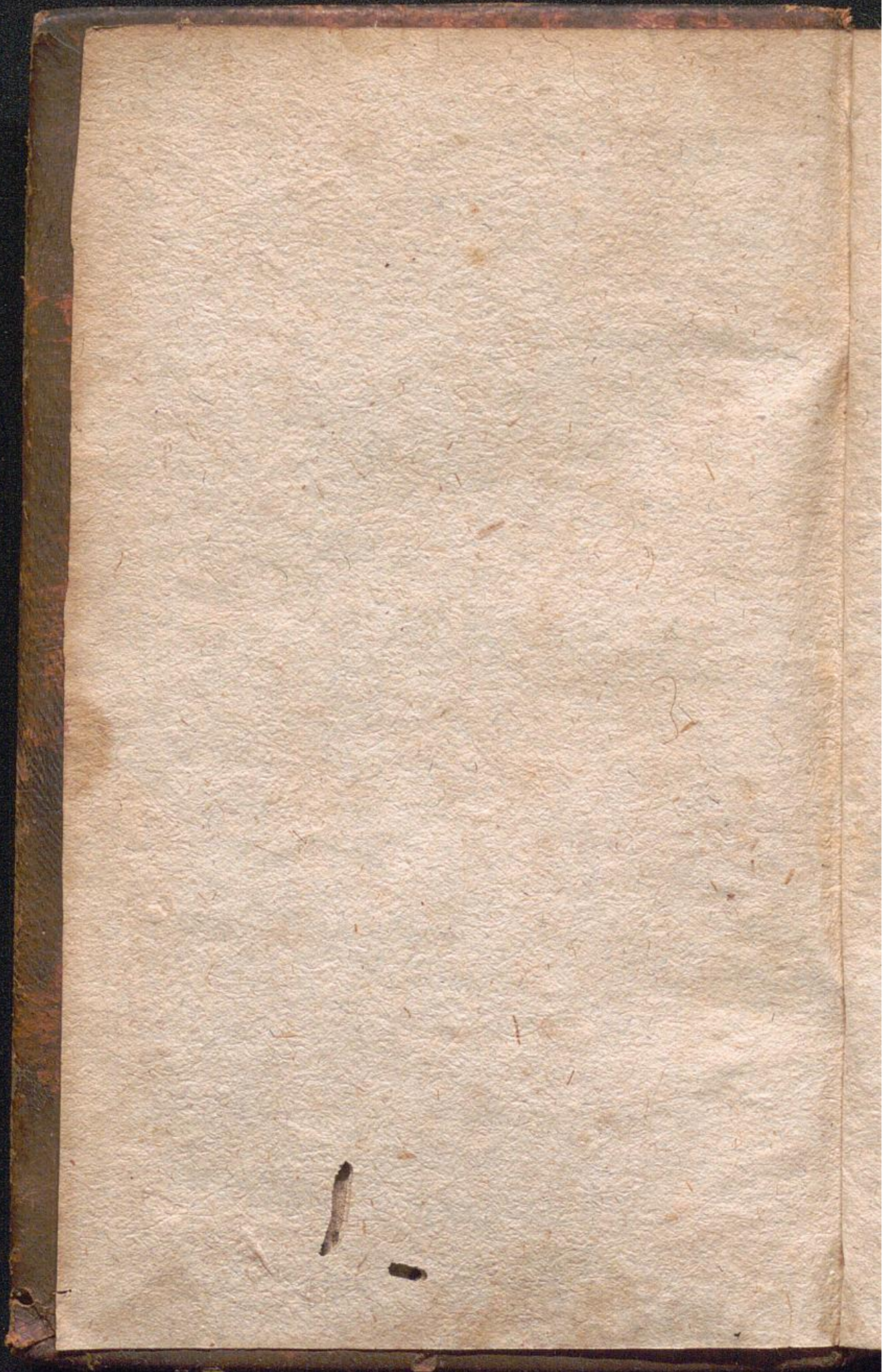
[urn:nbn:de:hbz:466:1-50306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50306)

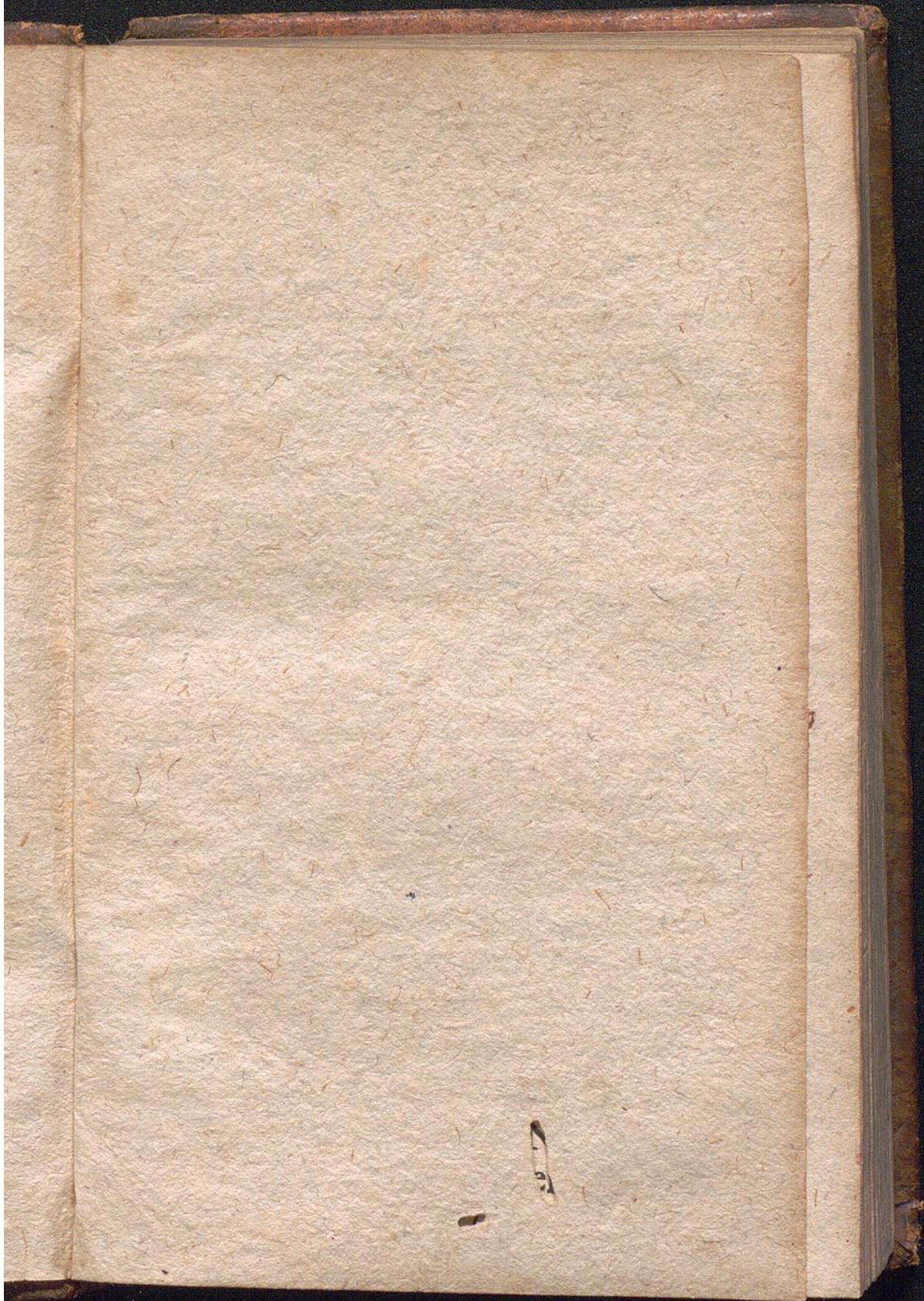

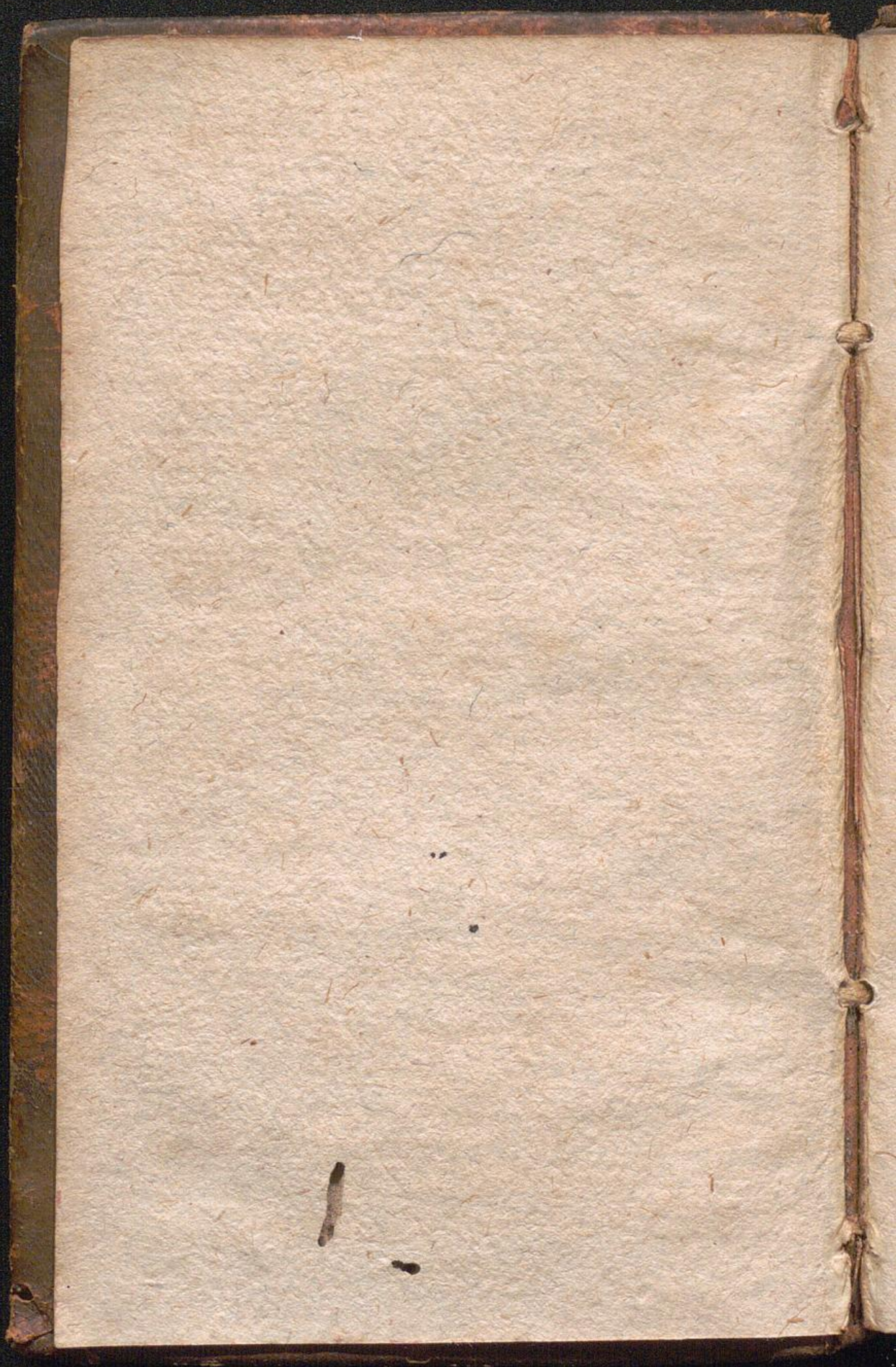
Th. 2934.

f. II
43.

DICTAMINA
SEU
SCITA VARIÆ
DOCTRINÆ,
Politicae, Moralis, Stoi-
cæ, Christianæ, & Spiritualis
ex operibus

R. P. JOANNIS EUSEBII
NIEREMBERGII, Soc. Jesu,
Collecta, & ab ipso Authore

Colleg. recognita. *S. J. Paderb.*
Ex

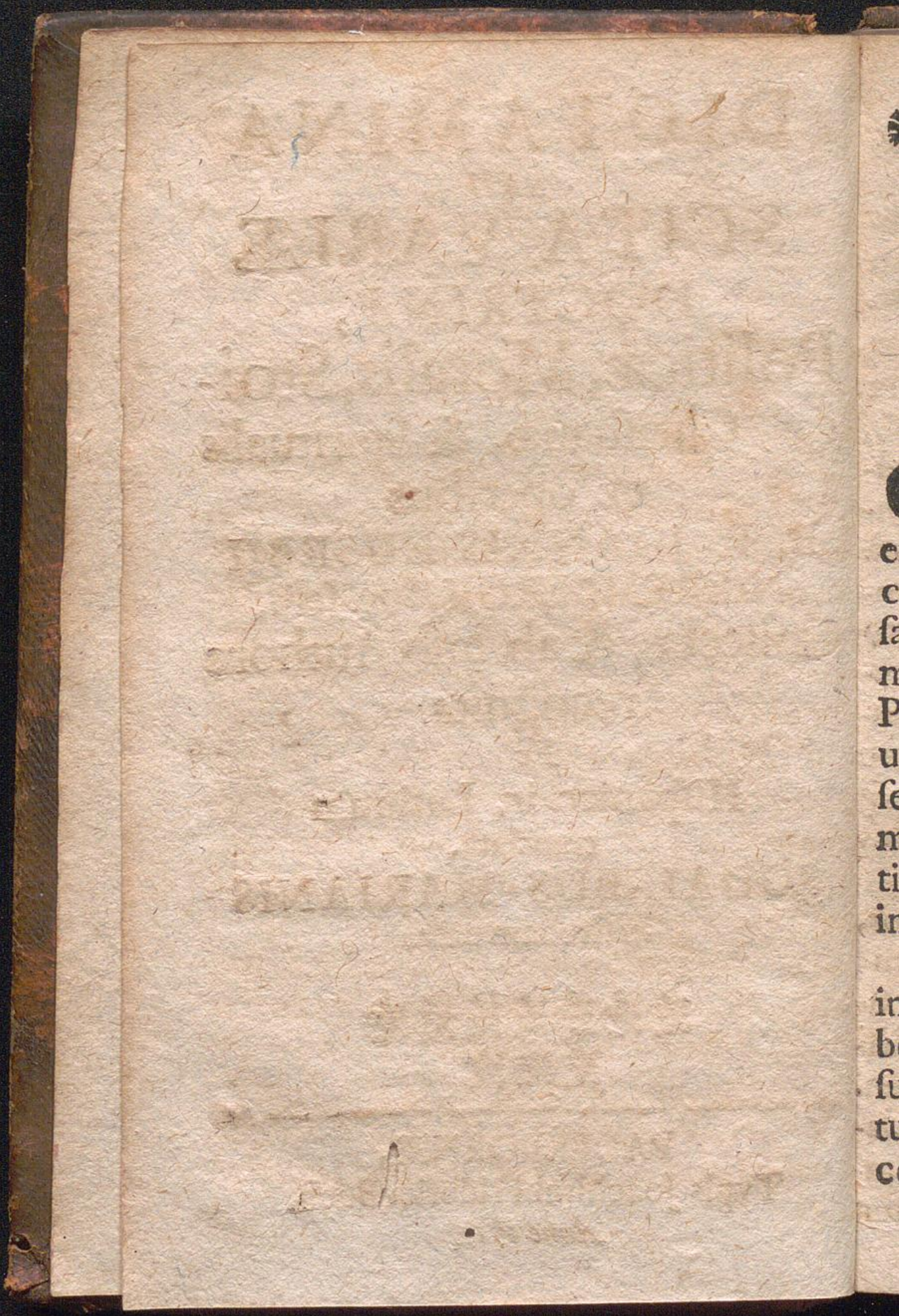
Hispanico in Latinum
translata.

SODALIBUS MARIANIS
in strenam data.

—
PADERBORNÆ,
Typis Joachimi Friderici Buch

Anno 1715.

e
c
fa
m
P
u
fe
m
ti
in

in
b
f
tu
c

Dictamina Regia

Sen

Politica.

DECAS I.

I.

ONus honoratum est Regia dignitas: æquè onerat ac ornat. Solium non est sedes quietis, sed stadium laboris. Princeps licèt unus sit, negotiari tamen debet salutem plurimorum. Sunt munia maximi laboris, quæ Reges sedendo exercent. Prudentissimè Philippus II. munus Regium idem esse dixit, ac opus textoris. Hic sedet quidem, sed toto corpore laborat, manibus, pedibus, ore. Nulla est potentia Animæ, quam non oporteat occupari in Rege.

2. Ut bene imperes aliis, fac ut Ratio imperet tibi: tum solùm Princeps, si habeas affectus, non habearis. Ignominiosum foret, præesse populo, subesse appetitui. Si passio mundum gubernet, omnia confusio involvet. Quale monstrum cor-

A2

pus

pus absque capite! Tale & Regnum est, ubi ratio non præest, aut æquitas.

3. Prudentia fulcrum est salutis publicæ Melius illam tuetur sagacitas, quàm potestas, industria quàm vires. Prudentia præsupponit cognitionem substantiæ; hinc tota est, uti accidentia eventura prævideat.

4. Munus suum non bene Princeps alteri crediderit. Reperiet facile prudentiores, qui judicent; sed non electos à DEO, ut imperent. Peculiari providentiâ Deus Regibus assistit, uti instrumento operis eximii. Non æquè aliis favores suos impendit, non Archangelum, aut plures Angelos in custodiam mittit. Illis hoc peculiare est, ut dum nequeunt Imperii curam committere aliis, per hos cœlestes Spiritus adjuventur.

5. Non consideret Princeps Status suos uti hæreditatem à Majoribus acceptam neque ut donum fortunæ, aut munus aliorum, sed ut officium à DEO commissum, uti negotium à Cœlo imperatum Reges Persarum non quiescebant ad placitum; quotidie Servus dispellebat somnum

num

est, num dicens: Surgito Rex, sumito curas à DEO tibi commissas. Hoc Excitatoris munus apud Principes Christianos Conscientia subeat, excitétque in labores publici boni. Imperare non est sors, aut felicitas, sed officium Regis.

6. Regnare res est plena periculi. Subiectos occupat labor, refrænant leges, admonent Amici. Rex (ait Socrates) his omnibus caret. Non illos necessitas cogit, potestas à legibus eximit, Majestas monitores excludit, Sola virtus supplere potest hæc omnia.

7. Media inter timorem DEI, & amorem subditorum tutissima degit Principum Majestas, & Corona. DEUM si timeat, amétque subditos, ambitur ab utrisque. Donet DEO cor suum, dabíqtue illi DEUS & suum, & subditorum. Sic cunctis amabilis, & nemo erit ipsi metuendus.

8. Nullo DEUS magis eget ac Principe, neque ullus magis DEO ac Princeps. Prima illius cura sit servire DEO, & ut sui serviant DEO. Non bene imperabit homini, si malè obsequatur DEO. Non poterit bonus Rex esse populi, qui fuerit malus subditus

Coeli. Curet Rex Divina, & DEUS providebit humanis.

9. Fides, & Religio basis est Regnorum. Crescente illâ crescunt & ista, deficiente deficiunt. Fidei debet Princeps obedientiam subditorum; uti Fides debet Principi sustentaculum Mysteriorum. Non habet Fides subjectum illustrius, quàm Regiam Majestatem; neque Rex munimentum robustius, ac Fidei veritatem. Ubi hæc viget, sacra floret Politia: ubi exulat, omnis ratio Statûs evertitur. Non enim rerum ordo immutatur, si Religio statuatur ut medium, Imperium ut finis, quin potiùs vires Imperii medium sunt Religioni firmandæ.

10. Dilatare Fidem inter infideles, ingens accessio est Regiæ dignitatis. Plus eâ fæneratur, quàm armis. His flectuntur rebelles, illâ obtinetur vastissimum Regnum intellectûs, subditurq; voluntas sedentium. Hac ratione subjectio victis accepta redditur, ipsa servitus transit in materiam amoris: dum scilicet se obstringentiunt Providentiæ Divinæ, mediantibus armis transferentis illos à tenebris errorum ad Fidei claritatem.

DECAS. II.

11. Sensatè Pelopidas respondit monentibus, ut cautiùs se tueretur. Aliorum inquit, hoc est, quibus sui cura incumbit; Imperator omnium est, non suus, & aliorum commoda anteponit suis. Persona Regis decoratur Majestate humanâ, ac bonum Regni nescio quid Divinum habet. Æquè enim Philosophorum ac Theologorum doctrina est, bona quantò magis communia, tantò magis esse Divina.

12. Non existimet Princeps, Rempubllicâ magis suam esse, ac ipsû reipublicæ. Totus quantus est, illius servitio mancipatur. Alios otiû docet operari malè; in Principe ipsum non agere, est malè agere.

13. Generositati Principis non officit servare se, ut servet suos; eximere se periculis; ut iis eximantur & sui. Vera fortitudo non est horrere vitam, sed contemnere mortem. Potest, amari vita, licèt mortem contempseris. Nam contemptus illius mali, & amor hujus boni tendere debent in eundem scopum, qui est salus, & utilitas communis.

14. Rex licèt unicus sit, laborat tamen

pro multis, atque indè habet quòd æstimet labores suos. Plurimi agent malè, si ille non operetur bene. Multi agent bene, si ille non operetur malè. Tota Regni machina Cœlorum instar cardine suo vertitur; illorum minimum vitium redundat in terram, hujus in populum. At si bene agat, digito movet universa, penè dixerim, solo desiderio agendi.

15. Voluntas Principis est imago omnipotentia Divinæ. DEUS solâ voluntate operatur, quod vult: Princeps solùm arrendendo omnes trahit in sequelam. Sua suorumque felicitas erit, si complaceat sibi in bono, si colat virtutem, si amet æquitatem.

16. Ad duo præcipuè advertat Princeps: quòd imperet hominibus, quòd ipse sit homo. A primo affvescet humanitati: à secundo non efferetur in superbiam. Per illud reddetur bonus Pater: per hoc non erit malus Dominus.

17. Licèt Princeps dominetur mortalibus, nihil tamen præter virtutem immortale habet, quæ ubi, ubi sit, semper veris bonis stipatam videris.

18. Re-

18. Regia dignitas æstimari non debet ab indulgentia fortunæ, sed à pretio virtutis, & prudentia consilii. His cardinibus versatur publica res, tametsi non respondeat eventus. Prudentia enim mensurari non debet ab eventu, qui sequitur, sed à consilio unde nascitur.

19. Virtus Principis non sit ficta aut affectata, sed sincera & solida. In munere enim, quo fungitur, ambitioni locus non est, nec dependentiæ ab aliis. Ambitiosi hoc vitio laborant, ut contenti ascititiâ virtute, veluti latrunculi eam despolient, illiusque veste induti velint honorari, ipsâ nudâ relictâ, & quasi captivâ. Nunquam enim illa minùs libera est, & magis serva, quàm quando contempta sustentare debet apparentiam ambitionis.

20. In Principe mensura actionum non sit potestas, sed honestas, & ratio decori. Possit, quod licet, non velit, quod libet. Errat, si existimet se plùs posse, quàm liceat. Voti licentiam sola virtus honestare potest. Minimâ licentiâ utatur, qui potest sumere maximam. Velle omnia, quæ possis, tyranni est, & scelestissimi: velle

As

solam

solum, quod licet, DEI & boni. Si quod affectus suadet; præberet fortuna, brevi Universum ruina involveret. Stabit potestas subinde errando: semper peccando nunquam subsistet.

DECAS III.

21. Honestas virtus est maximè Regia: in illo plùs habet fulgoris, ac in alio quolibet. Cùm enim omnium oculi tendant in actiones illius, necesse est eas alienas esse ab omni eo, quod in plebe vel excusari potest, vel faciliùs condonari. Nôrint Principes ipsam Majestatem sibi damnosam, aliis scandalosam esse, nisi honestate firmetur. Cùm enim non sit, qui potestati resistat, agitur impunè, quod voluntas elegerit, non quod honestas statuerit.

22. Habet & potestas servitutem suam. Regi enim non æquè licet agere, quod cæteris. Aptè Seneca scribens Potenti cuiquam: *Multa tibi non licent, que humillimis, & in angulo jacentibus. Magna servitus est magna fortuna. Non licet tibi quidquam arbitrio tuo facere. Audienda sunt tot hominum millia, tot disponendi Libelli, tantus rerum ex orbe*

orbe toto accurrentium congestus. Mille occupationibus subest, qui imperat.

23. Quæ major gloria in Principe, quàm cum possit, quod ipse vult, patiatur quod alter cupit; clemens ad injurias proprias, justus ad alienas? Parùm quippe est ex alieno liberalem esse, nisi & de proprio addas. Sortis, & Majestatis sublimitas exigunt animum sublimem. Sublimis animus novit ignoscere, sive vit dissimulare, se præbere affabilem, odium reprimere, refrænare appetitum. Et hoc est verum animi robur, cui à temeritate non sit periculum.

24. Animus Principis legitur in Speculo clementiæ. Per eam manifestat se, quis sit, & confirmat esse, quod est. Manifestat se esse Principem, dum mitigat rigorem legis mortuæ, Lex ipse viva. Confirmat esse, quod est, dum animos subditorum conciliat sibi, ipsamque dominationem amabilem reddit. Duobus præcipuè Rex intendat, oportet: delinquentibus, & Reipublicæ. Si delinquens Publico officiat erit clementia respectu hujus in illum rigore uti. Quod si delicti qualitas, aut

delinquentis persona locum præbeant poenæ mitigandæ, erit clementia respectu Principis rigore non uti.

25. Cùm vita subditi descripta sit in vultu Regis, omnis indè exulet iracundiæ motus, verissimum temulentiaë simulacrum. Animus ei semper innubis sit; nulla peregrina specie aut impressione obfuscat, quem non valeant etiam inopinatissimi eventus conturbare. Nihil inconvenientius emendaturo peccantes, ac irasci. Turpe est culpâ suâ emendare alienas. Errores subditorum non sunt corrigendi à Principe cum dispendio authoritatis. Argant hoc Ministri Justitiæ, quorum munus est corripere delinquentes.

26. Non habeant Reges, quod in illis condonetur: ipsi autem condonent quàm plurima aliis. Tam probrosa illis sunt reorum supplicia, quàm Medicis ægrotantium funera. Seu defectus sit experientiaë seu casus, neutrum laudabile est. Parùm differt assiduis belli injuriis premi, ac sub crudeli Principe mereri. Supplicia adhibenda sunt non in sensum dolorémque nocentium, sed in exemplum aliorum.

Pari

Pari ratione condonandæ sunt poenæ, non quia sic libet, sed ut rei emendentur, clementia Principis incutit bonis peccandi horrorem; neque minor ars est, mansuetudine delicta corrigere, quàm severitate.

27. Poenæ infliguntur, non quia peccatum fuit, sed nè peccetur deinceps. Præterita emendari non possunt, at futura præveniri. Proficit multis, ut vivant bene, si moriatur unus, quia vixerat malè. Injuria est bonis, si indulgeatur perversis. Æger inordinatus facit Medicum severum. Idem crudelitatis genus est, condonare omnibus, ac condonare nulli. Imperare non munus est duntaxat, sed & ars constans habitu proprio. Igitur administrare justitiam ars est, artis opus pax communis, & felicitas omnium.

28. Condemnat se ipsum, qui indulget facinoroso. Punitio delictorum mater est quietis; indè illa Reipublicæ nascitur, indè alitur, & sustentatur. Principis est satagere, nè vitia impunè vigeant. Hoc agget, si sustinuerit authoritatem Judicium, non revocando, facilè, aut immutando,

quod justè statuerint. Hac ratione sceleratos continebit metus supplicii, sed & auditus præcludetur appellandi ad Principem, & statutam pœnam evertendi. Justitia accelerata proxima est injustitiæ, præcipitata crimini.

29. Nunquam Princeps per seipsum supplicia irroget; sed neque, dum irrogantur, præsens sit. Amari illum magis, quàm timeri, ratio utilissima est Reipublicæ conservandæ. Nequit enim amare quispiam, nisi metuat offendi, quem amat; timens autem potest non amare, quem timet. Quin videris plerumque metum odio conjungi, & quos metuimus, odisse. Magis proinde convenit Principem amari ab omnibus, odio haberi à nullo. Plurimum quoque proderit præmiorum distributionem reservare sibi, puniendi rationem committere Ministris: quatenus præmiati colant ipsum uti Benefactorem, condemnati non oderint uti judicem.

30. Auris altera semper servanda est accusato; & expectanda veritas quam solet mora detegere. Pœna dilata adimpleri potest,

ele. potest, semel illata nequit revocari. Con-
& a- nivendum quandoque. Præstat decipi,
nci- quàm diffidere. Gloriosum est Principi
Ju- condonare suis, & quasi ignorare, quod,
iæ, si scisset, dissimulandum non erat.

DECAS IV.

um 31. Damnosius malum est seditio, quàm
ro- bellum. Illud principio sui est medicabile;
gis, dum proficit, mortale: sed & cùm decli-
ou- nat, perniciosum. Ex complicibus casti-
re gandi pauci, sed acerrimè; cæteri clemen-
a- tia obstringendi. Nulli omnino parcere
na- periculosum est. Tantùm perdis, quan-
le- tùm sævieris. Verùm aliud est seditio, a-
& liud querela. Hanc præstat negligere, illi
de tempestivè occurrere.

s, 32. Plus timeat Princeps opera sua, ac
ne hostes alienos. Non vereatur mala susti-
e- nere, sed facere: ex his enim illa nascun-
t- tur. Hæc est differentia Regis & Tyranni.
nt Rex timet subditis, Tyrannus subditos.
ti Ille metuit, nè quid mali eveniat suis, iste
ft nè quid sibi à suis. Status Principis duo-
o- bus conservantur, autoritate & amore;
ri autoritas verò metu, & admiratione.
t, Ipsa gubernandi ratio conciliat stupo-
rem

rem, potentia timorem, virtus amorem.

33. Adſint Regi, qui gubernantem adjuvent, aſt imperare non niſi ſolus debet. Facilis audiat conſulentes, invitus blandientes. Pungunt hi etiam repulſi. & ſi quandoque non nocuerint, nunquam videas profuiſſe. Conſiliis ipſe aſſiſtat: nam mille dolis expoſitus eſt, qui ex ſolo illo iudicat, quod refertur.

34. Qui nimiùm deiectus eſt, cum patitur, nimiùm quoque arrogans eſt, cùm imperat. Nequit alios gubernare, qui non novit alios ſufferre; neque unquam bene præeſt, qui ſuſpicionibus ſubeſt. Tum ſolùm ſecurus eſt de obſequio, quando diffidentia non eſt in ſubdito. At qui ſupervacuâ ſollicitudine metûque agitur, an, & qui, quæ imperavit, adimpleantur, næ ille vel populum ineptè rector eſt, vel ſcopum gubernationis ægre obtenturus; dicendus magis Cuſtos invito- rum, quàm Præſes liberorum.

35. Quem primæ ſtatim Relationes occupant, aut difficultates dejiciunt, ineptus eſt gubernando. Magnanimitate opus eſt, & animo imperterrito, qui neſciat
turbari

turbari illico, aut in quamcunque partem detorqueri. Quidquid allabatur seu boni seu mali, imò illud cujuscunque ponderis, leve videri debet, & commotione suâ indignum.

36. Studiosè advertendum est Principi in differentiam, quæ in distribuendis præmiis, & conferendis munijs intercedit. Præmium respiciat merita, munus habilitatem. Proinde non sunt præmianda servitia officijs, si præmiandū destituat aptitudo: quin imò si duo in idē competunt, quorum alterum merita commendant, fallit idoneitas: alteriabilitas suffragatur, at merita desunt, huic tamen præ illo conferendum erit. Consiliarios illos fideliores censeat, non qui studio placendi ubique applaudunt, sed qui quandoque dissentiant. Amet vera svaderi, non arri-
dentia.

37. Eximiæ Præfecturæ non sunt committendæ plebejis, sed Nobilibus. & ingenuè natis; Multum valet apud omnes, quæ in hominibus est, nascendi felicitas. Securius ab his procuratur Pax, & Justitia Regnorum. Nam qui plurimum debet
sanguī-

sanguini, obstrictum se quoque sentit virtuti; neque tam facilè deest officio suo, & hac & illo stimulante ad gloriam. At tamen munia non excedant fungentium merita, neque uno impetu evehantur ad maxima, quos nondum exercuerunt minima. Evectio immodica invidiæ prostat, neque ullos videas graviore censura vexari, quàm qui unico saltu evaserunt ad summa.

38. In Consiliariis, aut Regiis Ministris præstat ingenium quietum ac maturum, acri & curioso. Præsumptio non felicitat eventus, nec emendat errores, in quos induxit. Tractanti cum litigiosis, & diversa ambientibus nihil æquè opus est ac patientiâ & moderatione; tum ut mitiget labores officii, tum ut imminuat molestias importunitatis. Præcipitare, aut non resolvere, utrumque extremum est. Minùs tamen peccat impatientia, quàm morositas. Adverte magis, quid svadere deceat, quàm quid possit evenire. Eventus enim non cadunt sub industriam humanam, sed prudentia & recta ratio iudicandi. Insistere opinioni suæ pertinacia est,

est, quam perperâ constantiam appellâris.

39. Leges Rationi, Magistratus Legibus aptentur. Ubi munia venalia sunt, nunquâ videris res prosperè geri. Pessimû est ab officiis ali, qui officiis funguntur. Habeant stipendia sua, unde vivant, unde videri possint, quod sunt. Sciant autè erecti authoritatē suam, uti initio Præfecturæ licet minima videtur esse maxima, ita successu temporis, quæ maxima fuerit, apparituram uti minimam; dum scilicet primo ad officium accessu humiles, ipso imperandi usu facti fuerint intolerabiles. Nusquam videbis homines tam insensibiliter turgere, quàm ubi cæperint aliis præesse. Quò submissiùs isti parent, hoc arrogantiùs illi dominantur. Ubi verò in opponentem sese incurrunt, frænum laxant potestati, in obstacula magis ausuræ; sicque sua diffundunt imperia.

40. Forma Regiminis ut apta sit, tribus conditionibus constet, oportet. Sit strictum, sit severum, & constans. Per severitatem non accipe durissimum illud gubernandi genus, quo vel labecula sanguine expiatur: sed serietatem executionis

nis

nis per media rigoris, & lenitatis promovendæ. Per strictum intellige Principis munus, nê, quod ipsius est, divisum sit, aut alteri communicatum imperium. Constantia vult gubernari omnia juxta leges, & veteres mores quocunque accidente non facilè innovandos.

DECAS V.

41. Timenda est Principi adolescentia sua, præsertim ubi fervor exuberat, & experientia deficit. Ætatem illam maturiori credat, ejusque consiliis subdat. Sit licet ingenio felix, non fidat. Quò enim illud acrius est aut facundius, eò faciliùs ut bonorum etiam agrorum inculta, inutili segete luxuriant. Ab aliena manu accipienda est sementis, ut feliciter germinet. Mens vivacior suo seigne consumit. Prudentia non solo usu comparatur, præparanda est studio, & præceptis.

42. Nunquam apud suos eo loco sit Princeps, ut necesse habeant vel tacere veritatem vel amittere gratiam. Amet virtuosos, faciâtque se à virtuosis amari; eòsque liberè versari secum absque periculo virtutis. Actionibus suis securitatem imperet

imperet

imperet probis, veridicis libertatem. Adulatoribus poenam, perversis timorem. Tametsi malus censeri possit, qui solo commodo suo bonus est, cum ipsa virtus sui pretium sit, & merces: attamen non omittat Princeps bene agere in exemplum aliorum; ad minus non appareat malus, ne quis alius se bonum reputet, si malus sit.

43. Instrumentum Iustitiae Lex est, instrumentum innocentiae Regis exemplum. Legibus refrænatur malitia, exemplo virtus procuratur. Lex ut vi suâ polleat, metus faciat: ut respectu, honestas. Perversos rigor adducit, virtuosus satis est ratio Recti. Multum differt inobedientia à contemptu. Iste respicit Legislatorem, illa Legi opponitur. Qui clam transgreditur Legem, nihil officit Authori; qui palam delinquit, sævit & in hunc, & in ipsam legem.

44. Leges multitudine vilescunt, cura observandi stabiliuntur. Quid proderunt contemptæ, aut ob congeriem oblivioni traditæ? Multitudo reverentiæ obstat, & imminutio Majestatis est sancire non observanda. Ad hæc ingens servitus est,

est,

est vix pedem movere, quin impingas, aut violati edicti reus sis. Momenta omnia ad censoriã virgam referre, onus est intolerabile. Denique ubi multum præcipitur, multum delinquitur. Non cumulo leges valent, sed usu. Servatæ populum coërcent: neglectæ scandalo sunt, aut absque fructu. Si convenit immutari, tempus id statuerit, aut occasio. At nisi intersit Legislatoris, aut Legis ipsius, inconcussæ maneant, tametsi destituantur, fine suo. Legem convenientia servat, Ratio non facit.

45. Leges sinè obsequio, Magistratus sinè honore. Idcirco qui primi transgressi fuerint, exquisitè plectendi sunt, & ad horrorem cæterorum. Qui enim absque exemplo delinquant, minùs excusabiles sunt, & magis nocivi. Ingens præjudicium Reipublicæ foret, iis indulgere, qui adeò præjudicant.

46. Nullæ aliæ leges tam felices sunt, tam venerabiles, quàm quas Rex gestis promulgat. Edictum frustratur sæpissimè, facta religiosissimè observantur. Civilibus, & in bonum Provinciarum latis
Rex

Rex ipse obstringitur; & licet ipsi uti Latori obsequi nequeat, subditur tamen DEO, Legique naturæ, quæ jubet Caput correspondere membris, sibi que statuere, quod justum aliis censuerit. At verò transgressionis reus non est obnoxius pœnæ, nec Rempublicam decet advertere in culpas Moderatoris. Solius id Dei est, Regis scilicet Regum, discussuri Principum causas, & pro tempore eorum errata castigaturi.

47. Non sunt tolerandæ consuetudines, quæ indulgentiâ Principis vim legis obtinuerunt. Facilius abrogâris legem scriptam, quàm consuetudinem inolitam. Illam revocabis folio papyri, hanc nec longissimo tempore. Arduum est detrahere populo, quod annorum usu contraxit.

48. Nihil æquè felicitat Regem, ac probitas vitæ, & amor proborum. Ejus facta forma sunt vivendi. Exemplo consecrat, quod facit. Mores Regni ejus actionibus constant. Quis enim credat ausurum punire, quod igse egerit. Quàm enorme scelus foret, primos aquarum fontes corrumpere, unde potent universi? Quocirca si

ca si

ca si se, si suos colat Princeps, hoc imprimis noverit, docere se facere malè, si desinat facere bene. Otium illi est Schola malè agendi, & nisi agat bene, nihil agere censetur.

49. Faciliùs est errare naturam, quàm populum discedere à moribus Principum. Omnis illorum actio aut venerationem pariat, aut timorem. Tametsi enim non subjaceant legi, ipsi tamen Lex viva sunt. Et quemadmodum leges, quas pœnales dicimus, metum omnibus imponunt, eæ verò, quæ gubernationem concernunt, & politicas vocamus, admirationem; ità vita Principum perverfos populi mores condemnare debet; iis verò stuporè incutere, qui eorum actiones observant, uti Regulam suarum.

50. princeps bonus (ait plutarchus) est viva dei imago, id est optimi, potentissimi, sapientissimi. Bonitas efficit, ut nulli non proffit: sapientia, nè deviet: potentia ut exequatur. Ex adverso Principis mali prototypon dæmon est, in id unum laborans, ut noceat omnibus. Eius potentia, si virtus absit, proruit in omne malum;

lum; si bonitas desit, in tyrannidē; si prudentia in ruinam, & interitum.

DECAS VI.

51. Verbum suum ità appretiet princeps, uti creditum Majestatis. Amisisti omnia, si fidem amiseris. Est instar animæ, quæ non solet reverti in corpus, quod deseruerit. Non utatur Religione in imperii augmentum, nec fide data in propriam utilitatem. Indè enim periclitatur Authoritas, & hac pereunte non suppetit dolus aut ars ulla amissam recuperandi.

52. Pollicendum est tardè, pollicitis standum citissimè. Inter spatium utriusque nulla interveniat difficultas: expendenda eà est, antequam spondeas. Quis autè dubitet promissis principē alleviari, subditū felicitari? Ea tamen iis solum præstāda sunt, à quibus speres promoveri tua obsequia, & non frustrari collata munia.

53. His quoque duobus intendat princeps, quomodo credere debeat, & qui faciat sibi credi. primum jubet illum facilem esse in assentiendo assertis, nè scilicet Majestati præjudicet, multùm passuræ, si præsumi possit, esse aliquem, qui velit fal-

B

lere

lere principem. Non eſt pœna, quæ poſſit eluere mendacium Regi factum. Quòd ſi temeritatis hujus eveniret exemplum, caſtigandum foret ſupplicio tam novo, tam exquisito, cujus memoriam nulla ſæcula oblitterarent. Secùs enim principum Aulæ erunt officinæ fraudum, delationum, murmuris, & querelarum, quas ambitio ſolet, invidia, & adulatio progerminare. Alterum exigit aſſerta ejus tam eſſe conjuncta operi, ut practica dici poſſint, unumque ſit principem loqui ac facere.

54. Firmitudo veritatis à nullo valet infringi, aſtutia falſitatis mille ruinis obiecta eſt, nescit quidè regnare, qui nescit diſſimulare; verum minus novit regere, qui plus novit fallere. Diſſimulare proposita tegere ſecreta, occultare intentiones ſuas prudentiæ eſt, at callidè fingere defectus eſt poteſtatis, nævus authoritatis, & argumentum infirmitatis.

55. Per munificentiam principi accreſcit honor, & utilitas. Non poteſt non illi proficere, quod viderit ſuis prodeſſe. Una hæc domini gloria, una utilitas, dare dando

Dando lucratur animos omnium, obsequia plurimorum. Largitur uni, & devincit omnes spe paris felicitatis. Neque lateat, quod dederit: solent munera nobilitate accipientem. Similes præmiandus sit, aut eruditus aliquis, donatio notoria sit, si pauper cumulandus, occulta. Illic ostentatio valet, quia præmium est: hinc misericordia Secretum poscit. Plus delectetur largiendo, quàm sciendo, quæ fuerit largitus. Timeat potius minùs dedisse merenti, quàm plus immerenti, Non privet munificentiam suam dignos, licet indignus aliquis participarit. Præstat enim malis bene facere propter bonos; quàm bonis detrahere propter malos. Verumtamen non sit effusus in omnes, nec restrictior in aliquos. Meminerit se accepisse, quod tribuit, & obstringere omnes, dum muneratur dignum vel unicum.

56. In munerando considerata sunt merita, & obsequia. Non qui prætendit, sed qui meretur, præmiari debet. Neque enim ambitio meritum est, neque prætentio obsequium. Solebant Theodosius, & Valentinius* rationem meritorum De-

cretis suis inferere, ut constaret jus esse merentibus in præmia, idémque, ea non conferre, ac usurpare jus alienum. Nova videbitur, veridica tamen est verborum explicatio, quibus Magni illi Imperatores ** apertè declarant, non esse Principibus liberum ex libito dispensare honores; sed determinari ex Justitia per obsequia merentium: adeoque illos solùm esse Interpretes, qui jura declarent, aut fideles Ministros, qui quod debent, distribuunt.

57. Ubi muniis Compensantur obsequia, ad duo advertendum est: ut per officium satisfiat merenti, & per merentem satisfiat officio. Illud est debiti, hoc strictissimæ obligationis: nam præmiare pro merito bonum est particulare, satisfacere muneri beneficium commune.

* *L. eúmque 58. C. de Decurionib. ibi.* Habitu consideratione videlicet meritorum, *Com. relatis. 2. de testam. 161.* Aliqua juxta servitium meritum conferantur.

** *L. nemo. C. de Magist. Offic. ibi.* Ut is gradus cæteros antecedit, quem stipendia meliora, vel labor prolixior fecerit antea. *Ubi notandum est verbum illud: fecerit.*

esse non Nova
orum
tores
oibus
; sed
me
nter
es Mi
at.
obse
r offi
nter
strio
e pro
atis
labit
i. Ca
ervit
grad
ia me
nter
it.
8. D

58. Dare dandi causâ, animi liberalis est, & Regii; dare, quia alter meruerit, non quia tibi placuerit, multò illo nobilior est. Rarum est exemplum Darii Persarum Regis, qui inter confinia mortis & vitæ constitutus, non jacturam Regni, non captivos cum conjuge filios, sed id unum tristis ingemuit; non potuisse Polystrato reddere beneficium aquæ, quam sitiienti porrexerat.

59. Non amabilem solùm, sed & honoratum se reddiderit Princeps, si populo faciat confidentiam indulgentiæ suæ. Vitiatio datur Antigono, dum petenti Cynico talentum, respondit, plus esse, quàm quod Cynicus petere deberet. Petenti verò denarium subjecit denuò, minùs esse, quam quod Regem deceret dare. *Turpissima cavillatio!* exclamat Seneca, *invenit quomodo neutrum daret. In denario Regem, in talento Cynicum respexit; cum posset & denarium tanquam Cynico dare, & talentum tanquam Rex.*

60. Non magnum est Regem magna aggredi, & non exequi. Plus ignominia adfert, desistere ab eo, quod cæperis,

quàm gloriæ pariat inchoâsse. Proinde factius fuerit mediis intendere quàm fini, magisque deliberare quî possis, quàm quid actum velis.

DECAS. VII.

61. Ex Pace germinare solet felicitas Regnorum, & idcirco bello semper anteponenda est imò & gloriæ, quæ incerta est, & fortunæ, quæ infida est. Infixum sit Principis animo tritum illud: *Concordiæ res parva crescunt, discordiâ maxime dilabuntur.* Volvebat hoc assiduò Marcus Agrippa, séque sibi felicem fecit, gratum & proficuum suis. In inferendo bellum Rex omnibus concedat, in conservando Pacem nemini. Ab aliis discordia initium sumat, à se reconciliatio. Amet potius pugnare in vitia, & populum pacificare.

62. Bellum habeat necessitas, pacem voluntas. Non enim est quærenda pax, ut bellum geri possit, sed ferendum bellum, uti medium pacis obtinendæ. De decet Christianum Principem fidem datam alligare fortunæ, ac tum solùm jurato fæderi inhærere, cùm suâ interest. Pax, ut Christiana sit, neque semel rumpenda est.

est, neque unquam violanda. Ut ut bellum gerere quandoque necessum sit, nunquam videas gravissimis incommodis carere. Alitur cædibus hominum, substantiâ Regnorum, exactionibus, & tributis populi. Sistit commercia, militem in licentiam accendit, flammis ac vastationibus replet omnia. Quapropter, quantum fas est; aut omnino evitanda sunt, aut tardissimè auspicanda, ac demum, quia & adversa pars Judex est, multa cum reflexione intimanda.

63. Quid primùm, quid potiùs expediat, morosè deliberandum est. Vis citò bellum finias, diu antè expende. Fallit eventus, qui fortunæ committitur. Qui timet periculum, non peribit in illo. Præstat tuta timere, quàm de incertis præsumere. Successum rerum nihil ità fortunat, ac præcedens consilium.

64. Auro vincuntur & comparantur omnia, ferro & igne vastantur. Præstat emi victorias nummis, quàm sanguine. In id colligunt Principes thesauros suos, non incurfuri avaritiæ notam; sed de providentia commendandi. Aliud enim est

providere, aliud corradere, illud laudabile, hoc ubique vitiosum. Convenit per media licita vires Imperii augmentari, & per generosos ausus provinciarum emolumenta; ast inter principia augendi ærarii prima sit moderatio luxûs; ex hoc enim malo omnia scaturiunt tam indigna Principe, quàm populo infesta. Nihil sic vires auget Regnorum, ac temperantia vivendi: indè innocentissimè fiscus crescit, indè opes non tam accipiendo collegeris, quàm non prodigendo.

65. Potestate optimè utitur, qui moderatè. Uti omni, quâ polles, præsertim in exigendis oneribus, abuti est. Est quidem penes Regem jus imponendi, neque in hoc dependet ab arbitrio populi; verùm hoc invito vim omnem potestatis velle exercere, res est plena periculi. Sinat princeps, ut subditi librent vires suas, advertant necessitates publicas, hásque illis componendo adigantur, non opprimantur. Onus, cui se unus subduxerit, non bene aliis imponitur. Præstat moderatis gravare omnes, quàm immodicis paucos. Mediocria durant, & tametsi necessitas urgeat

urbeat, tutius est res alias colligi, quàm nummos.

66. Hostis & occasio nunquam contemnenda sunt. Neglectus, incuria, & nimia præfidentia scaturigines sunt omnis infortunii. Ignorat conditionem suam, qui quocunque statu sit, se existimat securum. Tantò minùs durum est, in bello vi, quàm dolo vincaris, quantò minùs acerbum destitui viribus, & ingenio superari.

67. Non deponit animum proditoris, qui non deserit media defensionis. Castella in confiniis faciem obvertunt hosti, intrà Regnum minantur Domino. Asserret se Princeps de extraneis, sed & priùs subjiciat sibi suos. Sæpe ut discrimen evitet à vicino, committit se fidei Chiliarchi, qui si indecorum reputet cum hoste de urbe pacisci, non inutile duxerit aut illicitum tradere eam sibi. Cum munimentis & arcibus non est par periculum; ornant Provincias, & tuentur.

68. Temeritas belli exitum reddit anticipem; ast indè adhuc periculum majus, posse evenire malè, & nescire prævertere. Si causa te impellit, fuge illam, quæ

tardaverit: dum latet & non ſe ſe detegit, cave audere aliquid. Plurimas ſibi ſolet ambitio fingere: præterit juſtitiam, aggerit injurias, probat malitiam adverſarii jure vindicandam. Habet hoc domnandi libido, vindictam induit veſte juſti- tiæ; ut videatur juſtè petere, quod ſuper- bè ſolet ambire.

69. Univerſam Regni Potentiam in diſcrimen adducere, tametſi initium fa- veat, nunquam proſperè evenerit; præ- ſertim, ubi certum non eſt magno fæno- re periculum redimi. Confligendum eſt, non quia occaſio ſe offert, ſed quia ſic ex- pedit. Æquè generoſum eſt, ſæpè utiliùs, ordinatè recedere, quàm præſervidè præ- liari. In primo conflictu victoria è vulne- ribus naſcitur, in cæteris ex utilitate. Ad- vertere ſolùm ut vincas, fortitudinis eſt: ut viceris, authoritatis. Qui vicerit ſemel, credit ſe denuo victurum, ideo ſemper ambit conſigere: qui autem metuit vin- ci, jam prælio nondum cæpto ſemivictus eſt. Plures exercitus ſtravit præſidentia, quàm hoſtium virtus. Multùm præſtat, ſi ſe defenderit, qui timet ſuperari.

70. Duo

70. Duo sunt, quæ militem in seditio-
nes cogunt: nimia Tribunorum severi-
tas, & immodicus gregariorum labor, nisi
is insueta mercede præmiatur. Hoc exci-
tavit Legiones inferioris Germaniæ Tibe-
rii tempore, invitata aut jugum pati, aut
Tyrannum. Ast sedandi hos tumultus ars
optima, tollere Authores, aut devincire.
Sic composito exercitu audendum est in
hostes, eoque intentis animis reliqua dif-
fluet conjurationis moles.

DECAS VIII.

71. Præter virtutem, ac bene guber-
nandi Voluntatem polleat Princeps noti-
tiâ eventuum, qui in humanis evenire
possunt; imò & sæpius volvat consilia
providentiæ divinæ, cui regnorum mo-
les innititur. Noverit se à Deo magis cu-
rari, ac cæteros. Pari ille zelo fertur in
Vicarios suæ providentiæ, ac Rex in Re-
gnorum.

72. Nihil decantatum magis Divinis li-
teris, quàm Regna ob peccata castigari:
Jam videas ea plecti ob delicta Regum &
Regni, jam Regni in Rege, jam Regis in
Regno. Auferat proinde Rex iniquitates

ſuas, atque unà procuret auferri in populo: nam ex utriſque periclitatur.

73. Diſſimulat aliquando Deus punire peccata, impunitatem vix unquam. Videas Regna turbari, deficere, interire, non quòd plurimi ſint, qui delinquant, ſed quòd rarus plectatur. Plus damni affert impunitas, quàm malitia.

74. Minùs exactè fiunt quæ alienis oculis committuntur. Expediſſimum Regem propriis videre, & quæ aguntur, diſcernere. * *Miserrimum eſt Regnum (inquit ille) ubi Princeps auditur dicere: Proſpice accuratè rebus omnibus, & adverte, ut aptè fiant. Fac quod judicaveris magis expedire. Hæc tuæ curæ commiſſa ſunt.* Non fatiſ eſt, Princeps aliis ſolicitudinem imponat; ipſe quoque laboret, neceſſe eſt; inquiret, inſiſtat faciendis, & de factis rationem exigat.

75. Ruina Regnorum hiſ procurari ſolet: ambitione gubernantium, prodigalitate aut avaritiâ, crudelitate aut nimiâ indulgentiâ, ſeditione, neglectu Divinorum, & Statûs Eccleſiaſtici contemptu. Hi ſunt ſcopuli, quibus impacta ſolvitur Reipublicæ ratiſ.

* *Idea Conſiliarii in præfat.*

76. Ubi dignitates venales sunt, & officia prostant, ille plus offeret, qui appetentior est. Verum ideo plus offeret, ut deinde plus auferat, redempturus pretium emptionis faenore receptionis.

77. Ut virtus in nobiliore eminentior est, ita & lapsus gravior. Sapiens nunquam leviter errat, nec procerus facile corruit, quin se affixerit. Quod remotior est ab imo, eo fortius alliditur.

78. Non sufficit fontem limpidum esse, si canalem luto infeceris: Ita satis non est Principem virtute fulgere, nisi & Ministri vitiiis careant. Non Regis duntaxat exemplo populus regitur, sed Ministrorum illi assistentium; à quorum consortio non est immunis Princeps, quin possit infici ac depravari.

79. Dubius semper est bellorum exitus; videris tamen ut plurimum bonam causam in fine triumphare. Bellum malo ex fine susceptum solet & finiri exitu infelici.

80. Ubi bellum movendum est, fugiat Princeps consilia conjugis, quæ nimirum experientia docuit semper improsperè evenire. Penè semper mulierem ambitio

incitat, superbia urget, vindicta impellit. Ottocarum ambitio uxoris ad arma coëgit, per arma in interitum. Parysatis Artaxerxé commisit Memnoni & Cyro minori, utrumque infelici exitu.

DECAS, IX.

81. Oppressione populi transferuntur Regna. Idcirco dicebat Lycurgus, in Republica plus timendos pauperes ac egentes, quam divites & fastuosos. Terrifica sunt consilia, quæ necessitas imponit. Hinc meritò Silius: *Est deforme malum, & sceleri proclivis egestas.*

82. Perspecta sint Principi subjectorum suorum ingenia, quæ pro Regionum diversitate solent quoque esse diversa. Non enim sinè causa Ulpianus statuit, ut mancipia, cùm venderentur, edicerent, unde forent oriunda.

83. Qui oves palabundas versùs Austrum minaverit, reperiet eas lanâ destitui; vinum verò, quod in Septentrionem ducitur, purificari. Politici idem observant in militia. Exercitus, qui in orientem ducitur, roboratur; dum in meridiem abit, infirmari solet.

84. Quæ-

lit.
oë-
Ar-
ni-
84. Quædam ingenia sunt instar plan-
tarum; inserta terræ alienæ meliorantur.
Extranei quoque non semel profuerunt
Reipublicæ gerendæ. Vidit hoc ætas no-
stra.

tur
in
e-
ri-
oo-
na-
85. Infelicem dicebat Gordianus Prin-
cipem, quem veritas latuerit. Ostendat
semel placuisse, nemo tacebit: displiceat?
quisque verebitur, & auscultantem frau-
dibus involvet. Ità mille mendaciis obru-
tus, quid verum sit, ignorabit, & si fors
audierit, non adhibebit fidem.

to-
am
fa.
ut
nt,
86. Authoritas Regia firmat Majesta-
tem, & eximiam reddit. Plus eâ Princeps
in subditos valet ac potestate, armis, aut
suppliciis. Verum illa non est opus poten-
tiæ humanæ, sed muneris Divini.

trū
vi-
ci-
in
ci-
in-
87. Illi autem conciliandæ tria concur-
runt: Virtus, felicitas & propensio ani-
morum; Hanc Deus inditcordibus sub-
jectorum: illius nemo Dominus est:
Virtus quoque Deo adiutore indiget.

88. Non pauci Principum, dum sævitiâ
procurant authoritatem, amisere. Politi-
ci donum Dei appellant, quod nimirum
affectu magis, quàm vi obtinueris.

89. Res-

89. Respublica illa occalui proxima est, in qua Leges vileſcunt, & Magistratus non honoratur. Sublato hujus respectu, & illarum vigore quid superest, nisi diſſolutio & interitus.

90. Inhoneſtas ſævitiâ longè damnoſior est Principi. Hæc horribilem reddit, illa inſuper contemptibilem. Crudelitas horrorem incutit, libido audaciam præbet. Cùm enim libidinoſos paſſim credamus timidos & ignavos, ſi quis Principem voluptuoſum viderit, depoſito metu audebit in exemplum.

DECAS X.

91. Egeſtas ſolet obnubere vitia, felicitas detegere. Adverte metamorphoſim, quam Principis odium aut favor efficit. Vix illum prælibavit aliquis, quàm ſubitò mutatus ab illo est! Nempe magnam fortunam debilis ſtomachus non digerit, & forſitan facilius est odientem ferre, quam blandientem. Videat proinde Princeps, nè, quem extulerit, efferendo dejiciat.

92. Interest quoque Principis ſcire, in quo ſita ſit ejus felicitas. Malè Thales eam adſcripſit illi, qui annis maturus in lectulo ſuo

suo occumbit. Minus erravit Solon, dicendo Regem felicem fore, si Monarchiam democraticè gubernaret. Brevius Anacharsis: si sapiens esset. Acute Pitacus: si subditi timerent non ipsum, sed ipsi, & pro ipso, aut pro eo, quod illum contingit. Socrates verò: si nosset imperare sibi. Neque multum aberravit Henricus IV, Hispanus, asserens, tunc fore Regem felicissimum, si sua Regna felicitaret.

93. Qui omnibus prodigit, brevi mendicabit. Æstimet Princeps servitia suorum, sed non vilipendat remunerationes suas. Gratias conferat cum delectu, misericordiam sine discrimine.

94. Prodromus est non levis calamitatis, cum è Republica tolli videas viros consiliò, justitiâ, zelo, & arte militari insignes: ita magni Politici prognosticantur, Et verò ruentibus colossis quis credat reliquam ædificii molem perstituram.

95. Magna Imperia plus habent, quod metuatur à magnitudine propria, quam ab hostibus alienis. Rarò intereunt nisi bello civili, aut intestinis diffidiis. Plus periculi imminet à seditione unius Provinciae

ciae

ciæ, quàm ab universa potentia alterius Monarchiæ.

96. Audacter Hesiodus dicebat, non esse fidendum ulli, nè quidem proprio fratri. Mollius forsan ista sumenda sunt. Principi tamen consulendum videtur, nè fidat absque delectu, nec diffidat cum temeritate.

97. Ad ritè capiendum consilium duo vitanda sunt: Ira, & præcipitantia. Illa involvit, ista provolvit. Qui nimium accelerat, festinat pœnitere. Bene Augustus: *Sat citò, si sat bene.*

98. Verissimè pronunciat Ennius, infirmam mentem semper errare. Quid irã debilius? Nam veluti, qui captus est oculis, nequit distinguere atrum ab albo, ità qui irascitur, ignorat quid potius conveniat. Dissipanda est per moras brevis insania.

99. Quos atræ bili natura subjecit, aut lento phlegmati, consiliis ineptiores sunt. Illos videas plerùmq; apprehensivos esse, invidos, suspiciosos: istos languidos, sordides, & desidiosos.

100. Censebant Sapiëntum nonnulli Principi plus mali obvenire posse à domo propria, quàm ab hostibus externis. Ità sibi persuasit Antigonus, dum orabat: servaret illum Deus ab hostibus & familiaribus. Rogatus cur non potius peteret servari ab hostibus solis; reposuit: *illum, qui palàm adversatur, cavendo facile evitare possum? ast ab eo, qui latet sub specie amici, quis me nisi Numen præservet?* Non sunt occultiores insidiæ, quàm quas construit Adulator ambitiosus, & invidus.

Dictamina Prudentia.

DECAS I.

Optimus Prudentiæ Magister experientia est: nullam artem minori sumptu addidiceris. Quid facilius, quàm sapere insaniâ? ut aptè rebus utaris, occasio facit. Sapiens eam prospicit, antequam adsit, stultus post tergum respicit ubi transierit.

2. Princeps Prudentiæ ratio est non præsentibus solùm intendere, sed futuris. Oculos Lyncium referunt penetrare mu-

ros,

ros. Certius est, prudentis aciem penetrare omnia tempora: recordatur præteriti, operatur in præſenti, & futura disponit.

3. Qui cupit doceri prudentiam absque Magistro, arguat se in eo, in quo alios reprehendit. Seipsum docet, qui alienos nævos objecerit sibi.

4. Amussis actionum tuarum Ratio sit. Nulli bene feceris, quia amas: nullum punieris, quia odisti. Iratus neminem castiga: gaudio perfusus abstine largiri; non quòd largiendum non sit cum hilaritate, sed quòd non deceat propter illam.

5. Felicius evenit, quod prudentiâ dictante, quàm quod ex confidentia fortunæ suscipitur. Melior est dubius eventus cum maturo consilio, quàm felix cum temeritate.

6. Secretum clavis est cordis. Frustrâ quereris pervenisse ad omnes, quod non poteris uni subticere. Quod volueris plures ignorare, illud dixeris omnino nulli. Quî potes alterum ad secretum obstringere, qui per eandem confidentiam, quâ silentium imponis, violas?

7. Fatuus, dum silet, sapientem simulat; sapiens autem tacendo confirmat se esse. Lingua parca augurium est largæ mentis. Nihil periculosum minus, nec honorificum magis quàm temperantia linguæ; uti ex adverso nihil periculosum magis & honorificum minus ac verborum abundantia.

8. Noli confidere alteri, quod nondum certum est tibi. Si res potentem tangat aut prædivitem, quod in aurem murmuraveris, credito divulgandum per orbem universum. Assentator enim divinat de internis, & quasi jam factum judicat, quod vix cœpisti cogitare.

9. Proficue errat, qui bene loquitur de omnibus, neque cenferi potest adulatio (pestis humanæ conversationis) quando non potentes solum, sed & illos commendamus, quos fortuna despexerit.

10. Lingua bona hoc scœnore gaudet, ut de ipsa loquantur omnes bene, quæ de nullo novit loqui malè.

DECAS II.

11. Affectant aliqui prudentiam, irascendo singulis, & critizando, quæ alii probârunt,

rint,

rint. Parùm amiseris commendando, quod alter appetiat, & minùs periculi subis laudando res vaniculi, quàm ipsum vanum.

12. Intempestivè se arguit, qui præmaturè studet placere. Lepidum quoque est, condemnare se, ubi nemo accusator est. Non quæsitus tace: cùm rogâris, tum primùm respondendum est. Accusationem si certam nosti, expedit dextre prævenire: dubiam aut nullam negligere; nè scilicet à se ipsa vires accipiat damno tuo.

13. Præstat injuriantem pati, quàm adulantem. Quis enim te majori injuriâ lædit, quàm qui fallit, & sano judicio privat? Utrisque aures obdurandæ sunt, adulantibus tibi, & calumniantibus alios.

14. Injurias à potentibus illatas accipe uti exemptas: neque enim adversùs illas conqueri potes, & si potes, non convenit. Pateat semper accessus, ut te ament, quibus indigueris.

15. Insipiens est illa Ratio Statùs, malù malo ideo refundendum esse, ut alii timeant idem experiri, qui idem perpetrârint. Hoc est palliare vindictam specie præven-

præventionis: Et verò utro magis conciliabis amicos, metu, an benevolentia?

16. Periculosum est lædenti veniam differre, nè dicam, negare. Desperatio enim audaciam gignit, & qui in modico offendit, quasi semper hostis futurus colligit iram, roborátque se complicibus in ictum graviolem. Deposítum semel ruborem aut respectú non facile restitueris.

17. Fallenti semel, qui se confiderit, non habet ubi damnum excuset: ipse sui mali author est. Verùm dissimulanda est diffidentia, nè fallentis malitiam acuas, novásque vires subministres vindicandi se jam in diffidentem, qui priùs fefellerat confidentem.

18. Usus hominis bonum opus; usus linguæ, verba. At his fidem non obliges, nisi opus te convincat. Abstinent multi loqui malè, sed & negligunt operari bene. Divinanda est adulatio, & experimentis probanda, ac tum demum solvenda fides, cum operibus exigitur.

19. Potentem, aut in sublimi positum caveas offendere: loco illi exemptio debetur. Sed neque amicum ipsius: quin & hunc

hunc minùs. Plus enim irritatur animus ex injuria, quæ amico infertur, ac ex damno, quod irrogatur sibi. Ingenuus satisfacit sibi potentiâ vindicandi; at pro amico in ipsam vindictam accenditur. Usus enim potestatis, qui in causa propria videbatur debilitas, in aliena debitum dilectionis.

20. Sumptuosa est injuria, quæ potenti infertur. Minimam molestiam non refuderis mille obsequiis. Unusquisque enim honorem sibi debitum censet, tamque ambit suspici, quàm horret contemni. Unica injuriola plus confert ad iram, quàm multa blandimenta ad amorem.

DECAS III.

21. Ars magna vivendi est nosse pati. Huic fundamento Virtus inædificatur. Nemo magnus evadit, nisi tolerando. Plus æstimo hostem ferre, quàm aggredi.

22. Genus victoriæ præstantissimum est seipsum vincere. Principes aliena manu victores fiunt; vincere seipsum est opus virtutis propriæ.

23. Inferre injuriam etiam vilissimum potest, tolerare non nisi magnanimus.

Nih

Nihil æquè facile, ac malum inferre: nihil æquè difficile, ac sufferre.

24. Geminat vires inimico, qui invitus est pati: dum se offensum queritur, docet unde offendi possit, ac ratione quadam provocat. Nam sicut qui benefacit amat illum, cui benefecerit; sic qui offendit, offensum solet odisse.

25. Ut ames, omnes boni sunt, ut ode- ris, nullus. In consortium adhibendi non nisi boni: in amicitiam veram, animæque, licet unus sufficiat, vix tamen illum repe- reris. Non benefaciendo solum amicos facis, facis & mala sustinendo.

26. Malus, dum se fingit bonum, pessi- mus est. At fictio non perdurat; ferendo larvam detrahes. Expectatio vicem ra- tionis subit, & tempus aperit quod inge- nium non comprehendit.

27. Amicos lauda in publico, reprehende in occulto. Vitia illius tua facis, si dis- simulas. Inter plurima, quæ Domitianus malè egit, unicum dixit bene: *Irritat que- rulum, qui non corrigit.*

28. Nummus mancipium est scientis uti, Dominus ignorantis: Sapiens aurum ho- nestet,

neſtet, ſapientem uſus. Plurimum acci-
pit, qui dat indigenti: nam miſericordi-
ſcœnebris eſt magis danti, quàm acci-
pienti.

29. Poſtulanti citò occurre, mora be-
neficium imminuit, velocitas geminat.
Saltèm minùs fallit, qui citò negârit.

30. Ob eſt multis indigentibus ingra-
tus unus. Actu unico peccat multiplici-
ter. Cauſat non dari ab uno, à multis non
accipi. Ibi ſiſtit beneficentiam, hîc au-
get egeſtatem.

DECAS IV.

31. Liberali eadem ſors eſt cum ſem-
nante. Aliud ventus aufert & diſſipat
aliud aues devorant, & in ſimum vertitur.
At quod in terram bonam ceciderit, re-
det fructum cum ſcœnore in tempore ſu-

32. Largiens cùm opes affluunt, re-
priet, cùm defluerint. Duplicat donum
qui erogat non reddituro. Cunctos o-
ſtringit, qui merenti tribuit, neminerit
qui immerenti: nam hic ingratus erit, ca-
teri inſenſi.

33. Qui nihil erogat, depositarius eſt
hæredis. Hic planget defunctum, & ridet

bit defungi. Commune quidem, sed ingens monstrum est, senex avarus. Par huic opulentus, qui pluribus inhiat; ejus cupiditas est blandiens egestas.

34. Malè negaveris alteri, quod ipse aliquando petiturus es; neque bene experieris, quod eras negaturus. Justitia non est neganda poscenti, neque misericordia merenti.

35. Delicata res est, beneficium perdidisse. Satis est dati meminisse, satis poenituisse. At imprudens est, quem poenitet. Bis enim perdit quod dedit: rem datam, cum alienat, & donum, cum meminit se dedisse. Quin salvum ex illo est, quod optimum: dedisse.

36. Mavelis semper dare, quàm accipere. Illud est obstringere alterum, & effici Dominum; hoc est obstringi, & fieri mancipium. Dans beneficium vincit, accipiens vincitur. Quæ erogasti, noli vulgare, nè donum vertas in injuriam. Quæ autem accepisti, liberè annuntia & gratis gratus eris.

37. Penè idem est, ingratum esse, ac queri de beneficio non accepto. Nam hic

non usum liberalitatis interpretatur inju-
stitiam & quod potuit accipere, credit de-
buisse erogari. Hoc autem est confundere
usum justitiæ cum usu liberalitatis, debitum
liberali affingere, ut gratitudinẽ excuset

38. Qui dederit sæpius non se obstringit
ad largiendum semper: potius acquirit
jus ad negandum aliquando, si vel semel
donum amiserit. Verum qui semel acci-
pit, non acquirit per hoc actionem ad pe-
tendum sæpius.

39. Ingratitudo res est usitatissima. Me-
moria beneficii cum Sole occumbit; raro
ultrà extenditur. Solent magna beneficia
magnis injuriis extinguere. Credunt enim
se absolvi onere gratitudinis, quibus fidei
tollitur enormitate injuriæ succedentis.

40. Ex favore potentis noli præsumere,
neque fidito affectui ipsius. Alienis ali-
quod nemo Icarus promovet volatum. Etiam
in magnis fortuna variabilis est; tamen
illa perstet, mutari tamen potest conditio,
& affectus.

DECAS V.

41. Si te illustret Potentiorum felicitas
imprudenter egeris opponendo te Soli,
obun

obumbrando alios, præjudicio tuo. Memento Solem quotidie oriri & occumbere, neque sapientis esse, unius benevolentiam aucupari, ut hostis sis plurimorum.

42. Gratia Principis servire non debet, ut cuius sit malè, sed ut omnibus bene. Ità favore ejus utere, ut omnes illum existiment suum, ut gaudeant se amare, quem Rex coluerit.

43. Quòd si favor ille non pateat omnibus, sic utere, ut alius ignoret. Ubi semel in publicum venerit, jam juris est communis. Neque tunc indignari licet postulatis aliorum, aut te ab intercessione subtrahere, licèt effectum suum non consecuturâ. Suppleat desiderium auxiliandi impossibilitatem auxilii, quæ nimirum non consuevit nisi neganti imputari.

44. Qui architectatur festinanter, periclitatur de fabrica; & quod citò conficitur, citò quoque destruitur. Tametsi favores affluant, non properes exaltari. Ascensus enim præproperus augurium est casûs.

45. Ama mediocritatem, quæ securior est à periculis, & liberior à damnis. Ma-

C;

gna

gna felicitas sibi ipsi onerosa est. Elatae turres fulminibus prostant, humiles casas demissio praeservat. Corpora saniora prima aegritudo prosternit.

46. Inter humanos affectus nullus aequo metuendus ac spei, inter homines ipsos nullus magis ac meticulosus. Quid spei humana fallacius? quid periculis obnoxium magis? Magnificat dissita fallaci viatro, & quia parum callida est, ludit ac luditur nunquam eventuris. Velut gulosa puella acerba praeripit poma, & dum fruitur, acerbitudine laborat.

47. Nulli quoque timendi magis, ac timidi: dolis enim suppleant virium defectum, & quod nequeunt animo, praestant insidiis. Minus periculi habet hostilitas aperta, quam dolus occultus.

48. Timidi viles sunt animo, suspiciosi creduli, crudeles semper intenti periculis praecavendis, etiam ubi non sunt: inde mille suspicionibus obnoxii, quae uti non fundantur in veritate rei, sed debilitate animi, ita consueverunt esse falsissimae. Quia tamen aestimantur ut verae, odium concitant in insontes; hoc autem suadet vindic

vindictam, aut atrocius aliquid in periculo, quod metuunt, aversionem; & quia animus deest, armantur insidiis. Demum ut securos se reddant, evertunt omnia, semper timentes, nisi prostratos videant, quos timuerint. Penè prodigos dixerim, cum tantis impendiis emant securitatem.

49. Non minùs metuendus est, qui metuit egenus esse. Nam avaritia magistra est crudelitatis, & quod deest virium, supplet nequitiâ: imò atrocior est, cum infirmior.

50. Ubi nihil speres, nihil quoque est, quod metuas. Malum absque remedio, timere omnia absque discrimine. Qui ad omnem motum pavescit, ante necessitatem angitur ultra necessitatem affligitur. Quodsi in se redux non collegerit vires, cassa quoque erit omnis præventio.

DECAS VI.

51. Si semper memineris te hominem esse, calamitates non videbuntur insolitæ; & si respexeris ad alienas, credes tuas esse minores. Decrescunt magna comparatione majorum.

52. Interest, quâ parte res apprehendas:

indè tutius est, unde te non urant. Pauci infelices sunt, nisi comparatione feliciorum. Infelicitas si communis sit omnibus, aut solatur, aut non affligit. Miseria, quam in altero majorem vides, nomen infortunii amittit.

53. Quid venaris in campo alieno? domi tuæ habes, unde gaudeas, unde beatus sis. Corpus animusque ritè dispositus optimum est lætitiæ condimentum. Cibus fames obsonat, non aroma.

54. Temperantia dulcia dulcorat magis gustumque irritat. Amara est omnis voluptas, quæ non conditur licito: intrita cum virtute dulcissima est. Conscientiæ bonâ dulcescunt aduersa omnia.

55. Nemo hostis tam vilis, qui timendus non sit. Quin quò vilior eò promptior ad nocendum. Volenti obesse, aut nolenti annuere, nunquam color deest. Pericula contempta revertuntur citissimè.

56. Lucrosa distractio est bonum confortium: malò virtus corrumpitur, & orbatur fide ac luce sua. Consilium bonum dirigit, exemplum animat. Utrumque in bonis reperire est: docent bona, & alluciant.

ciunt. In perversis contrarium habetur: malè svadendo perdunt, malè agendo roborem tollunt. Inter plures malos facile est periclitari aliquem bonum.

57. Multas injurias dissimulatio sepelit. Earum non ille solùm causa est, qui infert ex odio, sed qui accipit cum imprudètia.

58. Non videri sensisse injuriam, innocens est vindicta. Lædens intendit affligere, læsus autem dissimulando vicem reddit, frustrans spe pessimum offensorem, & torquens in malitia sua.

59. In rerum eventibus non expedit commoveri; saltèm sensum nè monstaveris. Si adversum quid est, dissimula; nè hosti gaudium parias; si fors prospera, non plaude nè ambitiosum irrites.

60. Ibi miles urbem aggreditur, ubi debilior est. Cur te detegis hosti tuo, ubi infirmus es, ubi feriri potes? Prudentis est sensum tegere, nè quis noverit, ubi possis vulnerari.

DECAS VII.

61. Ut alterum possideas, affectibus ejus invigila. Hac porta muros subibis, & animum occupabis. Artis est nosse placere,

re, & forſitan non minoris felicitatis, modo aſſentatio abſit.

62. Morosè negotia auſpicanda ſunt, finienda celeriter. Ut bellum citò abſolvās, & auſpicatè, plurima obſervanda ſunt. Dimidium facti habet, qui maturè prævolverit.

63. Stultum eſt exiſtimationem nè perdas, deperire. Hoc accidit, cùm eam verbis defendimus: quibus ſi paſſio acceſſerit, etiã ſi ratio ſubſit, facilè excedimus, amittentes plùs authoritatis defendendo illam, quàm hoſtis impugnando.

64. Invidia eſt tinea fortunæ. At duobus modis præſtat invido, qui invidiam patitur. Hoc enim turpiſſimum vitium eſt, illud periculum honoratum.

65. Nihil magis inimicum homini, ac alter homo. Valentiffimum eſt hoc invidiæ virus: ubi infecerit, non admittit antidotum. Plures hoſtes negotiatur æmulatio, quàm injuria. Invidia autem mediũ non habet: ſemper nocentiſſima eſt; ſolùm prodeſt, cùm virtutẽ impedit.

66. Paſſionibus irretito credendum eſt parùm: alieno à lucris, & munerum corruptio-

ruptione plurimum : invidioso nihil.

67. Plus amittitur in turpi lucro, quàm honesto damno. Hoc affligimur semel, illius semper poenitet.

68. Non judices te plus ditari, si opes, quàm si honor, accrescat. Semper famæ, quàm nummi dignior est cura. Cum infamia ditescere, pessima jactura. Bonum nomen ingens patrimonium.

99. Nusquam in hoc mundo securè agitur. Malus semper metuit Leges, bonus semper fortunam. Nam hujus ira bonis etiam infesta est : illarum pæna solum insequitur malos. Securissima mora est quæ in eo, quod convenit, deliberando insumitur.

70. Ad evitanda vitæ discrimina plus conducunt consilia, quàm vires. Pejus est nescire vivere, quàm non posse. Plus laborandum est, sortem bonam ut serves, quàm ut invenias.

DECAS VIII.

71. Sta verbis tuis, & quod pollicitus es, non infringe. Fide enim semel amissa nihil superest, quod amitti possit. Assuetudine jurandi periclitaris de fide: vocas

enim in dubium, quod verum est. Qui non amat vera audire, nec consueverit vera loqui. Adulatio vitium est sui tenax, & expers emendari.

72. Credere omnibus, aut credere nulli utrumque vitiosum est. Primum plus habet urbanitatis, alterum plus securitatis.

73. Parum veritas inest illi, qui agit, quod in aliis condemnat. Neque minus fallit, qui aliud, quam quod loquitur, agit: quam qui aliud, quam quod loquitur sentit. Ille decipit alterum, iste fallitur à se ipso.

74. Neminem odio habueris, quia deliquit. Infanum est peccare a versando peccantem. Nunquid enim rationi aduersatur perdere innocentiam, quia alius eam non conservarit? Non sunt delictis delicta castiganda.

75. Si ipse vitiosus es, cur non condonas tibi simili? si autem desisti esse, da moram, ut & in hoc alius assimiletur tibi.

76. Illum, qui citò iudicat, citò pœnitet iudicasse. Quemadmodum in cursu haud bene observas, quæ transeundo vides; ita qui censuram præcipitat, indicat se malè advertisse.

77. Cum omnibus pacem habeto, cum vitiis bellum. Præ cæteris autem procura tecum ipso concordiam, id est, ut cogitatis consentiant verba, verbis opera, operibus voluntas.

78. Cùm rerum eventus nequeant aptari votis nostris, aptanda sunt vota eventibus, eorúmque moderatione præoccupandus dolor, quo gravamur. Imprudentia est, quod longè abest, vel omnino abest, efflictim concupiscere, & quod ad manus est, negligere.

79. Servire temporis munus est honoratū, imò & Regium: servire, quia cogeris, mæcipii: servire, quia sponte vis, ingenui.

80. Time magis conscientiam, quàm famam. Optima fors felicissimi est innocentia, neque laus ulla major, quam meruisse laudari. Interest non quis videaris, sed quis sis. Quid juvat te commendari, in quo conscientia te damnat.

DECAS IX.

81. Magnæ pollicitationes jure solent esse suspectæ: qui illas offert, cùm ægre queat præstare, aut decipit alios, aut si se ipsum non fallit, stultè obstringit.

Grandia dona plùs amant dari, quàm promitti. Satiùs autem est grandia præstare, quàm spondere. Age quod spononderis, non spondeas, quod forsitan acturus non es.

82. Verè dicitur communi adagio: *Qui citò dat, bis dat.* Muneris pretium voluntas est, & hæc celeritate constat. Offensam excedant benefacta, & beneficia gratitudo.

83. Feliciter errat, qui corrigentem habet. Carent hoc dono feliciores, neque Socrates in Principibus reperit. Plebeios deliciæ non obruunt: plùs curant, ut vivant, atque ideo facilè corriguntur, aut legum fræno continentur. Totù hoc alienum est à Principe; cum paucis agit, & hi non loquuntur nisi placentia, aut non excitantia sensum.

84. Non sunt dispensanda imperia cum potestate Dominantis, sed in mansuetudine Patris. Naturâ suâ subjectio gravis est, atque ideo mitiganda affabilitate imperantis.

85. In consiliis audiendi sunt omnes, sed quod rectum est statuendum. Quod statueris,

tueris, non exequere per eos, qui non probârint. Turpe est errare in idipsum: nam & bruta primus casus cautiora reddit. Qui dissentit statuendis, non promovebit statuta.

86. Consilium, quod voto tuo arriserit, suspectum habe, & timeas exequi. Nam vel imprudentiæ arguêris, quòd malè cæperis, vel inconstantia non continuando quod inchoâris.

87. Consilium prudentius est, quod securum: opportunum, quod expeditius: quod facile, acceptabilius; optimum quod includit hæc omnia. Id innuebat Asclepiades, probabâtque Cornelius Celsus, asserens Medicorum esse, mederi cum securitate, cum brevitatem, cum voluptate.

88. Nostro sæpe ineptimus iudicio; idcirco sensui tuo nè nimium adhæseris: sic enim quilibet, nè te offendat, sinet errare.

89. Solon scisâ in partes Republicâ neutri dicebat adhærendum. Non æquè id tutum est, cùm duo potentiores diffederint. Nam Pace reducta unus obliviscetur obsequii, alter meminerit injuriæ, quâ
se

ſe credet impetitum. Evenire huiusmodi, quod veſpertilionibus, ſolet: avium muriumque induti formam ab utriſque patiuntur. Ità & illi fugiendo diſcrimen, incurrunt. Quanquam neque ipſum periculum vincere expers eſt periculi. Felix malum, in quod virtuoſus incurrit! neque ulla eſt tanta felicitas, quam non infeſtent mortalium quærelæ.

90. Crudelitati multa cum inhoneſtate ſocietas eſt. Mens humana habitare non ſolet in domo ſubdita affectibus ferinis,

DECAS X.

91. Luxum veſtium optimè dixeris inſcriptionem vanitatis. Inſipiens eſt, qui facit impenſas, ut vanus cenſeatur: ſe depauperat, ut credatur dives.

92. Duobus malis ſubjacet ambitio: redditur odioſa, & fit infelix. Rarò evenit proſperè, ſi quis contendit Domino ſuo æquari.

93. Admodum pretioſa rarò proſunt poſſeſſori, & quod multis arridet, ægre poteſt retineri.

94. Cum arte ſolet punire Juſtitia Divina: æquat pœnam culpæ, & per ipſa peccati

cati instrumenta corripit delinquentem. Prudentiorum observatio est, illos, qui in juventute damnandâ licentiâ Ligatas depravant, deinceps talionem experiri in suis, & vel successionem destitui, vel pessimâ & non victurâ prole castigari.

95. Interitum Regnorum non tam efficit copia criminum, quàm impunitas delinquentiû: quando scilicet neglectâ justitiâ viget consuetudo peccandi, & ipse magistratus peccat non puniendo, complex criminis, & reus omissionis.

96. Minus officit immodicus rigor, quàm nimia remissio; neque tyrannis tam nociva est, uti projecta licentia. Ubi Magistratus non advertit in scelera populi, ibi Deus castigat: populum & Magistratû. Indulgendo namq; nocentibus injuriantur probi, & non punivisse crimina approbasse est. Severitas enim proxima est bono justitiæ.

97. Reverentia Legum, & respectus Superiorum Palladium est Reipublicæ: huic innititur ejus securitas. Augurare Regni interitum, ubi videris Magistratû contemni, Ibi enim neque legibus vis est, neque

neque honor imperatis, neque authoritas imperanti.

98. Magistratus si auro comparari possunt, possunt & auro annihilari. Si venales sint honores publici, non qui meruerit, sed qui ditior fuerit, obtinebit. Ità quisque per mille iniustitiæ vias nummos congeret, aditurus Magistratum tantò indignior, quantò nummosior.

99. Vulgus medium non tenet: aut nimium res attollit, aut nimium deprimit. Habent hoc viliores animæ, facile exerant, & medio, ubi virtus est, nequeunt consistere.

100. Voluntate plebis nihil instabilius, sed & fortius nihil: nam quisque multitudinem sequitur, & si quid illa affirmat, Ratio locum non habet: instar torrentis non pergit, sed rapit omnia. Si passio desit, vox populi vox Dei est; ubi passio adfuerit, vox populi vox diaboli est. Passionis ductum sequuntur plurimi, Rationis pauci.

Dictamina Moralia.

DECAS I.

IN hoc creavit nos Deus, ut beati simus, **I**ac sumus eheu! tam infelices, ut beatitudinem nostram vel non cognoscamus, vel non æstimemus. Verumtamen qui ignorat terminum, quomodo signaturus est viam? Erramus sinè proposito, & quò feramur, nescimus. Beatitudo non est alienum bonum, sed proprium. Ut quid aliunde accersimus, quod domi nostræ nascitur? Intrà nos est, quo beati simus; cur ab aliis mutuemus?

2. Vera beatitudo aut virtus est, aut nusquam sinè illa; ad minus instrumentum est vitæ, si non beatæ. Beatitudo non potest esse absq; bono: quod autem aliud bonum majus, quàm bonum esse? si possessio boni appetibilis est, quid erit reipsâ bonum esse?

3. Virtus sibi ad felicitatem sufficit, neque ullâ re opus habet: est sui ipsius pretium & præmium. Tam amabilis ejus bonitas est etiam perversis, ut in ipsis vitiis imaginem illius colant, quantumvis falsam

fam

sam, appetentes scilicet, quod melius est.

4. Hac Bonum prærogativâ gaudet, ut factum propter seipsum nihil amittat de bonitate sua; malum autem licet obtentu boni fiat, non redditur indè bonum, sed retinet malitiam etiam sub ipsa specie boni quæsitam.

5. Facile imitabilis est virtus: ejus sycophantam vitium agit, larvatum eadem specie: neque semper utriusque actiones distinxeris: intentio sola discernit.

6. Magnum quid virtus sit necesse est; siquidem eâ solâ magni reddimur. Neque enim uti Zeno ait, qui magnus, idem quoque virtuosus, sed qui virtuosus, ille reipsâ magnus est. Semper virtuti fortuna concessit: nam qui ejus causâ occumbit, non moritur, sed perennat.

7. Supra hominem est, qui ex virtute operatur, infra hominem, qui ex vitio. Non solum convenientiâ urbanitatis cogimur esse virtuosus, sed & necessitate: nè scilicet, quàm nascimur, pejores simus. Irrationali namque pejor est, qui dotatus Ratione fugit, quod illa dictârit.

8. Illud duntaxat bonum reputes, unde

de

de bonus reddaris. Tametsi dignitate super omnes emineas, si vel supremo in orbem polleas dominatu, sis licet sapientior omnibus, corporis animique dotibus excellas; nemo te tamen, si virtus absit, bonum appellârit. At verò desint hæc omnia, non desit virtus, nemo tibi boni appellationem sustulerit. Talis est ad præcellentiam titulus bonitatis.

9. Divitiæ fallunt, honores evanescent, fortuna præcipitat. Anne, quod te bonum non facit, faciet fortasse pessimum, bonum dixeris? Non est bonum, quod bonos non facit. Virtus nemini officit: omnibus prodest, & absque alterius adminiculo se solâ proderit tibi, plus quàm cætera omnia.

10. Quidam Philosophorum virtutem definiunt esse, unde, & per quam omne bonum derivatur. Habet illa aquæductus suos, per quos dimanat ad nos omnis felicitas vitæ hujus, & beatitudo alterius. Undique prodest, æquè corpori ac animæ, tam in hac vita, quàm in altera.

DECAS II.

II. Omne vitium omni studio devita;
neque

neque dixeris: id totum est quod possum, nequeo amplius. Idem enim hoc est, ac dicere: vellem, sed nequeo hoc vitium fugere; & hoc idem, ac illud: possum, sed nolo virtutem sequi.

12. Quæ distantia est cæli à terra, hæc eadem est terræ à cœlo: nam duo extrema æqualiter distant. Alia prorsus ratio est in virtute & vitio. A virtute citissimè transferis ad vitium à vitio ad virtutem lentissimè.

13. Virtuti uti dignissimæ competit honoratior locus: hunc ei discretio assignat, & mediam collocat inter extrema, cavendo, nè in quo deficiat aut excedat; nè quid nimis, nè quid minùs.

14. Videas virtuti vitium semper esse proximum; idcirco cave sis, nè inquirendo in illam, incurras in istud. Sunt homines veri, sunt & picti solùm fictive. Idem est in virtutibus: quasdam color sic pingit & species externa: aliæ veræ sunt, & seipsis constant. Virrus conficta vitium est, destituta scilicet discretione debita, & intentione pura: falsa autem virtus est vitium verum.

15. Sed

15. Sed neque veris virtutibus omnino acquiescas: aliæ enim simplices sunt, aliæ solidæ: illæ roboris exigui, istæ validissimæ. Leo parvus & magnus uterque Leo est, differunt tamen. Virtus robustior alias quoque attrahit, & jungit sibi: tene-rior, licet virtus sit, sola remanet, & sociis destituitur.

16. Utere Ratione, quemadmodum Leo unguibus, cervus pedibus, & in pullorum præsidium plumis gallina. Omnia animalia dotavit natura, consentanea unumquodque supellectile instruens, quasi portione cognatæ hæreditatis. Liberalior longè in hominem fuit: dando Rationem plus dedit, quàm cæteris omnibus.

17. Quomodo Leo victurus est absque pedibus? aut quæ se defendet aper absque dente falcato? Et homo nisi Ratio ducatum præstet, quam viam tenebit? quò progressurus est? Bene Pythagoras dixit, prudentiam homini pro viribus esse, pro armis, pro muro. Sit integer animus, omnia in tuto sunt.

18. Nullum vitium damnosius est, quàm quod virtutis similitudinem induit. Larvatum

vatum

vatum timetur minùs, aut penè diligitur. Desipis, ſi alieni criminis te reum facis, ut proximum immunem reddas. Pejus eſt culpæ favere, quàm facere; hoc fragilitatis eſt, illud malitiæ.

19. Ex uſu rationis formatur Virtus, ex abuſu vitium oritur. At quis Major abuſus, quàm contraire Rationi? Tametiſi quodvis vitium aliò ſe torqueat, omnia tamen adverſantur Rationi; vitioſus autem ſibi ipſi. Turpe eſt Intellectu uti, ut beſtiis aſſimilêre.

20. Neſcire imperare affectibus ſuis tam dedecoroſum eſt impio, quàm pænoſum iis non poſſe occurrere. Vel non audent tentare quod cupit, vel ſi tentat, non aſſequitur. Adeò propria illum vota affligunt. Spes modicæ voluptatis quàm longa rependitur ſerie dolorum! imò quàm cara ſunt pretia dubii mellis per ipſos amarores ad nos deſluentis.

DECAS III.

21. Nullum vitium eſt abſque cenſu, nullum cum emolumento. Sui cauſâ, & ſine fænore adjuncto nemo illud quæſierit: inde vilitas ejus pateſcit. Superbia appetit hono-

honorem, avaritia nummos; gula voluptatem: omnia spondent boni aliquid; sed præstant nihil, aut satisfaciunt pessimè.

22. Odisse te oportet vitia, non metuere. Nam qui ex metu fugit, non horrore malefacti, timidus magis, quàm iustus dicendus est. Periclitamur non de casu solùm, sed & de interitu: damnosissimum enim est malè vivere, & non indiscriminè duntaxat, sed & omnimodam ruinam præcipites agit.

23. Inanis species, phantasma vivendi est mala vita: eam vitia occupant, non explent. Non habet usum, sed impedimenta vivendi, qui malè vixerit. Nihil agere est non vivere; malè agere est vitam perdere. Otium est parenthesis vitæ, vitium jactura. Non idem putes diurnare, & vivere; neque omnis, qui diu fuit, diu vivit. Senex vitiosus diu fuit, parùm vixit: juvenis virtuosus, etiamsi parùm durârit, multùm vixit.

24. Malè agere res est plena periculi. Malus nusquam securus est. Tametsi nemo ei infensus sit & omnes indulserint, conscientia nunquam parcit, nunquam desinit

nit castigare. Peccatoris maxima pœna est deliquisse: ipso scelere plectitur Scelestus.

25. Sceleribus nunquam profuit Secretum: Possunt quidem occultari; at ut semper lateant, quis asscurabit? O ineptos! quibus cura tantum est abscondere peccata, quæ non possunt, & nolunt destruere, quod facile possunt. Quid prodest, alii ignorent malitiam tuam, si tibi ea constet, & Deus perspectam habeat? Quamvis ab omnibus securus degas, timebis tamen: desint licet pericula, non deerunt timores, minus detrimenta.

26. Non famam æstimemus nos, sed conscientiam. Plus interest te virtuosum esse, quam videri: neque enim ex eo, quod audis, sed quod es, æstimari debes. Bonitatem non censeas testimonio alieno, neque gloriam putes laudatum esse, sed laudabilem. Ille maximè laudabilis est, qui etiam non laudatus perseverat laudabilis esse.

27. Inter delicias corporis ægrotat animus, & spiritus flaccescit, dum caro flagitatur: deficit enim facultas agendi quod voluisse aliquando facile fuit, corporis dilatatione constringente animam.

28. Voluptas, ubi modum transilierit, vertitur in pœnam. Sanè perutilis virtus sit oportet; siquidem ipsa vitia, ut suum consequantur finem, ejus indolem imitantur servato medio, vitatísq; extremis.

29. Leo blanditiis solet mansvescere, & caro nostra deliciis efferatur. Cibus sumendus non est uti materia gustûs; sed quasi medicina famis. Non vivimus, ut edamus; sed edimus, ut vivamus. Edendo modicè vives diutissimè: plures enim occidit gula, quàm ferrum.

30. Adeò nihil profunt vitia, ut etiam obsint ipsi vitioso. Quò plùs cuticulam tuam curaveris, tantò plùs indè gravaris. Amâsse nocuisse est. Gula, & luxuria collegæ ac veluti Consules sunt vitiorum: quantò magis blandiuntur carni, tantò magis officiunt; vires hebetant, agglomerant dolores, substantiam pessumdant.

DECAS IV.

31. Ingluvies per vitæ officinam mortem fabricat, per gustum anxietatem. Lascivia dulce est principium amari exitûs: Initio palpat, exitus exitium est. Vitium sibi ipsi notissimum, obscurum ta-

men ambiens erubescentiâ propriæ fæditatis; tametsi plûs lateat sub sortis favore, quàm noctis obscuro.

32. Infamat corpus suum, qui voluptuosè vixerit: dum deliciis fovet, mille incommodis expositum habet. Hosti acerrimo arma subministras, si indulgentiùs habes.

33. Vita voluptuosi est vita animalium, vita gulosi plantarum; quæ partim humanæ sunt, neque aliud habent, quàm ut a-lantur. Vitâ vivit vegetativâ, sensitivâ pollet, rationali torpet.

34. Nunquam amentiùs superbus delinquit, quàm quando de alieno procurat opinionem sui. Præfert se aliis, quia ditio-re veste indutus est, quia gemmis rari-rioribus fulget, quia cum comitatu mul-to procedit; metiendo dignitatem suam à manu Sartoris, aut arte argentarii, non opere heroico, famâ, & homine digno.

35. Æquè desipit præsumptuosus, ac qui desiderio se calefaciendi volutatur in ni-ve: hoc est per opposita media contendit ad finem. Amore excellentiæ propria contemptibilem se præbet per ipsa, qui-

bus postulat adorationem sui. Nempe relapsa in contrarium cupiditas, dum æstimari vult, contemptui fit, transeunte arrogantia in vilipensionem.

36. Alia vitia obscurum amant, sola superbia tam stulta est, ut ubique videri ambiat, jactetq; eminentiam suam, cum vitiis reliquis inferior sit, ac longè abjectior.

37. Inter vitia nullum stultius vanitate: damnosum est animæ, & corpori non prodest. Præsumptionis suæ aliud fœnus non habet, quàm quòd risui sit & horrore dignissimum meritis ipsius præmium.

38. Cum omne simile amet sibi simile, superbus nihil ægrius tolerat, quàm æqualem: societas conditionis dissociat. Et quemadmodum similitudo ipsius naturæ instinctu parit amorem, ita superbia vitio elationis odit æqualitatem. Fera solitudinis amans, horrenda egenis, divitibus intolerabilis. Nam si opulentum afficit, reddit vanum; si pauperem, fatuum.

39. Tantæ malitiæ hoc vitium est, ut peccatum respectu illius videri possit proficuum. Expedit sanè præsumptuosum quandoque in culpas prolabi, ut ex ipso casu sapiat, noveritque se odisse.

40. Honores taxandi ſunt meritis, non ambitu. Equidem majoris gloriae eſt non obtentos meruiſſe, quàm non meritos poſſidere. Ambire, quod non meruiſti, impudentia eſt: procurare per media inhonora, infamia. Plus recidit, quàm aſſurgit, qui per indigna ſe evehit: honor ei in confuſionẽ cedit, dignitas in contemptũ.

DECAS V.

41. Quidquid boni eſt, à Deo eſt, quidquid mali, à te. Dic igitur, unde præſumis? Si de malo? non eſt hæc gloria, ſed calamitas, Si de bono? hoc alienum eſt, non tuum. Præſtat in malefactis humiliter poenitere, quàm in virtute ſatiſfactione præſumere.

42. Ambitioſus exerrat à via, dum ad Solium honoris contendit; non evehit eò fortuna, ſed virtus. Ipſo ambitu, quo accedit, repellitur, dum per vitium prætendit, quod non niſi virtus conceſſerit.

43. Iram, ut pote, fugito: præcipitat conſilia, ſuadetque fieri optimè, quod nociviſſimum eſt. Juberis ſævire in alium, & teipſum perimis: ita & apes lædunt pernicie ſua. Damnum, quod putas tuum.

ſarcire

farcire vis alieno, & proprium auges. Multos, crede mihi, verbuli non dissimulati impatientia patriâ extorres fecit.

44. Quantum abes longiùs à capiendo consilio, si irasceris, tantò magis expedit prævertere, nè irascaris. Ut patiamur nos ratione destitui, multa certè ratione opus est: & fortassis non suppetit ratio, quæ te impellat, magis ut irascaris, quàm ut inebrieris.

45. Tutius est inimico ignoscere, quàm ab illo vindictam petere, forsitan & facilius. Ignoscere potes nec movendo pedem, ulcisci vix absque impensis, & discrimine non parvo.

46. Neque à mortuo responsum extorseris, neque ab avaro gratitudinem. Desiderium accipiendi extinguit in illo memoriam accepti. Ut accipiat, quidquid grande est, videtur modicum: ut donet, quidquid modicum est, videtur immensũ.

47. Avaro, quæ aliis felicissima sunt, veniunt in censum calamitatis. Divitiæ ipsi vertuntur in egestatem, vita in poenam. Hujusmodi nempe vita avaro est, ut pejus ei voveris nihil, quàm ut vivat.

48. Plurima desunt divitibus, avaro omnia. Inutiliora sunt ei possessa, quam non adepti. Ipsa, quæ habet, cupit, & ipsa desunt, quæ habet, cum frui non audeat. Adeo nempe infelix est, ut tam desit ei, quod habet, quam quod cupit habere, & forsitan hoc magis: nam de eo, quod habet, non gaudet, & illud, quod non habet, sperat solummodo. De illo, quod possidet, non habet fructum, & illius, quod sperat, solum odoratur florem.

49. Multum interest inter timentem egestatem, & amantem divitias. Illum fugiunt omnes, ab hoc abhorrent. Illum vis necessitatis audacem facit, istum villitas avaritiæ odiosum: nulli enim avarus nisi hæredi proficius est.

50. Perinde avaro sua cupiditas est, ac naufragium aut incendium: non magis fruitur substantiâ suâ, quam si foret aquis hausta, aut igne absumpta. Quidquid in arcam recondidit, idem est, quasi amiserit: tantundem proficit habenti ac carenti. Cupiditas avari paupertas est deaurata, locuples inopia, & in abundantia egestas.

DECA

DECAS VI.

51. Avarus nemini utilis est, sibi ipsi nocivus: aliis non tribuit quidquam, sibi ipsi detrahit omnia, sui ipsius poena, & calamitas. Vitam ducit egentis, nunquam visus habuisse aliquid nisi cum cessat habere. Eò nempe redigitur, ut nequeat benefacere, nisi moriendo; fidelissimus hæredi, & amantior quàm sui. Quàm simulatè tunc plangitur ab iis, quibus vivus noluit prodesse!

52. Utì liberali semper suppetit titulus dandi, quod petitur; ita avaro nunquam deest ratio negandi. Avarus non gaudet de auro, quod possidet; liberali etiam fructificat, quod alienat. Ille mancipium est ejus, quod habet; iste Dominus etiam illius, quod non habet.

53. Qui nescit opibus dominari: facit ut opes dominantur ipsi. Aurum sapientum est, insipientes sunt auri. Illius solet opulentia abuti, qui nescierit opulentiam uti.

54. Livor in hoc perniciosus est, quòd gaudeat de alienis malis absque proprio bono, in hoc perversus, quod bona aliena vertat in propria mala. Infelix vitium!

quod non torquetur ſolùm à malo quod ſentit, ſed & à bono, quod videt. Sufficiunt mala vitæ hujus, ut quis indè reddatur miſer; quod ſi etiam bona in id concurrant, bis miſeri ſumus.

55. Aptè quidam invidiam æquiparavit coti, ad quam linguæ acuantur. Verùm calumnia invidentis commendatio eſt, dum quaſi cogitur de bono proloqui malè, innuens virtutem dum arrodit. Bonitatis encomium eſt ab invido taxari, vituperium foret commendari.

56. Faciliùs tuleris invidum, quàm adulatorum: ille peior eſt contagioſo, aut, uti quidam, dæmoniaco. Undique Livor malitiam contrahit, ſeu pœna ſit, ſeu culpa. Culpa illius eſt peccatum infame, pœna inſolita crudelitas.

57. Rarum monſtrum invidia! inſuſta ſimul, & juſtiſſima. Quæ enim inſuſticia major, quàm offendi alterius virtute? ſentire malè quòd alius agat bene? At contra, quod vitium majori juſtitiâ caſtigat ſe amantem, ac livor, torquens aſſidue quem occupârit?

58. Idem amor eſt Adulatoris in hominem.

nem, qui lupi in ovem. Uterque amat, ut prædam capiat, non ut obsequium præstet. Adulator est hostis occultus, quem nemo melius noverit, ac avarus. Parum est mendacem esse, jure dixero traditorem; dum pessimo officio fungitur obtentu optimi & per speciem amoris nocet damno hostilitatis.

59. Tritum adagium est, mendacia carere pedibus: ego dixerim, mendacia alis abundare, mendacem verò pedibus destitui. Illa enim celeri volatu se ubique diffundunt, hunc autem facile deprehendas, nervis quasi contractis ubique claudicantem.

60. Nulla eloquentia efficacior, ac illa, quam necessitas docuerit. Illa tropos suggerit & figuras, illa rationes subministrat, ut persuadeat. Nullo tamen ex fonte fortius argumentum duxeris, quàm à Veritate: indè solum intellectus convincitur, indè Ratio sustentatur. Verùm cruda Veritas ægre transmittitur, intrita sit, cocta sit, ut digeri possit.

DECAS VII.

61. Quisquis amat, tendit in bonum.

D6

Quid

Quid igitur amamus, quod hoc ipso, quia amamus, nocet, bonumque malo rependit? Infelix Amator, qui deperit causam sui infortunii. Hoc agit, qui fortunam diligit, non virtutem.

62. Summa Animæ felicitas est adimpletio cupiditatis. Si ea tendat in bonum, non solum felix, sed verissimè bona evaserit. Amare Deum summa est virtus: amari à Deo summa felicitas.

63. Nonne fatuitas videtur amare ea bona, quæ si alter amaverit, Zelò consume- ris? Deum potes amare absque metu amittendi, & absque zelo te non amari.

63. Insipienter quoque illud amaveris, quod, quia amas, justum est, ut perdas. Amando divitias mereris iis destitui. Illud sapienter amâris, quod amando mereris consequi. Amor est echo amoris, amari pabulum amantis: ex utroque amicitia conficitur.

65. Timor non est nisi mali. Quod si ergo mala hujus mundi malum non sunt, cur timeamus? Trepidemus ad culpam, non horreamus ad pœnam. Illa verissimum malum est; hæc bonum nondum existi-

existimatum, cui licet fama desit, non deest veritas.

66. Solent puniri vota nostra per idipsum, quod appetunt. Semper enim plus reperias, quod metuas, quam quod anheles. Quæris voluptatem? cur non times fel, quo imbuta est, & dolorem, qui manet fruentem? Forsitan dolebis omni vitâ, de quo vix gavissus es mediâ horâ.

67. Metus, & tristitia sunt sanguis animi vulnerati. Quis est saucio corpore otiosè spectat manare sanguinem, & non potius quærit vulneri medelam? Si fortuna minatur, noli inquirere, quo ictu te feriet, sed quâ fronte accepturus sis. Non vulnus metuendum est, sed animus in illud aptandus.

68. Qui libenter fert, quod necesse est; fregit vim mali, & evertit præcipuam machinam ærumnæ. Levamen miseriarum est, non reniti. Vis imminuere calamitates tuas, compone cum alienis. Mitigari solet dolor afflicto, ubi viderit nulli malum incumbere, quod alius non tulerit.

69. Geminus virtutis custos metus est, & erubescenria. Hæc ingenuum abstrahit
à malo,

à malo, ille vulgus coërcet. Multitudo non paret honeſtati, ſed jumentorum inſtar adducenda eſt ictu aut metu. Ingenuitatis illud indicium eſt, hoc mancipii animique ſervilis.

70. Timor eſt occulta admonitio naturæ ad mala evitanda: nam quæ inevitabilia ſunt, timeri non debent, cùm præcaveri non poſſint. Timor in pericula valet, non in damna: quæ ubi certò noveris eventura, in ea erigenda eſt mens, & præſtolanda virili animo, non metuenda ignavo.

DECAS VIII.

71. Plus vexamur timoribus, quàm malis, & dum ante neceſſitatem angimur, ultra neceſſitatem affigimur. Mala ſemel nos torquent, timor affiduè. Aſt nunquid fatuum eſt, perpetuò timere, quæ nec ſunt, nec poſſunt eſſe perpetua; Multa, quæ non eſſent, ſunt: à metu incipiunt eſſe. Timor plura mala facit aut majora, atque ità bis patimur mala, dum ſunt, & dum formidantur.

72. Meticuloſus multa credit, parùm audet; ſola mali ſuſpicio retundit generoſos.

rosos spiritus, & animum cohibet digna
aufurum. Metus facillimus est credulita-
tis proxeneta: certa effingit, quæ even-
tura non sunt, imò plura, quàm possint
esse. Plura enim possunt esse, quàm eve-
niant, & hæc omnia metus admittit.

73. Ex timore non sunt metienda peri-
cula: sæpe enim ubi major securitas, ibi
majus discrimen. Moderatus timor plùs
habet securitatis, quàm nimia remissio:
ille animum continet, hæc distendit.

74. Judico tamen minùs spei dandum,
plùs timori. In hac enim vita mala abun-
dant & bonis certiora sunt. Casus sinistri
quotidie eveniunt, & calamitates sese ag-
glomerant: fors bona rarior est, nume-
résque mille miseros, vix unum fortuna-
tum.

75. Non diffiteor: sinister rerum inter-
pres metus est, at non semper mendax.
in tanta malorum congerie quid facilius,
quàm in ea provolvi? Spes fallit sæpissi-
mè, quia pauciora bona sunt, & plures,
qui procantur.

76. Nemo pauperior, quàm qui spem
non habet, neque ulla necessitas major,
quàm

quàm ubi illa non ſuppetit. Nunquam bona defuerint, ubi, quod ſupremum reſtat, ſpem habemus. Illa una triſtioribus rebus adeſt, nec ſequitur fortunam, ſed ubi omnia nos derelinquunt, ſola illa perſtat fidus Achates.

77. A bonis præteritis non mitigantur mala præſentia; guſtum autem præſentis voluptatis exaggerat dolor antecedens. Bona expectata decipiunt, mala tolerata lætificant.

78. Senſum rebus accommoda. De modicis non doleas multùm, de magnis modicè læteris. Non eſt prudentis quacunq; ex cauſa tota paſſione effundi. Præverte animo, quod eventurum times; ſi prævideris, forſitan non timebis, aut non adeò. Quid enim eſt, unde angeris? Expende penitiùs omnia, comperies cauſam afflictione minorem eſſe. Generoſè ferendum eſt, quod æternum non eſt, quod ipſa tolerantia imminui poteſt, quin & abſolvi.

79. Non ea eſt hominis calamitas maxima: quòd viventi ſemper mors inſidietur; major eſt, quòd ipſe ſibi in interitum vivat,

vivat, id est in lucem genitus, ut occumbat. Majorem se ipso hostem non habet: nam qui malè vixerit, minùs mori formidat, quàm qui deperit vivere.

80. Contende bene agere, & affluent tibi bona. Tibi proficis, si studeas aliis prodesse. Gravaris multùm curando te, tuáque commoda; neque habes, quod ab aliis expectas: proficiendo illis, proficis tibi. Parùm agis, si aliis non obfueris; at benefaciendo & proderis illis, & tibi: beneficia enim pariunt amicos. Sensatè Attalus: *Deliciosius est amicos facere, quàm habere*: saltèm æquè bonum est, nonnunquam utilius.

DECAS IX.

81. Nulli obesse innocentia est, alteri non obesse justitia. Verùm hæc duntaxat pars media charitatis est, altera est misericordiæ: perficitur autem ex utraque. Nam ad non obesse, quod est justitiæ, desideratur ut prosis, quod est beneficentiæ.

82. Regula justitiæ nulla exactior, ac Amor sui: metiendo alios ex te, judicabis de alienis, uti de tuis. Si beneficium æstimes, alteri non obfuisse, sat injustus es.

es.

es. Justitiæ enim non debetur gratitudo, & beneficentia censenda non est alteri non nocuisse.

83. Diffidere aut suspicari dici posset, cautela; at credere facile, plus est, quam levitas: Prudentiæ est suspendere iudicium, justitiæ non publicare. Noli à sensibus mutuare sententiam: testimonium illorum falsum est. Sine, decipiantur illi, non tu. Non accelera iudicium; mora aperit veritatem.

84. Justitia absque clementia proxima est crudelitati. clementia verò absque justitia haud longè differt ab imprudentia. Clementiam semper antecedit Justitia: hæc priorem locum occupet, illa eminentiorem. Plus aliquid Clementiæ dandum, licet suus rigorem honor maneat. In hoc excellit Justitiæ pretium, quod sinè prudentia æstimari debeat; hæc autem absque illa inermis manet, vique omni destituta. Justitia se solâ prodest, prudentia absque justitia feracissima est malorum. Nullum virus periculosius, quam serpentum; neque ulla injuria gravior, quam à subdolo illata.

85. Qui

85. Qui semper quæsierit, quod arridet, rarò inveniet quod non dedeceat. Mille tricis involventur omnia, ubi rationi se præposuerit, voluntas. Quamdiu affectus te occupant, ineptus es judicandi. Languet ibi iudicium, ubi passio viget. Meritis attendendum est non personis; quid jus alterius exigat, non quid potestas tua valeat, aut svadeat voluntas.

86. Gradum aliquem malitiæ tuæ adjicis, si, quia malum placet, delinquis. At verò magnis ille passibus malitiæ accedit, qui sibi in malo complacet, quod patravit. Qualis dementia! perversum damnando perverti, & amittere virtutem ex odio vitiosi.

87. Fortis est, qui pudore non vincitur, at longè fortior, quem non vicerit necessitas. Hunc æquè fortem existimem, quàm qui vicerit se ipsum.

88. Non illum dixeris fortiorem, qui plura fecerit, sed qui cuncta tulerit patienter. Non est in humanis potestas, cui nemo aliquando restiterit; at contra patientiam quis unquam prævaluit? Dicere: hoc non feram, mentis est effœminatæ. Dicere: hoc non faciam, animi virilis.

89. Mentis generosæ in se collectus ardor veluti per antiperistasis, aduersitatibus irritatus magis accenditur, & inter ipsa infortunia se manifestat: nunquam deficit, sed quò plùs vincendum reperit, eò plùs roboratur. At major adhuc vis patientiæ: nihil agendo omnia vincit, & instar castri munitissimi absque adjumento iracundiæ repellit hostem.

90. Currus victoriæ trahitur à prudentia & fortitudine, quibus si consilium iunxeris, & animi robur, duplicabis vires in omnem insultum. Nihil ità fortunat generosum animum, ac prudens ratio gubernandi.

DECAS X.

91. Temperantia evehit sese ad folium virtutis, quod est medium: omnes quippe virtutes, ut tales sint, hunc locum ambire oportet, quem temperantia naturâ suâ possidet. Ipsa appellatione cognoscitur esse virtus, jam ab ortu suo eò euecta, quò reliquæ omnes aspirant. Res mira! quod in moralibus virtutibus majus est, hoc eas imminuit: excessus transit in vitium, solâque mediocritas virtus est. Ab illa con-

diuntur

diuntur omnia, & quidquid naturâ suâ sapi-
dum est, absque illa redditur insulsum.
Illa honesta sustentat, obsonat dulcia, &
utilia procurat.

92. Multum superest temperanti; quia
passio sumptuosa est, & prodiga; ast hor-
ror vitiorum colligit, & ditat. Plurimum
congregat, qui nihil inutiliter dispergit;
idcirco Temperantia non solum virtus
est, sed thesaurus. Alea, & mulier plus
absument, quam voracissimum incendiū.

93. Eâ ratione corpus tuum habe, tan-
quam sinè quo vivere non possis. Cave
illi vivas: quia non vivis propter illud.
Mensura commoditatum sola necessitas
sit, non cupiditas, aut voluptas. Hæc e-
nim feracissima est omnis molestiæ, & ja-
nuaria doloris.

94. Virtutis effigiem nemo melius ex-
presserit, quam ipsa mors, tanquam opti-
ma vitæ idea, & norma. Si cupis bene vi-
vere, consule de mortuos, illi magistri tui
erunt. Nulli meliorem vitam agunt, quam
qui mortuis assimulantur. Philosophia
mortis meditatio est; ista vanitatibus lar-
vam detrahet, dedocebit vitia, & virtutis
immensa commoda aperiet.

95. Ut tui oblivionem nunquam incurras, memineris ſemper te moriturum. Fœcundiſſima eſt mortis recordatio: admonet hominem ejus quod eſt, quod deberet eſſe, & quod illi incumbit agere. Magiſtra eſt, & benefactrix vitæ: docet vivere, ut gaudeas vixiſſe.

96. Nè exiſtumes, quòd cum morte deſinas ſolùm vivere, deſinis quoque mori. Ex quo cœpiſti eſſe, cœpiſti deſinere: ex quo vivis, moreris. Lumen vitæ idem eſt, quod candelæ: indè moritur, unde vivit; indè conſumitur, unde alitur.

97. Quid eras, priuſquam te orbis habuit? Inquis: Non eram. Non eſſe extrema neceſſitas eſt. At quid nunc es, qui paulò antè non eras? & dum cœpiſti eſſe, penè nihil es, ac in brevi ad nihilum rediturus es? igitur cùm omnia nihil ſunt, unica virtus aliquid eſt, imò multum eſt: quia multum poteſt, & te magnum facere poteſt. Æſtimemus illud unde ſolùm æſtimari poſſumus.

98. Penè idem eſt diu vivere, ac diu pati. Flendo naſcimur, querendo morimur.

& vivendo periclitamur. Id unum solari nos potest, neminem coepisse vivere, qui non caeperit simul mori; atque ita vivere & pati eodem momento inchoare, eodem desinere.

99. Virtuti tanta est accessio ab eo, qui patitur malum, à quo illa abhorret, quàm ab illo, qui gaudet de bono, quod illa prosequitur. Miserum te! si anima in corpore, alio quàm salis munere non fungitur, id est, conservandi, non gubernandi.

100. Virtus quidem est accidens hominis, sed quæ substantiam conservat. Condidit Deus creaturas omnes, ut serviant homini, hominem verò, ut cum omnibus illis serviat Deo. Virtus sola est, quæ te hoc honore dignum efficit; & tu per illam eundem tribue Creatori.

Dictamina Stoica.

DECAS I.

I.

Quemadmodum non quod possidemus, sed quod in votis est, delectat ita non quod deest, affligit, sed quod concupisci-

cupiscimus. Æquè beatus erit, qui nihil lo
cupit, quàm qui habuerit omnia. Carere m
cupiditate thesaurus est omni Regno lo- vi
cupletior. Quanta non Regibus defunt! at m
qui nihil cupit, abundat. de

2. Gaudium non est donum fortunæ, te
sed supellex cordis domestica: non quia no
illud foris non nascitur, sed quòd animus se
lætitiæ patria sit, & pater. Latens est gau- su
dii artificium, lare mentis conficitur. Re- cu
bus, quas appetimus, non inest voluptas,
nec quas horremus, dolor: animus u- na
trumque facit, complex utriusque. Sæpe ast
enim quod uni placuerit, fugiet alter, & qu
quod abominatur iste, ambit ille. Affe- qu
ctuum differentiam res ipsæ nõ gignunt, qu
sed voluntas: quæ quia libera est, potest, riò
quibus velit, gaudere, & quâ facile libet, qu
induere cuncta. Rebus manentibus varia- ris
tur affectus. Illæ insipidæ sunt, donec vo- m
luntas saliat: ad ejus condimentum aut ris
dulcescunt, aut amarescunt; prout ob-
sonaverit, sapient. tas

3. Quid oberramus per avia inquiren- re.
do felicitatem, ubi non est? Per plura tar
progressi majus intervallum facimus, & ni
longius

nihil longiùs distamus à fine. Quò plùs vide-
 carere mur accedere, recedimus. Pergimus per
 no lo- viam cupiditatum, ut pertingamus ad ter-
 ant! at- minum non concupiscendi. Contrahe
 tunæ, desideria tua, & iter abbreviâsti. Qui an-
 a quia telucanis votis non præcipitat exitum,
 nimus non incurret in avia; imò non itinerando
 t gau- se reperiet in termino. Si nihil cupere
 r. Re- summa felicitas est, cur cupimus, ut non
 cupiamus, cùm liberum sit concupiscere?

4. Calamitosus est, qui timet: infortu-
 nus u- natus, qui sperat. Ultramque fortunæ
 Sæpe astutiam intercipit, qui neque sperat, ne-
 er, & que timet. Omnis doloris cardo est, vel
 Affe- quia habemus, quod non volumus, vel
 gnunt, quia volumus, quod non habemus. Cla-
 potest, riùs dicam: deest, quod cupimus, adest,
 e libet, quod odimus. Hæc sunt elementa dolo-
 varia- ris. Verùm tolle affectum in res pronissi-
 ec vo- mum, & te ab omni fortunæ casu exem-
 m aut- ris.

5. Quàm libera est ad agendum volun-
 ut ob- tas, tam quoque arbitrii tui est non dole-
 uiren- re. Remedium omnis calamitatis est mu-
 plura- tare voluntatem, rebùsque, prout eve-
 us, & niunt, accommodare. Hac ratione emol-

lies, quidquid sensum excitare potest. Dosi v
lor verecundus est, non sponte se ingerit tua
venit duntaxat advocatus. no

6. Ars magna est, nosse quid velis, & nun
quid velle debeas: indè omnis animi tran
quillitas, indè gaudium, & beatitudin
Desine velle, & major eris mundo univertur
so. Ut casibus fortunæ superior sis, sis primor
major te ipso: de te superest, ut emineat illa
rebus, ut sis lætus, felix. Non omnes moqui
tilatio corporis felicitate exiit; sunt, qu 8
amputatâ dextrâ, scissâ tibiâ, secto armotun
effosso lumine gaudere poterant, & reipof
nere quietem sui. Impertinens est gaudio vol
quod pertinet ad casum. Quidquid exci hal
dere potest, non venit in censum bono dur
rum. Satis est, animus constet sibi, etiam Si v
in lacerato corpore. Si tibi sufficis, omni pri
bus abundas: idoneo votorum usu ditiss tot
mus es. qui

7. Non ames absque delectu, sed adven
te in quid colloces affectum tuum. Peris r
clitaris enim decipi, & tunc domi tuæ do nin
lor erit, & pœnitudo. Si cupieris, quod cup
lieni est arbitrii, subis discrimen non ob 9
tinendi, volo dicere, temet affligendi: vis
si vel

st. Dosi velis solùm, quod habes, quod in manu
 ngerit tua est, securissimè gaudebis. Igitur id
 nolis, quod pollens non sis efficere; id u-
 elis, unum velis, quod cùm velis, possis, id est,
 ni tran bonus esse, bene operari. Hanc poten-
 titudo tiam vis nulla infregerit. Æquè felix vide-
 ni uer tur, qui potest, quæcunque vult: ac qui
 is pri non vult, nisi quæcunque potest. Beata
 mine illa voluntas, quæ habet, quidquid vult:
 es mu quia non vult, nisi quod potest habere.

nt, qu 8. Gaudium est quoddam complemen-
 o ar motum desiderii, rei que desideratæ, cùm
 & re possessionis jure fungitur amor. Igitur
 gaudio voluntatem sic instrue, ut cùm nequeas
 d exc habere, quantum potes desiderare, illud
 a bono duntaxat desideres, quod potis es habere.
 , etia Si voluntatem facultati exæqua veris, tum
 , omni primùm beatus eris. Si hæc dissenserint,
 diti toties miser eris, quoties concupieris ali-
 quid. Voluntas parùm potentis exæqua-
 ad ve tur optatis, si parùm optet: sicut & optan-
 Per tis multa, quia potest multa. Non est e-
 tuæ do nim felicitas in nimis, sed in possessione
 quod cupiti, in exæquatione voti.

non ob 9. Si guttâ potes sitim extinguere, cur
 endi: vis ex flu vii alveo aut Oceano eam irrita-
 si vel

re? Si ex abſtinentia ſaturâris, cur ex in-
gluſie mavis eſurire? Æquè inſanis,
cùm poſſit animus modico impleri, vota
extendis ad plurima, ſemper famelicus,
nunquam ſatiandus; Cupiditas ſphæram
ſuam in immenſum diffundit; at minùs
eſt ſapientis habere multùm, quàm nihil
deſiderare. Nolendo enim impletur vo-
luntas, & abſtinentia deſideriorum ſatu-
rat voluntatem. Age nunc! quid ex duo-
bus eligendum ſtatues? ex inopia ſacietate
tem, an ex copia eſuriem, indigentiam
dolorem?

10. Multùm ſe promovit, qui ſpem o-
mnem ac timorem exiit. Attigit enim
quietem animi, quò nullus eum fortuna
favor extuliſſet. Poſteſt quis ſui ipſius eſſe
benefactor maximus: nihil volendo, plùs
ſibi largitur, quàm alii dando orbem uni-
verſum. Non pauci mundi opes contem-
pſerunt; at nemo non zelat ſuper ama-
niffima quiete nihil cupientis.

DECAS II.

11. Si ſtatuiſti, quæ te impetunt, ſuffer-
re, immenſo te moleſtiarum onere libe-
râſti. Expediſti enim te ab impatientia
quæ

quæ est filum mala omnia connectens, & janua, per quam tota infelicitatis moles animum subintrat. Impatientia nulli medetur malo, nullum extenuat, omne augmentat, & impinguat. Ægre toleras dolorem istum? igitur velles minorem? hoc ipso quòd nolis ferre, magnum facis; ferendo solùm minor redditur.

12. Nolendo sufferre, malum malo superaddis. Impatientia enim duplex malum generat: unum culpæ, quod ipsa est: alterum pænæ, quod doloris; adeoque novo onere gravat oneratum.

13. Dum malum perfers, vita iracundiam; dum operaris bonum, exhibe hilaritatem. Nihil est, quod animum ità delinuat, uti exercitium agendi bene: nihil quod ità exacerbet, uti impatientia tolerandi mala.

14. Fac mens tua passionibus vacet, & major eris Alexandro. Ille mancipium fuit sui, suæque cupiditatis; tu liber eris, tui omniumque Dominus. Tale Dominium quis non præ vilissimo illo mancipatu elegerit?

15. Libertas animæ eminet dominio U-

E;

niversi

niversi. At quomodo spiritus erit liber
vinciatur affectibus? Qui passionibus
obtemperat, mancipium est multorum
tyrannorum.

16. Subegisse inordinatos animi affectus
ingens est victoria: neque minor triumphandi ratio, si cupiditatem, quam
castrum munitissimum expugnâris.
trumque excedis, si, quod viceris, virtuti
debeas, non passioni. Sunt enim non
nulla vitia, quæ se invicem impellunt,
numque ab altero impugnatur; at qui
malum malo vicerit, non vincit, sed
ctus est.

17. Tametsi duo vitia se mutuò infestent
neutrum tamen hostem suum castrum
exuet, sed ligatum duntaxat tenet, & quæ
carceri mancipatum. Ast ubi occasio
luxerit, obices omnes perfringet, red
detque vicem peiori malitiâ.

18. Quemadmodum is parùm proficit
qui ramos decutit, arbore, quam excisat
vult, virori suo relictâ; ita dum vitii
dix integra perseverat, virtus secura non
redditur. Passio passione non tollitur, ne
que unum vitium altero solet expugnari.

19. Sunt

19. Sunt, qui à vitio abhorrent, non amore virtutis, sed affectu alterius vitii. Infelix odium, quo persequeris malum, nisi id facias ex amore boni. Malum odisse, ut alio malo fruaris, quæ virtus?

20. Potest non immeritò mirum videri, ea vitia, quæ sui similitudine proxima sunt virtuti, præ cæteris magis esse cavenda: eadem scilicet ratione, quâ fictus amicus plùs solet nocere, quam hostis apertus. Incidemus in pedicas fucatae virtutis, nisi visum acuerit passio suppressa.

DECAS III.

21. Ars Princeps vivendi est, scire amare bonum, atque illud cognoscere. Per geminos hos aditus dolor omnis animum subintrat; vel quia erramus amando, vel quia fallimur cognoscendo. Passio efficit, ut ambiamus malum, ignorantia nè dijudicemus bonum.

22. Vis securè progredi, ducem adhibeto veritatem, non opinionem. Apprehensio, & metus mala omnia effingunt, atque indè nundinantur sensum doloris gravissimum.

23. Siniftra inæqualitate rebus comp-
nimur: ploramus, de quo gaudere oportuit,
& gaudemus de eo, quod foret de-
plorandum. Peſſimè hos affectus diſpen-
ſamus: jam læti, jam triftes, ubi nec ma-
roris objectum eſt, nec cauſa lætitiæ. Pra-
ſtaret confundi, & erubeſcere, reſ tam vi-
les, tam ineptas occupare., nè dicam al-
terare ànimum noſtrum.

24. Plus nos oppugnant mala, quæ fin-
gimus, quàm quæ reipſa ſunt mala: acer-
bius quoque ab iis affligimur, quæ credi-
mus eſſe, quàm quæ reipſa ſunt. Opinio-
nis hoc faſcinum eſt, quæ nos in contra-
rias rebus cenſuras præcipitat. Non affi-
ceret nos injuria, niſi putaremus affici.

25. Divitias bonas eſſe cenſemus; non
ſunt. Uſus duntaxat bonus eſt: honeſta-
mus illas, cùm occasione mali iis utimur
bene.

26. Parùm boni divitiis ineſt; malorum
enim penè omnium cauſa ſunt. Impellunt
in pericula, ſolicitudinibus torquent, cu-
piditates laxant, omnibus vitiis aditum
aperiunt. Inquietant concupitæ, poſſeſ-
ſæ cruciant, amiſſæ affligunt. Anne par-
vum

vum malum erit, per quod & mali effici-
mur, & intanta mala præcipitatur.

27. Longè ac majus ac sincerius bonum
paupertas est, sine curis, sinè periculis, si-
nè damnis, tota composita in bonum ani-
mi, & corporis: nemini invidet, nemini
nocet, nisi abhorrenti. Contrarium divi-
tiæ habent, iis obsunt, à quibus appetun-
tur. Quodsi damnum aliquod indè senti-
tur, vitium non est, in paupertate, sed in
paupere.

28. Hallucinaris graviter, si feliciorum
judicas, qui ditior est: tametsi illi, quàm
pauperi, substantia amplior, majorque à
plebe respectus. Quantumvis enim plu-
ra habeat, eget tamen etiam pluribus, ne-
que desunt pauciora. Pauperi deest, cujus
natura indiget: diviti, quod vanitas sua
exposcit.

29. Diviti deest, quod cupit, pauperi
solùm, quo eget. Ille indiget, unde alat
omnia vitia: iste solùm, unde sustentet vi-
tam. Cui deest etiam illud, quod habet,
propriè pauper est: qui non eget illo, quo
caret, reipsâ dives. Non enim est pauper,
qui caret, sed qui eget; non eget autem,

Es

qui

qui caret, sed qui desiderat. Multi egeni sunt, non quia non possident multa, sed quia non contentantur paucis.

30. Quærere in divitiis voluptatem abjecta vilitas est; ambire iis honorem, illusio: ipsa in illis vitia desiderare, infame delictum. At qui uni satagit necessitati occurrere, næ ille quàm citissimè attingens scopum paucis sese contendandi. Qui nihil cupit, nulli necessitati obnoxius est.

DECAS IV.

31. Tametsi corporis salutem æstimes uti rem admodum bonam, exinde ægritudo censenda non est uti magnum malum. Multos morbus docuit esse morti obnoxios, quos sanitas jurasset esse immortales. Expediit hanc larvam detrahi, & clariùs nosse, qui simus. Persuasissimum habere, ex sanissimis plures esse morti vicinos, quàm quos Medicorum cura deposuit, quin & non paucos morbis exhaustos vitam superasse valentiores.

32. Vita dicenda est bona, cum bene impensa fuit; & mors tunc solùm mala, quando præcessit vita non bona. Sola vita malitiam transcribit in mortem; quid quid

quid mali habet, à vita habet. Qui moritur, legem naturæ implet, non committit culpam. Multis noxium fuit diu vixisse, at nulli, qui bene vixit, nocuit citò obiisse. Non idem est diu fuisse, ac diu vixisse.

33. Non hoc est amittere vitam, quòd mors opinione citiùs occurrat. Nam perinde est, si dicis te perdere, quod debes, quàm si negeste debere, dum solvis. Sub conditione moriendi nascimur, atque eo fine vitam ingredimur, ut indè denuo egrediamur.

34. Cur formidemus mori, qui omni vitâ aliud non egimus, nisi mori? Cùm moritur quispiam, desinit vivere, & dum nascitur, incipit mori. Non minùs verum est nos morituros, quàm nos actu mori. Et quis tam insipiens ut neget se agere, quod agit? Si moreris juvenis, moriuntur tecum vitia; si senex, morbi, & dolores.

35. Non tantæ bonitatis honor est, uti opinio fert, aut imaginariè fingit. Non enim quid opinentur homines, sed quid verum sit, refert. Nihil pensi habeas, si

loquantur de te malè, qui nihil faciunt bene, & loquuntur de omnibus malè. Siquod dictitant, verum est? non loquuntur malè: si falsum? plus sibi officiunt quàm tibi. Tu autem de omnibus bene loquere: turpe enim est terere vestigia malorum. Contemnere eorum dicta ceterissimè potes, impugnare turpissimè, neque absque molestia.

36. Quid obest, quòd non te laudent alii cùm mereris? & si non merueris, quid prodest laudari? Ama potiùs laudabilis esse, quàm laudatus. Ægrotus non sanatur, quòd dicatur sanus: sic neque exinde bonus eris, quòd te alii bonum prædicent. Laus quidem absque meritis vituperium est; at meritum absque laude virtus honorque. Invidia semper virtuti comes est, atq; ipso odio, quo eam deprimit, exaltat.

37. Nunquam, quod toleras, videbitur grave, si onus tuum contuleris cum alieno. Vis non dolere? sufferas: tolerando aciem malorum obtundis. Si à debilitate flecteris? Ratio te erigat, & robur addat. Si ex culpa læderis? tolerando satisfacis. Si insons es? vel sic quoque ferendum est,

nè culpabilis fias. Culpa est non ferre, quod ferendum est.

38. Qui, quod deperierat, casu amiserit, modò se conservârit, non habet, quod plangat. Multos perdidissent divitiæ, si non priùs perdidissent illas. Verùm jam invaluit hic error, ut damnum judicemus, quod remedium est: putemus jacturam, ubi lucrum est. Qui nimiùm dolet amissas opes, jam penè seipsum amisit. Plures perdidit substantia servata, quàm amissa. Qui pecuniam surripit, fur est: qui retinet avarus: qui expetit, pauper: qui deplorat, miser: qui amittit, opinione suâ infelix? at forsitan indè felicior.

39. Stultè indignaris, quia, quod non sperabas, evenit; sperabas enim, quod nemo promiserat. Nihil in humanis constat sibi: suis duntaxat mutationibus fixa sunt omnia. Stylus & cursus vitæ est, mala cernere, & pati. Nemini contigit felicem esse, & semper. Instabilitas fortunæ regularis est: nullum excipit ab ingenio suo. Faciens jacturam non cogites quid amiseris, sed quid servâris. Qui perdit omnia, habet tamen unde gaudeat, si amissis omnibus servârit seipsum.

40. Non ideo reputes bonum esse aliquid, quia cupidè ambiisti: nam sæpiùs per jacturam implentur vota, & felicitas procuratur illusa cupiditate. Noli credere affectibus tuis: uti fallunt judicantem, ità confundent eligentem. Agendorum omnium regula & gnome Ratio est: hac amissi æquabis omnia.

DECAS V.

41. Res mundi hujus jam eò vilitatis processerunt, ut careant splendore etiam fucato, imò vix habeant, unde fallant. Majoris proinde pretium operæ est, generosè illas despiciere, quàm, quod solemus, sollicità industriâ procurare.

42. Vita nostra peccanti mors est: non peccanti nox: felici hora unica; infelici sæculum: speranti somnium: virtuoso vita, ast fortunato brevissima, misero longa. Tempus, quod citissimè labitur, jucundissimum est.

43. Compendio quodam molestias vincit, qui facilè tulit. Ejusdem scientiæ est pati & vincere: utrumque patientia docet, cui se incassum telis omnibus opposuerit fortuna. Discendo pati dediscimus miseriam.

44. Quemadmodum sensus omnes præsupponunt contactum, ita virtutes reliquæ patientiam: absque hac orphana erit virtus omnis, imbecillis, imò nulla: indè enim velut ex gremio, ac nido nascitur omnis operatio virtuosa.

45. Vis leniùs sentire, quod premit graviùs? applica voluntatem, id est, ferto libenter. Imminuit gravissima, qui sæpiùs tulit: ferendo attenuantur mala. Non solum prudentia, sed & patientia plurimum experientiæ debet.

46. Affuesce paucis contentus vivere, & ditabis te pretio virtutis, eritque solatio, quod aliis solet esse calamitati. Egestas enim non est virtus, sed amor egestatis. Illa gemit deesse aliquid, iste gaudet se plurimis non egere.

47. Qui paupertatis amicus non est illi paupertas est hostis infensissimus. Omnia malorum genera in odientem effundit: nam præter ea, quæ habet sibi agnata, insuper instruit ad patranda majora. Non est malum, quod necessitas non attentet, detergens omnem ruborem virtutis, & excutiens verecundiam audendi.

48. Di-

48. Divitiæ de se malæ non sunt, sed contemptibiles, & periculosæ: solus usus eas honestare potest. Res optimæ absque usu suo pessimæ fiunt. Quantis usibus apertus est ignis! at pyrio junctus pulveri, quæ non mala conciliat? Affectu nostro operamur vitiamus, usu restituimus. Si vis, instrumenta virtutis sunt, aut manubria vitiorum.

49. Pessima quæque patrârit aurum nisi in manus bonas reciderit: tunc solum bonum est, cum alienatur. Ut proficit domino, suo, dimittendum est: servatum pessimè nocet. Quamquam dubitem, uter plus laudis mereatur; qui accipit, an qui donat?

50. Opulentiam Bion appellavit vomitum fortunæ: quasi ructaret, quod nimium est, vel rejiceret, quod vile. Quem admodum enim, quod cum violentia regurgitamus, impurum est, ita quod fortuna donat, infidum.

DECAS VI.

51. Alienum reputa, quidquid bonorum mundus habet, aut pollicetur: undantaxat virtuti propria est fortuna. Ne dixeris:

dixeris: perdidisti hoc aut illud: nam nihil tuum est, mutuata omnia. Noli dicere: liberos perdidisti, sed dic: reddidi. Habebant illi, cujus essent magis, quam tui: apud te precario morabantur. Neque dicas: pecuniam perdidisti: potius gaude, quia iam non debes. Mutuatum bonum erat, reddendo te liberas debito reddendi.

52. Nihil interest, pro quo creditor exigat pecuniam, dummodo debitor exolvat. Quid tua refert nosse hominem, pro quo Deus recipit, quod tibi mutuârat? an pro amico? an pro hoste? an pro merente? aut pessimo? Satis est te debuisse, & Creditorem recipere, quod suum erat.

53. Ille ex vero Dominus est, qui juxta quod placet, aut displicet, agit, disponitve. Hoc tu non vales, nisi cum virtuosè agendum est. De virtutibus liberè disposueris, non de fortunæ bonis: quibus si volueris dominari, cogèris famulari, factus mancipium alieni arbitrii.

54. Efficere ut nihil tibi eveniat mali, rara foret sapientia, rara felicitas. Porro istud tuæ potestatis est, ut casus adversos ritè excipias, & de malis bona distilles.

Præter

Præter malum culpæ nullum aliud est quod sub cortice nõ operiat aliquid bonum.

55. An cuperes dives esse, si unà fieres mancipium Tyranni? Quis rerum omnium abundantiam, aut plura etiam Regnum præposuerit libertati? An verò quam censes, ex duabus pejorem? animi an corporis servitutem? Eam haud dubiè quæ meliorem tui partem subjicit. Nunc igitur scias velim: animi veram libertatem sciam esse in contemptu divitiarum.

56. Nunquam non memineris te hominem esse, & quæ tibi evenerint, inter casus humanos numera. Necessè est, eveniant quandoque adversa; verùm expedit inde non moveri, neque magis, si videas in te incurrere, quàm in alios. Mutularis manu; quid interest? res est, quæ pluribus contigit. Ad summum dici poterit casus.

57. Non quidquid boni speciem habet, illico concupiscas; adeò nempe absorptus in finem, ut quibus mediis eò pertingas, non advertas. Variis locis orbis delicias posuit, at quæ te via illò duxerit, vel ardua est, vel nulla. Sit licèt bonum, quod appetis,

appetis, si frui non potes, nisi blandiaris alteri, vel inquietes te, præstat negligere.

58. Calamitatem cavè uti malam despereris, sed venerare tanquam principium boni. Non te terreat species externa: nam & homo cùm auspicatur esse, formam embrionis refert; at quantæ rei hoc modicum initium est?

59. Noli sapere cum vulgo, neque verum credas, quod æstimatio popularis dictârit. Æstimanda sunt iudicio, non numeranda. Non exinde, quia vides jucundarialiquem, illico dixeris: magnum illi bonum obvenit. Neque ideo, quia tristatur aliquis, iudices malum ingens incurrisse. Usitatisimum est nos apparentiis falli, & quosdam gaudere in malis, alios dolere in bonis.

60. Ex fine iudicandum est de rebus. Si ad bonum tendant, tametsi principio videantur malæ, bonæ sunt. Si ad malum deflectant, non obstante quod bene cœperint, malas esse necesse est. Quidquid brevi fine clauditur, modicum est: duratione restaxandæ sunt, non quantitate.

61. Ratio bonitatis fundata eſt in operatione bona, id eſt, in virtute, quæ cum nihil fortunæ debeat, nihil quoque ab invidia pavescit. Extra jus utriusque eſt; nihil fortuitum videt, nihil timet advenire. Id totum in manu tua eſt; & quemadmodum à mortalium nemine hoc theſaurum expectes, ita quoque nulli invidias. Non reputa felicem, quem fortuna beârit: periculum, quo laborat, commiſerationem meretur, non invidiam.

62. Cùm videris honore aut opibus pollentem aliquem, non continuo aſſeras hic felix eſt; dicito potiùs: hic periclitatur eſſe infelix. Cui nihil aut parùm domi eſt, caret iſto periculo. Si quæ mundus offert, aut opinio fingit, rei ipſa bona forent, id tamen haberent mali, quòd cauſa eſſent malorum.

63. Nemo livore tangetur in alios, nemo vilipendet, quiſquis non ad id, quomodò ſunt, ſed qui fuerint aut futuri ſint, oculos reflectat. Ille prædives eſt, & opibus abundat: forſitan brevi viſurus eſt mendicum. Ille Magiſtratum tenet, & hono-

honoribus fulget: quid si obscurus carcer eum excipiat? Iste pauper est, & iro abjectior: quis novit, si non perendie ejus ope egeris?

64. Si quereris te immeritò non eventum eò, quò pessimis artibus penetravit palponum aliquis; aut æquas illum malitiâ, aut novam committis. Res mundi hujus nemo gratis comparârit, omnes pretio valent: moneta currens adulatio est. Si cum hac non licitâsti, quid miraris, si nemo dederit. Hæ merces alio pretio emi non solent. Quodsi & tu hunc nummum porrexeris, exitio tuo scies, quid emeris.

65. In venditionibus consuevit dari aliquid, & accipi aliquid; at qui nihil emerit, nihil quidem recipit, sed & nihil amittit, retinens quæ habebat. Quid quereris, tibi non præberi, quod dari solet in exitium petentium? sufficiat, quod nuper possederas, & quòd interitu ereptus sis: quòd in adversa duraveris animum: quòd vilia despexeris, id est, merentia despici.

66. Quis adeò mentis est inops, ut quo vestem comparet, se vendat in mancipium? Et tu animum servituti addicis, ut
corpori

corpori mollius sit. An nescis hujus saginâ illū attenuari? Quod si in hac procuranda laboras nimium, jam mancipium es ejus, quod deperis, punitus merito tuo, & animâ vinculis mancipatâ, tametsi corpus liberè deliciis vacet.

67. Res inter humanas laudabilius nihil, ac animus despiciens laudis, & gratis serviens virtuti. Nihil illa præter se pretiosius habet, sinè muneribus & arrhis temporalium sui valor, & merces. Major rerum usus contemptus est, major & fructus. Nam usus dominum sequitur: nullus autem ex vero rerum dominus, nisi, qui contemnit, qui deperit, non dominus sed servus est: non possidet, sed possidetur. Quò majores res fingit opinio, eò major est animus vilipendens. Honore nihil magis æstimari solet, illo igitur major est, qui contemnit.

68. Mundi bona sunt instar urticarum, quæ de longinquo virore placent, sed tangentes urunt, & morficant, Dum speres, & quasi à longè videas, bona videntur; ubi frueris, pungunt, & vulnerant. Quæ divitiæ curis? quis honor ignominia? quæ voluptas acerbitate suâ caret?

69. Stultus semper desiderat, immemor eorum quæ habet, licet cupitis meliora: quasi præsentibus offensus ad absentia properat, illis quoque, ubi adfuerint, irritandus. Nullius fruitur, & omnibus inhiat, fuismet ipse torquetur votis.

70. Malè concupieris illud, cui omnes insidiantur, & quod à nemine securum est: multitudo ambientium officit, nè obtineas: numerus invidorū, nè quietè possideas. Res terræ hujus montanæ sunt, & instar ferarum; quò magis accesseris, eò fugiunt magis: ambientem declinant.

DECAS VIII.

71. Non est Sapiientis appetere, sed velle: non timidum esse, sed cautum: non voluptuari, sed gaudere. Nihil desideret, nisi cum ratione: cautè præveniat, sed cum quiete: liberè gaudeat, sed cum honestate: de nullo doleat, nisi de peccato; quamquam ubi ratio ad est, peccatum adesse non debet.

72. Virtuoso ea præ cæteris prærogativa est, quòd inter ipsa tormenta felicitate non careat. Non judicat esse malum, unde non redditur malus. Culpam timet, poenam

pœnam suffert, voluptatem fugit, & totum fortunæ imperium pro nihilo habet: solâ patientiâ armatus in omnem ejus tyrannidem audet.

73. Ut fortuita non te commoveant, maturè prævideas: eveniant præter voluntatem, non præter opinionem: si non prævolita, sint saltèm prævisa. Non velis te exemptum calamitatibus humanis, sed erroribus. Quidquid statueris, hanc appendicem addito: *Nisi casus adversum aliquid immiserit*: non quòd timeas iram fortunæ; sed ut prævenias.

74. Licèt eventus non adverteretur consiliis, si tamen non respondeat optatis, etiam ex hoc modico torquetur animus. Qui quod sperat, non præfixerit certò eventurum, mollius fert vota sua illudi.

75. Convenit in id advertere, quod evenire potest, non quod solet. Mala quæ in aliis mollit assuetudo ferendi, in te enervet cautela prævidendi. Non solet nauta, dum cœlum aspirat, & aura blanditur clavum deserere, aut remos abjicere: semper parata habet, quibus tempestati occurrat. Ità sapiens dum fors afflat

benignior

benignior, non sit immemor adversæ.
Etiam tela fortunæ non feriunt prævisa.

67. Genus libertatis est servire sapien-
ti, uti species servitutis, imperare stultis.
Qui desipit, duplici malo obnoxius est: in-
sipientiæ, quâ gravat seipsum, malitiæ
quâ cæteros. Veluti enim sapiens supplet
ingenio, quod deest facultati, ita stultus
prudentiæ, quâ caret, supponit malitiam.

77. Amentibus hæc propria esse Aristo-
teles scribit: *Facile ac perperam judicare; præ-
properè mentem edicere: nolle uti præsentibus:
de rebus vitæ honestis ac bonis malè opinari.* At
ego majoris longè insipientiæ esse autu-
mo, nosse bonum, & tamen facere malû.

78. Non sapit ille plurimùm, qui novit
plurima, sed qui, quæ novit, sapienter
disponit: non qui explanat recondita, sed
qui inquirat in vera: non qui ratiocinatur
multùm, sed qui appetit modicum: qui
affectus suos contrahit: qui seipso conten-
tus est, & à fortuna independens.

79. Beatus ille, qui pluribus non eget,
ut contentus vivat, quàm ut vivat. In
hoc egemus cibo, somno, veste, aliòque
apparatu: in illud sufficit animus utrius-

F

que

que fortunæ contemptor, æstimator celestium, Deique æmulator, qui absque accessu alterius boni seipso beatus est.

80. Vis rebus omnibus dominari? contemne. Non parvus rerum usus contemptus est: quin & domini pars melior non possessio, sed usus & fructus. Uti rebus nemo melius, quàm virtuosus noverit, nemo magis de illis gaudere; nam major ejus usus, contemptus est. Cæterum quid post longum rerum usum haberi let, nisi fastidium earundem? idem habet ante felicitatem, qui contemnit.

DECAS IX.

81. Nullus magis servus, quàm improbus, nemò magis ingenuus, quàm virtuosus. Quæ enim libertas major, quàm vivere uti velis? hanc nemo tibi sustulerit, vitioso fors ista non evenit, subest dominatio cupiditatù. Lex ei interdicit, quod appetit & quod appetendù foret, vitia impediunt. Qui ex virtute vivit, ductumq; rationis sequitur, illù nihil de proposito deturbabit.

82. Libertas nemini major contigit, quàm qui velit, quod Deus vult. Hujus voluntati nihil adversatur: semper enim

exequi

exequitur suam. Ille verus sui Dominus est, qui voluntatem accommodat rebus, non res voluntati. Qui secum ipso, uti vult, disponit, hic perfectè liber est.

83. Malus tametsi imperet, servus est: bonus, etiamsi serviatur, Rex. Ille non unius hominis sed multorum vitiorum mancipium redditur: iste sui Dominus est, & Monarcha suarum cupiditatum. Quid enim est imperare, nisi pollere potestate alteri non subjecta? hanc solùm, ait Chrysippus, reperire est in sapiente.

84. Patientia efficit, ut injuriæ non sentiantur: charitas, ut non inferantur. Si præter virtutem aliud non æstimes bonum esse, nec molestia quantavis videbitur mala, nec ullum infortunium grave. Non reputes te infamari ab eo, quod alter dixerit, sed quod tu patrâris.

85. Nolim, studeas placere omnibus: age potius, quod paucorum est. Fac satis conscientiaæ tuæ, & quid alii blaterent, nihil pensi habe. Laus est malis displicuisse. Interest, quis opera tua probet, quis sigillet. Præstat enim placuisse sapientium aut bonorum uni, quàm integro mundo

malorum. Sensatissimè, Philosophorum
aliquis: Non eris felix, nisi te populus iri-
rideat.

86. Assuesce semper bene agere: quia
fama magnis impensis alitur; neque ulli
morbo tam ægre medeberis, uti existima-
tioni læsæ. Sors est eam indipisci: sine in-
dustria nequit conservari.

87. Innocentissimè sese ulciscuntur pro-
bus, & improbus: ille si persistat probus
esse, iste si incipiat. Felix vindicta! quæ si-
nè partium præjudicio novit prodesse.

88. Si, quod adversum te dicitur, ve-
rum est? gaude te admoneri: si falsum?
reputa te commendari, & infensum tibi
cùm non haberet, quod objiceret, finxit
se. Hoc laudari est, non infamari. Nam
apud Sapientes laus à perverso vitupera-
tio est, injuria commendatio.

89. Cur annuis tam facilè calumnianti-
te, & exples vota volentis malè? Ira sce-
ris; quia re iratum vult. Exprobrat tibi
ut te irritet, non ut corrigat. Ulciscere te
frustrando vota ipsius; id est emendando
te, non indignando, sed dissimulando,
quasi læsus non fueris. Sapiens injuriam
non accipit, sed fert.

90. Si non potes mederi rebus, medere tibi ipsi mitigando sensum aut contemptu illius, unde ortus est, aut advertentiâ incommodi, quod post se trahit pœnitudo rei jam non reparandæ. Quòd si & damnum irreparabile sit, cave nè id eveniat tibi. Potest ab alio casus inferri, cui remedium non sit: ut mederi nequeas passioni tuæ, nemo nisi tu ipse causa veris.

DECAS X.

91. Vitium iracundiæ sibi ipsi adversatur: tollit enim Rationem, ubi Ratione maxime opus est. Quo enim casu requiri magis iudicium putes, quàm ubi vel amentia liberandus es, vel periculo immani? quæ autem dementia major, quàm ut ulciscaris te de alio, periclitari de vita tua? Vulnerus tuum non claudis, si aperias sæviori ictu alterius latus. Damnum, quod putas tuum, non sarcit vindicta alieno.

92. Si appetendo vindictam nihil egisti, quid superest nisi rancor, & dolor? Præbuiisti enim nova arma hosti tuo? id est: ansam se vindicandi; atque adeò idem erit supplicium, & vindicta; dùmque ultionem infers, ultionem pateris.

F3 101 bel 21909a n. 93.

93. Premeris egestate? sed indè securus es: hoc opulentis evenire non solet. Suf-
ficeret alterutrum; at tu meliori loco es
quia pejus videtur periclitari de vita,
quàm in modico molestari.

94. Noli illud ambire, quod cùm obti-
nueris, æquivalet amisso. Aurum simile
est noxio humori, qui si non consumatur
consumit. Deo suo infidelis est, qui de eo
quod superabundat, non dispergit in illos
qui necessariis carent. Data sunt à Deo,
ut darentur.

95. Quæ dementia! ut nemini subje-
ctus sis, te mancipium fieri nummorum.
Si subjici oportet, minoris certè infamie
erit, subjici homini, quàm metallo.

96. Ambitiosus, ut imperet hominibus,
subdit se vitiis, & passionibus obedit. Qui
causam suam credit fortunæ, malum eli-
git Advocatum. Meliorem fidem tibi Vir-
tus præstiterit: cùm ea non curabis, quid
fors attulerit; satès erit, si imperes tibi.

97. Ab ira Fortunæ tuta mediocritas est,
usualem illam reddit, & sistit. In magnis
censibus multa superflua sunt, omnia su-
specta. Præstat non periclitari, quàm a-
bundare

bundare. Tametsi in quosdam prodiga sit fortuna, nemini tamen, qui plus cupit, quàm egeat, datura est satis.

98. Non indè te æstimes, quòd vilipensionem aliquam tuleris moderatè: non plus virtutis habet patientia tua, quàm cupiditas ambitiosi, devorantis mille contumelias, ut potiatur optatis. An gloriaris virtutem tuam similem esse alterius vitio? quanti est, si sufferas pro bonis æternis, quod tot alii tolerant pro caducis?

99. Melius est non affligi, quàm solatiũ accipere. Quæ in mundo universo voluptas? quod gaudium tale, quo vel unicus capiti tuo canus auferatur? At molestia non gravior te facit una senem. Prudentis est, servare sese casibus, in eventus instructum esse, absque ambage solatiorum placidè quiescere, & optatissimâ pace gaudere.

100. Calamitas querula est, felicitas superbit, Nulla est conditio, quam non infestet vitium aliquod, nisi ubi virtus dominatur. Qui sistens in medio extremorum damna sapienter evitat, qui adversis non dejicitur, nec prosperis elavatur, hic adipiscendæ virtuti proximus est.

Dictamina Christiana

DECAS I.

VAlor est rerum, utilitas ejus usus. Ci-
thara non sonat nisi pulsata, & fax
extincta non illuminat. Non omnes nô-
runt Fide uti, neque multi, uti par est, vi-
vere in illa. Verâ quidem Religione gau-
dent Catholici, sed usu ejus duntaxat bo-
ni, vitâ justî. Quid prodest tam grandis
possessio, si careas usufructu?

2. Res meritò deploranda! adeò nos
incautos vivere, ut minor cura sit luminis
Fidei, ac lucernæ. Nè in noctis obscuro
deviemus ad cœnum, auxiliari lumine
præcavemus; nè quis in densissimis
mundi hujus tenebris æternitatis disci-
men adeat, aut præceps corruat, nemo
est, qui Fidei facem admoveat.

3. Qui non operatur bene, Fidem habet
otiosam: qui operatur malè, mortuam.
Non quiescamus in hoc, ut cæleste illud
donum inhæreat nobis; agamus, ut ap-
pareat esse. Dum animæ inest, donum
est; dum in opus transit, sanctum. Non
sufficit

sufficit esse in intellectu, sit & in manibus. Per illum credimus vera, cum his credimus verè.

4. Charitas vita est Fidei; indè animatur, & noscitur esse. Non satis est Christiane! ut sis fidelis, opus est esse justum quoque. Quid honoris Deo obvenit à malis? quid boni à mortuis? Justus est, qui ex Fide vivit, vivit verò per charitatem: quemadmodum corpus ex cibo vivit, sed mediante animâ, quæ vivificat corpus.

5. Non solùm ut credas, Fides proficit, prodest ut & intelligas, & opereris. Quem veritates æternæ convicerint, non potest non malè sentire de temporalibus. Qui verò utrumque conjungit, ille enim verò opera præstiterit Christiano digna.

6. Auxiliari vitro, quo brevior visus adjuvatur in corpore, eodem mentis acies hebetatur. Oculus animæ Fides est, ocularia passionibus: per has quidquid intuitus fueris, colore vitri imbutum credes. Sed acutus est oculus Animæ, si expertus passionum sit, pravisque affectibus liber; non eget fallaciâ vitrorum.

7. Qui vel oculis obligatis, vel per ob-

F5

seuros

ſcuros meatus ducitur, acie licet optimâ inſtructus, negliget tamen perfacilè, quidquid ei vel pretioſiſſimum occurrerit. Idem evenit Fidei lumine imbuto, qui ductum illius non ſequitur.

8. Si res contueremur oculis Fidei, non ſenſuum, aut opinionis, minùs foret, quod nos affligeret, & plùs quod felicigaret. Fallimur non luminis defectu, ſed admixtione.

9. Fidei dogmata non ſolùm in ſe ipſis certa ſunt: ſed & in eo, quod pollicentur. Qui ad aliud lumen objecta expendit, videbit nihil, & inſtar cæci oberrabit.

10. Non ineptè dictum fuit à quopiam, intentionem veluti ſagittam rectâ tendere ad ſcopum. Quodſi autem ſagittarius orbis ſit oculis, quò ſe telù feret? quem Fides nõ direxerit, toto ſanè cœlo aberrabit.

DECAS II.

II. Senſus noſter ſimilis eſt trigono: hoc reddit objecta quidem, ſed inverſa, confuſaque colorum ſerie, tametſi viſui non ingrata. Vix aliter iudicamus de rebus; invertimus, & alias reddimus ac ſint. Quod mundus honorificum cenſet, vile eſt;

est; cui felicitatis famam attribuit, calamitosum. Errori huic nemo alius, nisi Christi doctrina medebitur.

12. Emorientes prunas sufflando excitas: redanimatur & Fides exercitio veritatum, quas illa docuerit. Quis intendente se gelu non accedit ad ignem! Plus omni frigore constringit animum pavor æterni Numinis; ei mitigando Fides proderit, & inflammabit amore vehementissimo.

13. Prunæ jam cinere suo obductæ non candent amplius: videas quoque Fidei lumen exinde non fulgere, quòd pulvere rerum temporalium sese obvoluerit. Sordeat illi tellus necesse est, qui purissima cæli dogmata menti suæ cupit inscribi.

14. Quis dubitet, dare pollicita, quàm danda polliceri difficilius esse? Inde reperias quàm plurimos, in cruciatus & mille mortes pro Fide inflammatos; ast ubi voluptas allicit, aut sensus invitat, cereos, & in lapsum pronissimos. Ingemiscunt ab aliis Numen offendi, ignari à se coli Idola cupiditatum.

15. Sapientis cujusdam pronunciatum

est, pluris esse semel dedisse, ac bis promississe. Ego verò dixerim, præstare longissimè opus virtutis unicum, sed certum, proposito duplici dubii eventûs.

16. Spes alimentum est vitæ. Quodsi humana, quæ fallax est, alleviat, & solatur nos in oneribus, quibus hîc gravamur, quantò magis Divina enervabit omnem sensum, & acerbitatem doloris.

17. Usus spei Divinæ convenit Christiano perspectum esse, ut noverit, quæ & quâ parte adhibenda sit. Quorundam lapidum hoc pretium est, quòd cordi appressi mæstitiam tollant. Spes firma in Deum docebit te semper gaudere, soloque, quod speres, cœli obtutu malorum omnium, quæ terra minatur, illiadem profligabis. Sola illius oblivione pateris: illuc obverte animum, & desines tristari. Non affligeris nisi ex culpa propria.

18. Metuentibus Deum misericordia promittitur, eisque certior est, ac sperantibus in illam, aut peccando præsumentibus in illam, aut peccando præsumentibus de illa. Potest pœnitens sperare veniam, præsumptuosus non habet, quod metuat, nisi pœnam.

19. Præsumens de misericordia Divina plus periculi habet ejus amittendæ, quàm spei obtinendæ. Temeritatem dixerim Diabolicam, non virtutem Theologicam.

20. Spes certa vicaria possessionis est, & præcox dominium. Miles Alexandri omni possessione in patria relicta, roganti, quid sibi reservaret: *Spem* inquit *acquirendorum*. Rem mundi omnem non ægre dimiserit, cui spes est melioris indipiscendæ in cœlo. Totum licèt abjecerit, adhuc habiturus est abunde.

DECAS III.

21. Obstupescimus Alexandri animum, ambientis non unius orbis possessionem. Amplius aliquid audet Spes Christiana; tentat etiam occupare cœlum.

22. Nimiùm se abjicit, qui temporalium bonorum vel spem sibi facit, vel alit. Rusticum votum hoc est, non mentis ingenuæ; & qui cœlum ob ista fatigat, præsumit uti Deo, quasi trapezitâ suæ cupiditatis.

23. Non tanti est mundum universum lucreris, quàm si salutem tuam expetas per merita Christi. Si perseveranter id e-

geris, jam poſſeſſor es cœli: adeò æquè certum eſt conſequiri, ac petiſſe. Quid plura? dei verbum eſt pollicentis ſe daturum. Quod ille affirmat, veritas eſt infallibilis, quod ſpondet, certa ſecuritas.

24. Fallax eſt ſpes omnis humana, certioſiorem fideiſuſſorem non habet, quàm, quæ pro ea ſpondet, fortunam. Vide cui baſi inſiſtat? Quàm firmioribus longè ſuſtentaculis innititur ſpes Divina! Bonitati Numinis, meritis Redemptoris, & patrocinio Virginis.

25. Sat bene dotatum filium relinquit pater, qui in campo occumbens militaris officii ſcribit hæredem: indè enim Reges obſtringi ſolent ad præmiandum. Hæreditas noſtra ſunt merita Chriſti, per illam obligamus Deum ad remunerandum, quidquid agimus.

26. Diligere Deum multorum eſt, verè diligere paucorum. Amare enim arduum nemo dixerit; aſt amare ſuper omnia, hîc punctum, & difficultas. Illud ad ſummum dixerim bene velle, hoc verè amare; ad quod facilitandum ſola valet gratia Divina.

27. Ama-

27. Amare, à quo non possis amari, erroris est: amare à quo possis non amari, periculi: amare à quo non possis non amari, si ames, securissimæ est felicitatis. Porrò errorem illum reperias in amore temporalium, periculum in amore hominum, securitatem in amore Dei.

28. Amare Deum, quia creavit nos, observantia est filialis: amare eundem quia redemit nos, obligatio est servilis: amare illum, quia cœlo donaturus est, lucrum est gloriosum: amare, quia nobis bonus est, benevolentia justa: amare, quia est, qui est, subtilitas amoris, complectens nomina omnia, observantiæ, obligationis, lucri, gratitudinis, benevolentia, & respectûs.

29. Fides est fenestra cœli, spes scala, charitas sola ascendit, & cælum subintrat. Per fidem intuemur à longè quæ orbis alter obtecta tenet, Per spem elevamur à terra, ut subeamus cœlum. Per charitatem ingredimur.

30. Christus est titulus gloriæ, & syngrapha nostræ salutis. Prò quanti æstimatur folium unicum divite censu inscriptum!

ptum! & quâ non ſolet ſolicitudine affer-
vari! Non minorem curam, aut æſtima-
tionem nobis imponat pretioſiſſima cha-
ritas, cui inſerta eſt executio prædeſtina-
tionis noſtræ.

DECAS IV.

31. Eſſe infame habet culpa, omnem
ſuperans malitiæ nomenclaturam, Pœna
potest eſſe horribilis, at non mala. Pecca-
tum malitiâ excedit barathrum inferorū.
Non eſt exaggeratio, quod Anſelmus di-
cebat, ſed obligatio Chriſtiana. *Si una, in-*
quit, parte ſeſe objiceret peccati ſeditas, altera
terrereſt inferni horribilitas, cogererque alteru-
trum ſuſtinere, prius me ad inferna devolverem,
quàm peccati labem admitterem. Maluiſſet
nempe abſque peccati noxa ſubire infer-
num, quàm contractâ maculâ cœlo recipi.

32. Amor ſpolium eſt Divinitatis: me-
retur totum, quidquid eſt Dei. Odium
pro Lancea habet, quo peccatum confi-
git. Hoc tam horribile monſtrum nemo
propè acceſſerit: feriendum eſt à longè,
id eſt, quâ nocere conſuevit, occasio tol-
lenda. Proderit hîc Parthorum ingenio
uti, id eſt fugiendo ferire.

33. Ban-

33. Bannitus latrocinatur in viis, dæmon in occasionibus: utrique isthic felicius præda obvenit. Peccandi occasio æquè fugienda est, ac specus draconum: tutius hic delitueris à morfu bestiae, quàm ibi à vulnere peccati. Quid dicam? occasio spelunca est Sathanæ, os inferni, insidiæ habitantis peccati.

34. Nemo læditur, nisi à seipso. Nihil enim nobis nocere poterit, ac culpa peccati, ad quam nemo invitus cogitur. Idcirco qui sponte se vulneri objicit, suæ causa est læsionis. Cæcutit mundus ad hanc lucem veritatis. Verùm quid fulgoris decedit Soli, quòd cæcus eum non videat?

35. Falsa est impiorum jactantia: *peccavi, & nihil mihi accidit triste*. Sanius est, quod confulo: non pecces, & nihil non obveniet boni. Quem peccatum non afficit, inter calamitates felix est. Idem reputa inculpatum esse, ac fortunatum.

36. Quorsum mentis ingenuitas, aut generosa, quâ imbuimur agendi methodus, nisi & cum Deo utamur? Tametsi ille æternùm ignoraret culpas nostras,
non

non tamen committenda foret vel unica.
 Tam ſerviendum Deo eſt propter ſeipſum,
 quàm fugiendum peccatum propter id
 ipſum.

37. Deus propter ſe ſolum amandus eſt.
 Idem penè peccatum habet. Licèt non
 foret Dei offenſa, ſeipſo tamen abomi-
 nandum eſſet. Adverte Chriſtiane! quid
 Ethnicus dixerit: quantùmvis conſtaret
 mihi, ignoraturos homines, Deumque
 condonaturum, non delinquerem ta-
 men, ſolum ob peccati turpitudinem.

38. Commendatiſſima devotio eſt, co-
 lere Virginem in precatoriis corollis.
 Hanc longè exceſſeris abſtinendo à pec-
 cato, quo ſcilicet denuo crucifigis Filium
 illius. Anne poſſibile cenſeas, Matrem ab
 illo diligi, qui in ejuſdem conſpectu nulla
 ex cauſa filium perimit amantiſſimum.

39. Sublimiora dogmata Chriſtianus
 habet, quàm Philoſophia dictarit. Diſce
 dere vel unguem à menſura temperan-
 tiæ, Ariſtoteles vitium iudicavit. Nobis
 Pœnitentia virtus eſt, quâ docemur pro-
 ſectum animæ ſanctè redimi corporis ja-
 cturâ.

40. Vir

40. Virtus, non negârim, medium teneat oportet; at perfectio Evangelica plus ultrâ se extendit, & attingit etiam extrema. Lex rationis est mentibus insita: alteri non feceris, quod tibi fieri non vis. Evangelium supereminet Rationi: vult à te proximo fieri, quod non cuperes fieri tibi. Nunquid non verus Christi discipulus honorari vult proximum suum: ipse despici, vilipendi? bene & molliter haberi alios, se tractari rigidè, ac severè?

DECAS V.

41. Si nasci hominem absque manibus, monstrum est naturæ, nunquid erit monstrum magis, manibus integris nunquâ uti? imò, nè vel semel attollas, mortem potiùs oppetere? Manus fortissima est fides, quæ facili nisu levat pondus totius æternitatis. Manus longissima est spes, extenta pertingit ad cælum usque. Hac gemina virtute veluti totidem manibus instructi sumus. Fide libremus pondus gloriæ cum mundi vanitate. Spe firma adhareamus cælo, ut Charitas accipiat coronam suam.

42. Plus debet Christianus pro minima
inspi-

inspiratione à Deo ipsi immissa, quàm omnes Angeli pro universa gratia, quàm dediti sunt. Pro hac non opus erat sanguinem fundere; verùm ut vel unica cogitatione sancta homo imbueretur, Christus mortuus est in Cruce. Pro inspiratione unica debemus Deo pretium infinitum, quia ob illam obstringimur merito Christi pretio, & dignitate infinitis. Pro quantum debitum! sumus, quæso, fideles Deo, ut aliquantum satisfaciamus illi, qui tam solers fuit ut beneficeret nobis.

43. Si Deus fuisset mancipium, & homo Deus, non potuisset (itã differit S. Thomas) plus fecisse pro illo, quàm nunc præstitit. Redemit enim homines, non Angelos (adverte beneficii magnitudinem!) factus homo, non Angelus. Quanta dignitas humanæ conditionis! & quàm insipiens, qui ad aliam anhelat in mundo.

44. Ergone homines pejus tractent Deum suum, quàm spiritus damnati? Illi unico peccato, eoque cogitationis duræ taxat offenderunt Deum; at nos in quantis delinquimus non cogitatione solum sed opere, eoque multiplici.

45. Cha

45. Cha, herba Indica, repurgando stomachum, reliquo corpori vires dat, & alimentum. Qui delinquendo delinquitur, regerat confitendo peccata sua, seque restituet vigori pristino. Herbam illam depereunt Indi, & utuntur quotidie; & qui Christianus non appetit Sacramenta, pharmaca immortalitatis, saltèm quot hebdomadis sumenda?

46. Qui uti par est, sacramenta frequentat, aut semper est in gratia Dei, aut potiori tempore. Non est profectò exile bonum, minùs aut nullatenus periclitari, nè mors inopina peccato subjectos obruat. Securitatem hanc præstant illa pignora salutis.

47. Utendi hoc mysterio terminum optimum statueris octavum quemq; diem, si culpa lethali carueris. Huic enim si obnoxius sis, punctum omne mora est longissima; saltèm nè differto in crastinum. Quæ enim temeritas foret cum peccato obdormiscere, & actualem Dei inimicum omni momento periclitari?

48. Cura corporis longissimè differt à medela animæ. Illa sumptuosa est, hæc profi-

proficua. In Sacramentis utrumque habes: & medentur, & ditant. Æger corpore, dum sanus fiat, non curat egenus effici; & quomodo infirmus animo non tota cupiditate anhelet, ad salutem simul, & divitias.

49. Sæpe medendi ratio peior est ipsa ægritudine. Dolor dolore pellitur, & plus sæpe torquet ferri sævitiâ, aut potionû amaror, quàm vis morbi acerrima. Ast medicamenta animæ suavia sunt, leniunt, & medentur. Quid times adire Divina mysteria? non proluciant sanguinem, non urunt, non secant.

50. Bene operare, dum tempus est. Nam in extremo illo die, quo neque proderit pretiosissimus Christi sanguis, neque aderit intercessio Virginis; quo terra fugiet, cœlum recedet, uti scriptura loquitur, tunc sola, quæ feceris, assistent opera bona.

DECAS VI.

51. Parùm differt à desperato, qui obfirmavit vivere absque alimento. Desperatio est defectus orationis in Christiano. Hoc illa est animæ, quod cibus corpori

imò ut cum Chrystomo loquar, ipsa anima animæ. Non speret se diu victurum in gratia, qui non se continuò sustentat oratione.

52. Nolle edere cùm habeas, desperatorum est, aut insanientium: non posse edere, ægrotorum: non edere, egenorum. Oratio cibus est animæ; qui inde non alitur, vel gratia pauper est, vel spiritu æger, vel mente captus, aut demum desperati instar damnationi proximus.

53. Si cœco diceres, Regem coràm adefse, nōne componeret gestus omnes in reverentiam? Quid refert non videri à te Numen, quod colis, si noveris tibi adstare? Fides, non oculus, venerationem imperat. Unica vox Angeli totum Israëlem conterruit. Proprior tibi Deus est, ac vox illa populo: cur non trepidas non concuteris?

54. Quis servorum tantâ sedulitate famulatus est hero, ut ab ejus latere nunquam abscesserit? Omni vitæ tempore penè dixerim in mancipium habuisti cælestem spiritum, nullo unquam momento morum pravitate absterritum. Nume-

ra

ra annos hujus obsequii, forsan sexaginta; sint decem duntaxat: nonne multum est ad gratitudinem? Et tamen vix memoria est tam exquisiti obsequii, tam obsequiosi amoris!

55. Admiranda fuit memoria Mithridatis viginti duarum linguarum tenax: praestantior est, quæ unius mortis nunquam non meminerit: prodigium sic aliquando oblivisci. Unicum temporis punctum, quod decurrit æternitas, curas omnes exhauriat totius vitæ. Vivimus enim respirando, penè dixerim expirando, id est imagine animæ agenda. Quoties igitur respiramus, toties mortis meminerimus.

56. Mors à longinquo efficitur bona, adverso naturæ more, quæ agentibus vult materiam adesse, ut queat laborari. Mors, ubi præsens est, rarò redditur bona, fieri bona vult, antequam adsit. Periculosum est tum mori discere, cum moriendū est.

57. Si medicamentum prostaret, quod defuncti reviviscerent, quid non prodigeres in illud? Medela animæ hoc virtutis habet, resuscitat mortuam, & vigorem suo reddit. Hæc gratis venditur, & nemini comparat!

58. Curam animæ, quam Deus imposuit non exple tollendo duntaxat peccatum: excindenda quoque sunt vitia; damna avertenda, radix evellenda. Culpas tollit confessio, Passiones mortificatio. Hæ radices sunt damnorum, damna culparum.

59. Quis ambitiosus commutaret Romanum Imperium pro arenis Arabiæ desertæ, cujus dominium aliud non haberet, nisi calcando, & itinerando per illas? Venianior est commutatio, quam appetitus facit. Prodigit coeli inexhaustas opes pro tantilla voluptate, & sterili gustu.

60. Christiani prima sollicitudo circa animum sit oportet, sed pro dolor! consuevit esse postrema. Omnia magis curamus, quàm nos ipsos; & tamen cura damnabilior nulla, quàm quæ corpori impenditur. Quidquid huic dederis, Animæ tollis, hujusque dispendium illius est augmentum. Si ex æquo facienda est divisio, dimidium diei continget animam; ut quid ergo totos impendis corpori? Quin & auctarium aliquod tribuendū foret Animæ, cujus scilicet jactura non nisi unica est, & ista æterna.

61. Quod Deus statuerit, noli reproba-
re, neque unquam malè acceperis. Quid-
quid doloris immittit, aut molestiæ, ejus
honoris fit, & bono tuo. Potiùs exulta de
illius gloria, & pro beneficio gratias habe.

62. Amare Deum naturâ suâ infinita est
sanctitas: facere, ut ametur ab homini-
bus, virtus heroica: cùm actu amaverint,
beatitudo invisibilis.

63. Opera Christi sunt meriti infinita,
quia procedunt à Persona Divina; actio-
nes quoque, quæ tribus Personis æquales
sunt, pollent sanctitate infinita. Hæ sunt,
quæ procedunt ab omnipotentia Divina,
& licet non possunt dici mereri aliquid,
cùm non habeant Superiorem, à quo præ-
mientur, dignissimum tamen est, ut quod
facit Creator, creatura non improbet,
gnara illum sapientissimè operari.

64. Habet merita infinita Redemptor
tuus: habet Sanctitatem infinitam Crea-
tor tuus: ut quid moraris te subdere, & in
omnem nutum offerre? En trias sanctis-
sima submittit tibi molestiam hanc cum
infinita Sanctitate, recipe illam saltem

cum aliqua virtute. Omnes tres Deitatis Personæ deferunt eam tibi cum amore, tu recipe cum patientia; submitunt bono tuo, tu nè rejice in damnum tuum.

65. Omnis Dei actio est sanctitas infinita, charitas, & complacentia infinita; gratulemur, si de nostris impensis lætari vult Deus, & (si dicere licet) de laboribus nostris festum agere.

66. Equè sancta est actio, quâ tibi Deus immittit, unde crucieris, quàm fuerit Christum mori pro te. Reverere opera Dei, digna patientiâ tuâ, & amore immitentis.

67. Opus est infinitæ Sanctitatis, si te dignatur Deus afflictione aliqua; quam licet forsitan non merueris, meretur tamen Deus tam sanctus tam amans, ut eam feras patienter.

68. In excellentiam Divinitatis redundat, ut quidquid agit, sui amore agat. Si ergo veraciter diligis, exulta Deum se amare, immittendo tibi afflictionem aliquam. Pluris tibi esse debet. Amor Creatoris, quàm dolor creaturæ; istum se amando lætari, quàm te patiando dolere.

69. Plus gloriæ & complacentiæ sibi ipsi Deus tribuit, cùm te ægrum lecto affigit ad cætera inhabilem, quàm illi dent omnes Angeli & Sancti in cælo, & daturi sunt per omnem æternitatem: jungere Deo, & glorifica illum tolerando quæ jubet. Quod si insuper gratias referas, plus agis, quàm si egisses quàm plurima.

70. Noli nimium angî, si vacare nequeas facerrimæ quieti, aut quæ zelosè deperis, virtutum operibus; potiùs Deo congau- de, quòd ipse, reddendo te inhabilem, opus præstet eximium magis, quàm tu præstiteris rigore, etiam in ævum duraturo. Hoc gaudio mitigabis dolores tuos, & supplebis asperitatem cupitam pari merito, & operis dignitate.

DECAS VIII.

71. Nullum pondus fallacius, quàm prosperitatis: nulla fallibilior mensura, quàm gaudii. Quantum decipimur licitando, mercando! Vis Regulam, certamque rerum omnium amissim? Voluntas Dei est huic si commensures singula, etiam distorta rectificas & plaudis in adversis. Fidelissimè pateris, si pati libuerit. Desere-

rent coelestem gloriam beatissimi spiritus, si, nossent Deum velle, quin & ipsas Erebi poenas ad nutum unicum hilares subirent. Pondus quo inclinantur, voluntas Dei est, non gloria ipsorū, aut quæcunq; felicitas.

72. Immensum obstringimur Voluntati Divinæ, si quæ per illam gesta sunt, penitiùs expendamus: omnis in illam veneratio ex debito est. Per illam Spiritus Sanctus procedit in Divinis: per illam statuit Deus incarnari ac mori pro te: per illam se tibi voluit dari in cibum: per illam donari veniâ, dotari gratiâ, beari gloriâ. An non propter eam, à qua tantum ad nos defluxit boni, par erit aliquid tolerare mali? Porrò cùm neque Deus habeat mali aliquid, minùs facere possit, non malè feramus bonum, quod speciem gerit mali, & patientiâ nostrâ redditur bonum.

73. Opera Dei longè excellit ipsum operari. Discrepat hoc ab illis, quòd opera ejus sint bona, operari verò infinitè sanctum. Opera quæ sunt ad extrà, possunt esse meliora, ipsum operari nequit esse præstantius. Igitur non tam advertas in illud, quod in te operatur Deus, quàm

G 3

quòd

quòd operetur ipse, quidquid tandem id fuerit.

74. Ægrote! nonne injustum videatur tibi, si contradicas Deo, in quo eum laudant, & benedicunt cœlestes Spiritus? Illi benedicunt Deum, quia præbuit tibi ansam bene merendi: cur non & tu benedicias, & proficis ex illa? Exiguum, quod valens Deo daturus eras, felicissimè compensatur gloriâ, & beneplacito Divino ex ægritudine tua resultante.

75. Tollitur tibi, quod deperibas: moritur filius: auferuntur opes. Quid affligeris? Cogita ab illo fieri, qui nequit facere malè. Sustulit filium, sed absque culpa: privavit opibus, sed absque peccato: quia utrumque fecit summa cum sanctitate.

76. Gaudebis de eo æternùm in cœlo, quod nunc immodicè plangis in terra. Anticipa hanc lætitiâ, instrue te ad gloriâ, & in mediis malis ordire gaudia, quæ, si salveris, producturus es in ævum. Fac modò, quod, si felicissimus fueris, facturus es in æternum.

77. Exultando tibi Deus immisit morbum,

em id
eatur
n lau-
us? Il-
bi an-
enedi-
quod
com-
vivino
mo-
l affli-
uit fa-
e cul-
ccato-
sancti-
coelo-
ca. An-
gloriã,
uã, si
Fac
factu-
mor-
bum,

bum, cur tu tristaris? compensa lætitiã
Divinã patientiã doloris, magisq; cor-
di sit Dei tui gloria, unde congaudeas,
quã propria afflictio, unde tristeris.

78. Fieri voluntatem Dei sicut in cœlo,
itã & in terra, est gaudenter eam comple-
cti, ubicunque occurrerit. Angeli eam
adimplent cum gaudio, tu noli contrave-
niendo destruere.

79. Inter opera Creatoris non illud est
præstantius, quod fulgentius. Vilis ver-
miculus excellit Planetarum Principem
toto orbe diffusum. Plus virtuti accessit
Jobo à fimeto, & sanie, quã Salomoni
ab omni majestate, & gloria.

80. Sors iniquior sustulit tibi opes, ira-
cundus filium, invidus honorem? Solare
te; quia cum illis non perierit salus tua. Si
dicas, te cum illis perdidisse, quidquid
perdere poteras, sanè amisisti parùm. Cre-
de; hæc omnia nihil sunt, & si nihil ami-
seris, quid cruciaris? Nemo perdit, quan-
tùm perdere potuit, nisi qui morte mala
defungitur.

DECAS IX.

81. Sine ut arbitrio suo supremum Nu-

men disponat omnia; miraberis aliquando summè tibi proficere, quod credideras obfuturum. Mysterium solet esse, quod agit, & agere illius, summi est auctora-
mentum amoris.

82. Quod Deus operatur, admirandum est, pulcherrimum est, sanctissimum est. An non rarum Mysterium, mysteriosa raritas æquali amore creari ab ipso culicem, unde mordeâre, ac cælum Empyreum, ubi æternùm gaudeas? Utrumque facit amando se, utrumque in commodum nostrum. In illo exambit meritum tuum, in isto dare præmium suum.

83. Admodum opulentus est, cui Deus auferendo divitias communicat gratiam. Nempe modicum tollit, & plurimum donat. Qui saniori iudicio, quidquid temporarium est, nihili duxerit, non queretur auferri partem illius, & cum illa cumulum curarum.

84. Misericorditer Deus agit, cum tollendo vires corporis unà tollit ansam peccandi. Hoc gratiæ est, illud infirmitatis; hoc bonum legitimum, illud putatitium, & miseria solùm apparens.

85. Hunc

85. Hunc Deus præ cæteris honoratum cupit, quem per jacturam æstimationis terrenæ, idoneum reddit gloriæ cælestis. An non pluris æstimes honorem, quem Deus contulerit, quàm quem homines finxerint. Deliciæ sunt amantis Domini, auferre, voluptatem, & ingerere sui amorem, id est, porrigere aurum, & surripere coenum, ditare simul animum, & purificare.

86. Stoicorum labor fuit extirpare affectus: Studium Christianorum est illos in ordinem redigere. Philosophia sanctorum est, anhelare vilipendi: mysterium Evangelicum, sibi ipsi vim inferre. Prodigium gratiæ est, commutare affectus: metamorphosis Divina, voluntatem terrenam in cælestem transformare, &, uti Paulus loquitur, novam creaturam fieri.

87. Voluntas Divina ipsa est beatitudo. Adversa convertit in prospera, mala transformat in bona. Vide sis vim admirabilem; & quò ea noverit penetrare! dum de contrario suo triumphum agit.

88. Datur materia, quæ artem superat; nihil autem est, quod non cedat volunta-

ti Divinae. Pretiosum fuit Jobo fimetum suum, pretiosa Manassi captivitas; neque ille præposuerit fimo divitias, neque iste vinculis thronum Regalem.

89. Voluntas Divina omnia bonitate sua informat. Cum illa potes amplecti poenas æternas, & absque illa dimittere gaudia sempiterna.

90. Voluntas Divina est norma omnium normarum, Ratio rationum, causa causarum, hydrophylacium omnis boni, & occultarum gratiarum profluvium. Errat qui eam non adimplet; & qui non suffert, se perditum it.

DECAS X.

91. Veluti Aquilæ Imperiali duplex est vertex, & vertici duplex corona, sic Majestas voluntatis Divinae bifariam se diffundit. Unum est, ut id omne velimus, quod illa facit: alterum, ut faciamus, quod illa vult. His duobus adoramus duplex & venerandum divinitatis diadema.

92. Voluntas Divina debet esse primū, medium, & ultimum voluntatis humanae, hæc autem cum illa inchoare, cum illa progredi, & finire. Ejus sphaera immensa est,

sa est, & transcendit omnes cœlos. Extremum felicitatis, quam creatura potest exambire, est Voluntas Creatoris; summa autem felicitas, quæ, vel ipsi Beatitudini antepositur.

93. Velle Divinum res est pulcherrima; abyssus sanctitatis: lilium inter spinas: rosa inter vepres: aurum in paupertate: gloria in illusione: felicitas in necessitate.

94. Venerandum quid est Voluntas Divina, sacrosanctum, & inæstimabile; cujus pretium quæ exprimam luculentius, nisi forsan dicendo, nihil esse vel in terra, vel in cœlo, neque ipsam claram Dei visionem, cum qua possit commutari, taceo cui valeat anteferri. Fac tot linguas esse, quot sunt arenæ granula in terra, quot in aëre atomi, quot sidera in cœlo, non suffecerint exprimendo pretio Divinissimæ voluntatis.

95. De Voluntate Divina resultat major ejus gloria, uti è fœcunda radice flos pulcherrimus. Tu hæc duo nè disjunxeris; eodem respectu observanda est ejus Voluntas, ac major gloria.

96. Dixerim Regaliam aut thiarum Divini-

vinitatis : nam soli Deo competit jus in illam. Quod si præsumeret usurpare homo, tolleretur diadema de capite illius. Prodidisse Regem infamia est æterna, prodidisse Deum temeritas abominanda.

97. Quod Deus vult, in se bonum est: id verò adimpletum ab homine, adhuc melius est: ipsum autem velle Divinum, optimum est. Prò quanta energia bonitatis Divinæ! non est calamitas, cui non resistat, quam non convertat in bonum, duntaxat volendo.

98. Grande Verbum, *Voluntas Dei*, & ingens mysterium! Ad nomen illius par est curvari genua omnium creaturarum. Per illam emanat Spiritus Sanctus: stupenda sanctitudo! Ab illa profluit omne bonum: ô immensa vis bonitatis! Quidquid vult, quidquid agit, bonum est; neque potest homo velle aut facere quid melius.

99. Voluntas Dei est fornax intentionis humanæ; nisi hinc recocta depureretur, nec munda erit, nec recta. Ast ubi se conformarit, tum instar auri puri & immunis erit à fæce, & expers erroris.

100. Beneplacitum Divinum est amul-

sis

sis Rationis. Ratione caret, qui amissim non sequitur. Est valor bonorum operum, quæ nihil appendunt nisi ab illo pondus accipiant. Est lapis lydius virtutis: adulterina est, quæ illius affricu non se probârit. Non dico non despiciat, solùm non respiciat in Deum, jam vim virtutis amisit. Quæ solùm agit, quod Ratio probârit, non est nisi simpliciter bona. Illam dixero eximiam, & auri instar vigesies quinquies repurgatam, quæ operatur uti cælestis : quæ à solâ charitate impellitur : quæ unum quærit in omnibus Dei beneplacitum.

Dictamina Spiritualia.

DECAS I.

Nemo querulus dixerit, se modicùm posse, atque ideo negligi operam suam. Multùm potest, qui potis est Deum impensè amare. Fac cætera tibi desint: hoc uno abunde valueris. Convenit sæpe, nihil posse agere, ut possis majora. Non semel otium, quod inutile credimus, rebus agendis maximè opportunum est.

Non

Non minùs quæstuosum Christo fuit tri-
cenne silentium, quo latuit, quàm trien-
ne studium, quo mundo patuit: æquè
meruit tam puer silendo, quàm dein vir
patièdo & prædicando.

2. aliquando indulgenda sit corpori
quies, princeps animi cura nunquam re-
mittenda est. Prima creati studia sint,
Creatori obsequi. Multùm egerit, qui
multùm amârit, aut cupierit multùm age-
re. Ubi vires impares sunt, facti gloriam
voluntas capit.

3. Non eget obsequiis tuis Deus: quid
igitur te angat, quòd nequeas plura? Si
ea Deus voluerit, absque opera tua factu-
rus est. In unico duntaxat socias à te ma-
nus requirit, ut rectè agas, ut virtuti stu-
deas.

4 Plerumque præstiterit sanctè mode-
rari affectionem aliquam, quàm si mille
cathedris virtutem doceas, aut multa
austeritate corpus affligas. Quæstiosa est
valetudinis jactura, si meritorum fœnore
compensetur.

5. Non studeas servire Deo, nisi velut
ipse præscripserit. Quodnam operæ pre-
tium

tium servus faciat, si quod agit hero displiceat? Nempe disgratiam meruerit inutili sudore.

6. Si Deus noluerit te magna præstare, satis est, si magna det pati. Si tollat per debilitatem corporis usum rigoris, quid dubitas sacrificio præpollere obsequium, & super omne asperitatum genus eminare voluntatem Dei nutibus addictam.

7. Noli viam tentare, quàm tibi Deus præcluserit. Consule moderatorem animæ tuæ, & ejus judicio te subde: alienis humeris obedientia te cœlo inferet. Cave nè inolitum vitium aut pravum affectum falso putes Dei suggerentis esse consilia.

8. Noli quærere Sanctimoniam genus, quàm quod Deo probatur. Exiguum id fuerit submissionis indicium, si te meliorem æstimes justo, quem Spiritus sanctus asseruit septies quot diebus offendere.

9. Lapsus ille infortunatus est, qui te præservat à majori. Multùm ex erratis proficies, si indè te ampliùs demiseris: expedit enim te in humilitate fundari; atque idcirco noli ambire sanctimoniam majorem, quàm tibi Numen præscripserit. Illud velis,

velis, quod ipse cupit, nimirum humilitate clarescere.

10. Adverte, quod Ecclesiastes monet: *Noli esse justus multum.* Inquietus eris, si studeas eâ ratione justus esse, ut nunquam erres, nulla tibi incuria excidat. Hujusmodi vota, curæq; immodicæ, ut ut speciem boni habeant, pacem auferunt, animique tranquillitatem: atque adeo inde quietem tollis, unde speras obtinere: inde inficeris, unde laboras purificari.

DECAS II.

11. De fructu suo nihil deperdit, quem ab orandi studio avocant negotia, dum hæc vel obsequendi lege, vel pia necessitate, vel promovendæ salutis alienæ causâ suscipiuntur. Non deficit meritum, dum Deo obsequaris.

12. Minus obsunt contemplandi studio externa opera, quam internæ passiones: quin ipsa agentis vitæ exercitia, si iis affligatur animus, plurimum adjuvant studium divinorum. Mens enim per illa mortificata minora sentit impedimenta passionum.

13. Plus quærito Deum ipsum, quam blandi-

blanditias illius; neque ab oratione te divellat arida mentis infœunditas. Servendum Deo non gratiâ commodi, sed æstimatione dignitatis, quâ est, quod est. Sæpe gravius erraverunt à recto, quibus cœlum delicias depluit, quàm quos ficitas arefecit; & uti aiebat quidam Dei servus, Dæmonia solatorum subtilius nocent, quàm tribulationum.

14. Nullas delicias salubrius petieris, ac Crucem. Igitur pietatem non in eo colles, quòd lachrymis perfundaris, quòd solatiis abundes, quòd mente in Divina rapiaris. Præstat his omnibus firmus Dei amor, & sincera pro eo patiendi cupiditas. Ad altiora levando verticem, periclitaris: demittendo, securus es.

15. At nè propterea teneriores omnes affectus contempleris, eo obtentu, quòd indè non solidetur virtus: imò ubi teneritudo transierit, evanescat. Verum quidem id est; at mens quoque indè ad sanctiora trahitur, & viros novimus Deo charos ex eo capite magnopere profecisse.

16. Cùm cœlum delicias subduxerit, patienter sustine, neque ob id, quod potes
agere

agere intermitte. Multū poteris, ſi ſuſtineas imperturbatam illam mentis orbitatem, neque à ſtatu actionum tuarum penſo, aut conſveto virtutis ſtudio deſlexeris. Quantū enim hinc ſubtraxeris, tantū vires animæ diffluent, uti Samſoni robur corporis crinibus reſciſſis.

17. Orandi genus quærito, non quod ſublime eſt, ſed quod utile. Illam meliorem duco unde redis humilior, patientiâ inſtructus, in eventa cautus, in paſſionibus mortificatus: non hanc, in qua vel mentis intuitu occulta penetras, vel blandientium cogitationum dulcedine perſunderis.

18. Orandi facultas ut maximè pretioſa ſit, atque optabilis, præcellit illam heurus animus, & in pravas cupiditates fortiter inſurgens. Qui utrumq; conjunxerit omne tulit punctum.

19. Oratio, quam mortificatio deſtituit, aut orationis umbra eſt, aut mentis illuſio. Quantumcunque orationi te dederis, & ſacro commentandi ſtudio, nihil tibi proderit, niſi junxeris ſtudium te vincendi.

20. Ut

20. Ut uberiùs in te derives amorem
coelestium, excinde affectum rerum per-
euntium. Felicitatis pars magna est, cordis
hospitium clausisse mundo, ut pateat uni
Deo. Beata illa societas! quâ abdicato
creaturarum usu in amicissimam transis
communione Creatoris.

DECAS III.

21. Quæstuosissimè negotiaris, si quid-
quid habes, unà abjicis, ut petitam com-
pares bonorum omnium iliadem. Prodi-
ge cuncta, quin & te ipsum exue, ut gratiâ
vestiaris, id est, insignibus Divinitatis.

22. Qui spiritu pauper, idem & opulen-
tus est: quia in Deo possidet omnes coeli
terræque divitias. Quid enim desit illi, qui
plùs habet, quàm cæteri omnes? qui suo
contentus nè quidem desiderio torquetur
habendi aliquid.

23. In te ipsum curas, & oculos conver-
te; neque cupias videre, quod non deceat
concupiscere. Renunciâsti mundo: faces-
sant ejus reliquiæ, & nec memineris te no-
visse. Sapientis est, cujus amorem depo-
sueris, etiam memoriam obliterare.

24. In bona æterna, licèt sensibus adhuc
remo-

remota, fidei amorisque obtutum fige. Vera illa sunt, & boni nomen merentur; cætera vanissima, & profundissima oblivione sepelienda.

22. Charitas tua unius Dei amplexu contenta non sit, fratres quoque & proximos benevolentiam involvat. Si pari beneficio prodesse non potes omnibus, potes eorum nævos, & injucundam societatem inoffensus tolerare.

26. Neque inopia, neque labe, quas innocuis interdum natura aspergit, unquam te moveant ad contemptum. Quidquid naturæ laude vel vitio fortimur, Dei munus est: tu ejus consilia redarguas? Si te præ ceteris munificentius dotârit, quid grandescas contemptu inopiæ alienæ? Vide cautus, nè bonis, quibus affluis, Creatori insultes, quem modestissimam humilitate tibi demereri debueras.

27. Permagni fanè momenti est vel unicam pro Christo injuriam sustinuisse; jure prætuleris omnibus asperitatibus, quas vel animæ celo dignæ usurpârunt, vel ipse posses, adhibere. His enim abstinendo nullam legem violaveris: cessare

à pa-

à patientiæ studio jam noxa est. Fugienda est autem Dei offensa etiam levissima præ omnium non solum terrenorum, sed & celestium ac sanctorum operum jactura.

28. Inania sunt, quibus animus tuus flagrat, sanctiora desideria, si patientiâ careas. Multi exoptant Neroniana tempora, aut novas persecutiones oriri, ut vitam Deo immolent: interim servi Dei vocem non ferunt, ingemiscunt ad onera, aspernantur majorum imperia, quæque levissima stomachantur. Optima poenitentia, & probatum Martyrium est, alieno arbitrio subjacere. Quid optes in monstra pugnare nunquam tibi occursura, si trepidas ad stridulum murmur muscæ levissimæ aures tuas circumvolantis?

29. In gratitudinem non vulgarem iis obstringeris, qui te quâ verbis, quâ factis asperius habent: præbent enim materiam ingentis boni. Puta instrumenta esse, aut artifices à Deo conductos, qui te ad exitium nitorem perpoliant, eamque inducant formam, ut meritò admiscearis olim lapidibus pretiosis, quibus constat celestis structura. Homo perditæ valetudinis,
ut

ut ad paucas horas retineat vitam, non ſolùm patitur ferro & igni ſibi membra laniari, ſed & mercedem pendit lanianti. Et tu, quid gratiæ refers non ſævientibus in te, ſed auxiliantibus, ut æternùm vivas?

30. Dum præſentem, & amicum Deum habes, nihil eſt, quod te anxium triftémque efficiat. Ubi ille abeſt, id eſt, offenſus à te abſceſſerit, infernum incolis, ſi vel mundi deliciis innates, aut in ipſum cœlum dominatu polleas.

DECAS IV.

31. Pati aut torqueri cum Deo ſumma felicitas eſt; felicitari abſque illo maxima calamitas. Satius eſt, ſuſtineas crucem, quam humeris tuis impoſuit, quàm ut eam excutias oneris impatiens. Ille aderit in ſocietatem laboris, vel deum auferet omnino.

32. Si pati renuiſ, quietem fugis. Moleſtia quam Deus immittit, ad virtutem obex non eſt, ſed incitamentum. Manifeſtè deciperis, dum arbitraris indè te à Sanctimonia impediri, per quod ipſe Sanctus Sanctorum te invitât ad eam confequendam.

33. In-

33. Incassum te Creatori opposueris: fortior te est, succumbes. Neque succufferis caput obtendendo illud; potuisse te aliter haberi, aliâ viâ ad virtutem induci. Novit ille abunde, quid è re tua sit, quid ad gloriam tuam faciat; gnarus per foedissimas rerum imagines purificare animam.

34. Si tribulatio animum presserit, fate-
re te ultra meritum felicitari. Gratia sunt à Deo immissæ, ab ignaris pœnarum nomine vitiata. Scito autem in te coelum nunquam esse beneficentius, quàm cum te cumulat adversis. Pro his semper gratus esto, ac certus, Deum nulli aut injuriam irrogare posse, aut nocere.

35. Crimina sexcentis aculeis horrida sunt; quid mirum si mentem lacerent, & mille saucient vulneribus? Remove causam, & cum patientia sustine effectum. Adora æquitatem Numinis exercentis te, & spera opem miserantis.

36. Si animus exarescit, atque boni sensu quasi abjectus à Deo privaris, macte tamen animo, & vel in tristi ista orbitate ad arbitrium ejus totum te finge. Humi-
li

lis resignatio tua janua erit, & via, quâ ocyus ad te rediturus est, novâque lætitiâ aridam mentem perfusus. Noli dejici, si interdum ab animi conspectu subducit se Numen: expedit te vilescere tibi, atque isthuc tangi, ubi tenerior est sensus amantis

37. Id genus orbitatis non semper criminum nostrorum supplicium est. sed experimentum virtutis, patientiam fidemque nostram explorante Deo. Ubi mare â ventis quiescit, remorum agitatione opus est. Qui non cedit adversis, coelestem cursum vel obluendo promovet.

38. Deffenda equidem crimina sunt quòd summè displiceant Deo: at veniæ, & salutis spes nunquam abjicienda. Eri-gat te illius misericordia, & non dejiciat te tua miseria. Etiam Judas admissum scelus doluisse scribitur, sed spe destitutus periisse.

39. Antequam scelus committas, Spiritus Divinus exaggerat mali speciem pingitque colore turpissimo; at ubi admissum est nefas, facilitando veniam, extenuat culpam. Contra Veterator Genius, priusquam cadas, imminuit malum, fingitque exiguum

exiguum; at mox ubi crimen admiseris, in immensum auget, ut vel desperatâ veniâ scelestius vivas, vel perosus conscientiaë stimulos in omnem vitæ licentiam te projicias.

40. Dolor immodicus ab occulta quandoque superbia ortum deducit: & quemadmodum hujusce pœnitentiæ radix est mala, itâ fructus nequeunt esse boni. Nascuntur enim de nimia sui præfidentia, quæ cum seipsâ mala sit, non potest non damna plurima procreare. Agnosce calamitates tuas! agnosce & misericordiam Divinam! plus ista poterit ad salutem tuam, quàm illa ad interitum.

DECAS V.

41. Qui Deo supplex sibi petit ignosci, voluptatem ei facit, nè dicam, gratiam, honorémque. Dignè de ejus bonitate sentias, & absque metu accedas ad thronum gratiæ. Injuriam ei facimus, cum ex ingenio nostro metimur. Non illi pectus felis, & vindictæ plenum: longè alienus est ab humano more: parcit fontibus, veniam ipse offert, & instabilitate nostra non fatigatur. Non affingamus ei ingenium

H

aliud:

aliud: est infinitè bonus, misericors, facile condonans, piissimus Pater.

42. Ejura genus omne noxarum, & confide te omnium veniam obtenturum. Illud autem devita præ cæteris, quod vel contracta assuetudo, vel vehemens animi propensio familiare tibi fecit.

43. Culpam nondum admissam perinde metuas, ac si veniam non fores obtenturus: at postquam lapsus fueris, Deo te siste tam fidenti animo, quasi non deliquisses, imò fideliter serviisses. Accede pudoris plenus ac lachrymarum, spei non dubius, & expers turbationis.

44. Errata vitæ superioris esse argumentum debent altissimæ humilitatis, non erroris aut contumaciæ. Confide Deo: tametsi millies labaris, bis millies dextram porriget, quò erigat cadentem. Penè existimes non offendi novis casibus, sed emolliri. Adeò bonitas ejus nostram vincit fragilitatem.

45. A lapsu citò resipisce, geminando fervorem in obsequio Divino; atque inde doceâre, quid tu ipse, & quid Deus possit. Hâc ratione medelam sumes ex vulnere, &

& quibus in te pugnavit armis, hostem de-
jicies. Saxa sui objectu iter impediencia
documento sint ad incessum aptius mo-
derandum. Licet subinde corruas, aut
ad saxum impingas, noli gressum sistere.
Servire Deo absque labe aut nævo solis
cæli incolis concessum est.

46. Non mireris adhuc pullulare ex te
noxia herbarum genera, nempe altiùs fi-
xere radices, quàm ut eas bidui labor ex-
tirpet. Crede non parùm periculi immi-
nere iis, qui cum pio æstu incaluerint,
existimant jam triumphatas cupiditates,
seque omnino securos vivere, quasi jam
tutam illam beatorum pacem degustan-
tes. Latet nonnunquam sub hoc pietatis
velo pernitiiosa præsumptio, & ubi de-
mum error criménque patuerit, magni
illi Atlantes sub coelo suo collapsi, virtutis
studium non remittunt modò, sed abdi-
cant omnino. Expediit nosse, cum quo
prælieris, ut fidem animamque Deo pro-
bes, stesque semper accinctus in arena.

47. Cautè tibi pugnandù est, nè ab ho-
ste vincaris: nam ille multus est numero,
& insuper oculos fugit. Idcirco sta impi-

ger, ejusque conſiliis, quibus prævalet, vigilantiam oppone; & quia medius inter hoſtes vivis, nunquam arma exue, ſemper congregari paratus.

48. Dum vixeris, nunquam te à tentationibus ſecurum crede, atque ideo accingere, ſolicitus non ſolum, ut è campo indemnis abeas, ſed ut ab hoſte referas aliquid ſaluti aut conditioni tuæ profuturum.

49. Cùm mentem infeſtârît Genius malus, ad utilitatem tuam cedat inimica irruptio, ad Deum per preces confuge, aut te in amorem ejus excita. Similiter cùm tentatio irruerit, humiliare ſub manu Domini, reſolve infinita illius beneficia, & quæ te manent poſt hanc vitam, noviffima.

50. Deſertus tibi videris? tentatione affligeris? ſcrupulis exagitaris? dolores corpus, mentem pericula infeſtant? Age! patientiam adhibe, eâ unâ vim malorum omnium extinxeris. Vitam pro Amico ponere, ſublimius eſt, ipſa Veritate teſte, Charitatis genus: at plûs quàm vitam fundis, ſi, quam morte ipſa acerbior rem ducis, animi orbitatem, tantis incur-

ſionibus

tionibus tentationum, ærumnisque infestam alacriter sustinueris.

DECAS VI.

51. Arcentur ab ubere infantes jam grandiusculi. Quos virtus roboravit in spiritu, iis subtrahit Deus, quidquid est tenerioris solatii, & mensam parat solidioribus ex cibis; panis lacrymarum cupidiarum vice apponitur. Quando Joanni conspicuum se dedit pectus zonâ adstrictus, & lampades manum præferens, utique ostendit, se iis offerre lucem, quibus lac & delicias abstulerit; imò lucem accipere ab iis, qui aspera tolerârint.

52. Culpam horrere decet, non pœnam iis debitam. Cur indè tristaris, unde Deus sibi complacet? illud damnas, quod ille probat. Jam nunc opportunum est pati: scates enim amore proprio, atque indè tibi pœna est acerbior, indè amor in Deum remissior; dum scilicet refugis, quod ille cupit in bonum tuum.

53. Mœstitiam suborientem levet spes auxilii proximè adfuturi. Non solet tribulatio assiduò premere, neque ulla est tam severa, quæ non admittat aliquam solatii

latii admixtionem. Nullæ coelum nubes adeò asperant, quin post pauca amœniùs inde reluceat. Indolis probæ filius haud ægre sustinet culpam suam plecti paterna manu, à qua brevì blanditias sperat.

§4. Si vero, sinceròque in Deum amore ferêris, nunquam fugies sufferre aliquid. Explicari non potest, quàm tua intersit, quàm eximium bonum, amare & pati. Qui sperat cum Deo gaudere in æternum, non debet subterfugere patiendi hìc moram brevissimam.

§5. In cruce Jesum Redemptorem invenies, & per crucem quærendus est. Patiendi desiderio materiam tollis, dum ambitur, imminuitur. Quò plùs te subjeceris, ut onus accipias, eò minùs senties te premi. Nullum te affixerit molestiùs, quàm quod proprio arbitrio elegeris.

§6. Si quidquam in orbe esset nunc; aut fuisset unquam homini convenientius, vel utilius tolerantiâ adverforum, illud Deus haud dubiè daturus erat filio suo charissimo; at quoniam nec gloriosum quidpiam magis est, nec fructuosum, illum pati jussit, plùs quàm toleravit ullus homi-

hominum, aut toleraturus est in ævum.

57. Cultum religiosum impendimus trahi, è qua Deus homo altera duntaxat diei parte pependit: quidnî plus honoris adhibeamus cruciatibus & ærumnis, quas senis omnino lustris sustinuit, & non nisi in ipsa cruce absolvit.

58. Quotquot jam coelum beati incolunt, præoptarent usque ad ultimum iudicii diem arceri à conspectu Numinis felicissimo, quàm privari vel minimo merito, vel gratiæ particulâ, quam in humanis olim collegerunt, cum adversa Jesu amore sustinerent.

59. Expedit studiosè advertas ad animi tui sensa, nè quæ carni blantiuntur, spiritualia reputes. Neque enim omnis illa affectio spiritualis est, quæ in corporeos sensus non diffluit. Non firmis stat pietas fundamentis, quæ huic solo inædificatur. Etiam insoliti in Deum ardores quo spiritu turgescunt, eodem instar bullæ evanescent.

60. Genuinus ille, ac cæterorum princeps est amor, qui omnem Dei voluntatem animo forti sic complectitur, ut neq;

rogos inter, omniâque cruciamentorum genera, eam dimittat.

DECAS VII.

61. Seu gaudio perfundaris, seu mœſtiſſiâ: ſive cœlum ſolatia depluat, ſive mentem ariditas exſiccet, eodem ſemper vultu, adhærendum eſt uni gloriæ, cultuiq; Numinis, hanc viam niſi quis teneat, lentis paſſibus progreſſurus eſt ad virtutem: quin ſemper initiis ſuis inhærebit amando, & contemplando, quod ingenium aut natura ſuggeſſerit, non obſequendo Rationi, quæ ſpiritui famulari debet, ductumque ejus ſequi.

62. Voluntas Dei eſt, ut tibi infra nihil vileſcas, te humilies, & generoſè vincas, multa patienter ſufferas, non commodis tuis ſtudeas, neque aliò tota mente feraris, quàm ut rerum omnium Moderatori placeas.

63. Gaudium, & triſtitia, ſi modum excedant, ex æquo nocent, mentemque turbant. Loquor de profuſa illa hilaritate ac mœſtitia, quæ ſenſum afficit, & temperiem ſolvit. Nam ſpiritualis commenſuranda eſt odio rerum aut amori, & ex earum cognitione perficienda,

64. Parcè quoque exultandum in coelestium deliciarum affluxu; uti nec tristandum imodicè in mœsta animi orbitate ac pressura. Cùm enim hi affectus sensibiles sint, facilè Rationi officiunt, & in damna præcipitant non ex æquo reparanda. Ipse etiam erratorum dolor alioquin tam salubris, si modum excefferit, potis est hominem spe salutis dejicere.

65. Igitur quemadmodum Spiritus malignus illam tristitiæ intemperiem adhibet uti instrumentum, ad dejiciendum omnimodè afflicti animum: ità hilaritatem immodicam in eum usum transfert, ut nos ultra recti decoriq; limites quàm longissimè abripiat.

66. Probatissima agendi norma illa duntaxat est, quæ cum recto rarionis usu, non cum ingenio appetitioneque nostra consentit. Ratio sola agendorum omen est, & unicum morum remedium.

67. Servire Domino in lætitia laudatissimum est; at non exindè rejicienda est mœstitia Dei dispositione immissa. Nempe squalor, & lacrymæ exilio nostro magis conveniunt. Neutri quidem se im-

Hs

mergen-

mergendum nimis, lugendum tamen potius in hac valle lacrymarum, & differenda gaudia alibi proventura.

68. Sensualis animi voluptas, solatia teneriora, imò & Pauli asserto coelestium aut futurorum clara cognitio, atque ipsa cum Deo familiaris collocutio, non nisi dulciaria sunt teneræ virtutis, pabulumque parvulorum. Hæc omnia se compati possunt cum homine subdito peccatis. Adulta virtus non eget his cupediis, alitur cibo fortiori, mortificatione, afflictione, durorum tolerantia, cruce ex amore Dei jugiter ferenda.

69. Naturæ lege adstringimur, ut ad normam Rationis vivamus; verum affectu seducimur, impetu acti, & nostri amore. Non metimur res ad recti legem, sed ad imperium cupiditatis: non ad charitatis jura, sed ad nutum propensionis, & amoris proprii.

70. Si animus tibi est, tua ex Rationis arbitrio moderari, Deum tibi antetuleris, proximum ad minus æquaris. Eâdem bilance expendenda sunt commoda propria ac aliena; neque minus pondus ab-
jicien-

judicandum, cum danda largiris, quam cum data recipis.

DECAS VIII.

71. Ut pro cæteris sanè judices, fac semper proximus personam tuam occupet, & tu illius. Si malè habitus es, cogita te alterum malè accepisse. Si offensusi quempiam, credito te ab alio offensusum: ità querelas tuas sapienter composueris.

72. Quod in alterum contuleris, nunquam videatur magnum; quod ab alio acceperis, nunquam parvum. In minuta aliorum errata nè irruas acerbis arbiter, neque tua graviora excuses quasi nescius errare.

73. Non expetas semper aliis justitiam, tibi verò gratiam; alios strictè, te clementer ac suaviter haberi. Quæ maledici imponunt, non te commoveant illico, illud autem, quod tu dixeris, nè innocuum putes.

74. Si quem propensius colueris, non continuo à culpa exemptum credas: neque si quem oderis, confestim quidquid egerit, scelestum putes. Malè semper

judicatur affectibus, ibique sententia suspensa esse debet, ubi sui amans animus pro se arbiter sedet. Amor pretium rebus non tribuit, sed accipit. Potest in adverso tibi latere virtutis aliquid, uti in amato tantundem vitii.

75. Monstrum sis, si cor duplex habueris, quorum alterum tuis, alterum alienis rationibus impendas. Nempe uni Rationis Legi Voluntas obtemperet. Unde profint, non unde delectent, res æstimandæ sunt. Mentem in verum fige, non in apparentia boni simulacra.

76. Cæteris cur succenseas, quòd commodis suis invigilent; cùm & ipsi patiantur te tuis studere? Non te offendat, quòd alii querantur de te, si velis, ut ipsi credant, justas esse querelas tuas.

77. Talem te habe cum aliis, qualis cupis haberi ab illis: talis quoque studeas esse cum Deo, qualem ille se exhibet tibi. Ab ea, quâ ille te accipit, ratione disce, quàm tu in alios debeas servare. Patiens tolerat, quæ facis, mala, nec desinit opè tibi & gratiam largiri. Quid quereris, si ex tuo te more homines accipiant, & uti
tu

tu Deo, pro gratia injurias reponant? qui noverit se, abutendo creaturis offendisse Numen, pati debet, ut & illa instrumenta fiant vindicis Dei, rependantque injuriam ipsi irrogatam. Ne unicæ quidem obmurmurandum est: singulæ enim ultrices sunt sui Creatoris.

78. Dei arbitrio te tuaque ex integro permitte: solatium sit, quidquid statuerit de te ab æterno. Sive te obscurum velit, seu gloriâ fulgentem: sive donis & gratiis abundare, seu omnibus destitui: sive anxium compungi, seu liberum deliciari: quæcunque demum aspiret tibi fors favoris aut pressuræ, te fidum & amantem ei præbe. A piissima illius manu, quidquid ingruit, seu grave sit aut maximè adversum, animo excipe non patienti solum ac demisso, sed hilari etiam ac grato, confidens nihil non à paterna illius providentia disponi in bonum tuum.

79. Quando malum avertere, aut in melius commutare nullo conatu potes, curam omnem permitte Deo: expectanda est modestè Divina sententia, quæ sapientissimus Arbiter statuatur vel amoliri

penitus malum, vel bonum indè elicere.

80. Si non potes hilariter, certè moderatè tuleris, quæ tibi infertur injuria. Probra sustinuit Christus longè acerbiora mansuetudine insueta. Cohibe impetum surgentis iræ, & oculos intende in Divinam manum, quæ justissimè, & nullus dubita, ex purissimo amore patitur tibi malum irrogari, etiam ab homine ignaro se administrum esse, & adimplere consilia illius.

DECAS IX.

81. Age potiùs, quod alieni arbitrij est, quàm quod tui: fac, voluntatem Dei, fac voluntatem fratris, fac voluntatem injuriantis & inimici, si absque peccato potes, potiùs quàm tuam. Nempe nihil ità æstima veris, uti pretium obedientiæ.

82. Supra alios te nunquam extuleris: præter te contempseris neminem: æstima te inferiorem, quin & vilio rem cæteris: patere, ut illi tibi legem dicant, & propter Deum te omnibus probare stude: monita etiam postremorum nè respueris: denique convenientius duxeris demissè culpam agnoscere, quàm cum pertinacia amoliri.

83. Non minùs complaceas tibi in humili parvitate, quàm mundi æstimatores in magnitudine vanitatis. Opera nullo apud homines in pretio esse, ut Redemptori tuo, ejùsque Matri sanctissimæ similior fias.

84. Neque vanicula assentatione studeas placere alicui, neque inani metu fugias displicere. Aliena facta nec scrutare curiosiùs, nec censor facilis, dijudica. Curis superfluis non te immittito, fruiturus domi tranquillitate optima.

85. Benignum ac facilem te omnibus præbueris. Alienis bonis æquè delecteris ac tuis, de alienis malis æquè doleas. Caritas tua profusa sit, & prodesse omnibus parata. Nullius te mores commoveat etiam molestissimi, & vel scelestissimi salutem nunquam despera.

86. Parvo contentus non petieris nisi pauca, & paratu facilia, subeundo quædã paupertatis incommoda, quæ & ipse Dei filius adamavit, & subinde nobis commendata voluit, ille Magister, & Dominus, nobis servus, & discipulis. Gaudeat discipulus, si Magistrum imitetur; plaudat servus

ſervus, ſi cum Domino ſuo venire poſſit
in partem laborum.

87. Tunc auſpicamur habere pacem,
cùm deſiderijs imponimus finem. Nihil
ex rebus terræ hujus expectes, nihilque
metuas, & eris Dominus tui, id eſt, major
Regibus univerſis. Solum Deum ama, ſo-
lum peccatum time, indè tibi quies, & pax
ſinceriffima. Nihil deſiderando ditiffimus
es, nihil timendo ſecuriffimus. Quis ob-
ſecro, tibi malum inferet, ſi quod infertur,
numeres inter bona? Et quis fortunam
tuam everterit, ſi hæc tua opulencia ſit,
nihil amare, nihil concupiſcere?

88. Vota noſtra, ut maximè pia, tem-
pori ac viribus noſtris accommoda ſint. Si
te lecto affixit morbus, quid ambias ple-
bem de ſuggeſtu docere, aut obire Xeno-
dochia? Mitte intempeſtiva vota, & col-
lige te ad patientiam, uti conditioni tuæ
convenientiffimam. Hujusmodi deſide-
ria inconſulta, præterquam quod inutilia
ſint, tempus abſtrahunt ſanioribus votis.

89. In hoc ſpiritus nequam laborare ſo-
let, ut mentem impleat vaniffimis conſi-
liis, neque tunc proficuis, neque in ſæcu-
la

la eventuris; quò scilicet alia volvendo, quæ tua intersunt, prætereas, & venatu inanium umbrarum deludaris. Labitur interim lucri occasio, spémq; bene agendi ferò delusus perdidisti.

90. Evanescent temporalia, nisi futuris intendimus. Spiritualia verò, virtutes inquam germanæ, non putatitiæ, per ipsum neglectum securos nos reddunt æternorum. Age igitur, quod agis, non quod acturus es. Huic invigila, quod præ manibus habes, ut ritè factum sit.

DECAS X.

91. Negotium gravioris momenti vix aliud est, quàm, ut curas omnes ad Dei cultum seriò adjicias; imò nec studium aliud, quod calentioribus votis debeas anhelare. Desideria nostra sunt vires animæ, aptissimæ ad superandas molestias omnes, & fatigia in perfectionis itinere occursura. Iter hoc prolixum est, & affatim laboriosum; semper restat, quò pergas, & retrogredi est, eodem in vestigio vel tantillum stetisse. Plures in eo tabernæ sunt aut diversoria; in his moram nè traxeris, furtim subeunda sunt, & via prosequen-

sequenda. Et ut noveris, quam viam teneas, aut quantum in ea progressus sis, hujusmodi hospitia, ceu gradus servienti Deo, sanctioris vitæ Magistri novem statuunt, comparata ad conditionem eorum, qui iter adoriuntur. Tu observa, quâ classe hæreas, & quantum distes à termino.

92. Ad primum refero, qui crimina sua ritè cõfessi, ad ea deinceps evitanda severissimè sese obstringunt, modicè interim solliciti de levioribus nævis præcavendis. Languet in eis, & refrigescit charitas, vigétque nimium, quo malè nobis blandimur, amor proprius. Hæc taberna extra infernum quidem est, ast indè non longè distat, prout Trithemius loquitur; quin, si alteri Doctõri credimus, jam in ipsis tartari labris ambulat illi, qui vitam ducunt ad eò sui securam, imò negligentem. Etenim qui minutiores noxas nullo prorsus studio cavet, qui corporis commodis favet liberrimè qui labendi occasiones, & peccatorum gravium pericula non defugit, næ ille præcipitio æterno quàm proximus est. Sit tamen, unum aliquem in ea
viven-

vivendi ratione Orci carceres effugere, quàm horridis, quàm diuturnis suppliciis in terrifica illa ignium lustricorum specu noxarum pœnas exolvat! Opera insuper solius scilicet gehennæ metu extorta quàm futura sunt imperfecta! quot sordibus deformata! quàm parùm denique meritoria!

93. Secundum gradum illi proprium habent, qui aure prona exipiunt monita divini Spiritûs, mundi vanitates declinant, remonent studiosè graviorum criminum illecebras, ad pietatem constanter incumbunt; cæterùm haud multùm abhorrent à nævis minutioribus: & licèt partem aliquam levium noxarum effugiant, non se liberant tamen à sagacissimis dæmonis insidiis, ejus laqueis innodati, passionum suarum aurâ abrepti, atque exinde heroicarum virtutum operibus prorsus impares. Hi vana securitate persuasi in eo requiescunt, quòd supremo Numini deser- viant, ac tandem sui vani æstimatores addeunt discrimen plurimorum errorum.

94. Tertiam classem obtinent, qui domita generosè carne mundòque devicto, in mediâ

inediâ & vigilijs se macerant, quibus scilicet studium virtutis nō modicè promovetur. Ast ea isti parte adhuc deficiunt, quòd ab eiusmodi æterni supplicij metu aut præmij cupiditate magis, quàm germano Dei amore impellantur. Imminere istis solet ex insidijs veterator, & sub dolosa specie avocare ab interno sui debellandi usu, à teneriore in demissionem, charitatem, aliásque virtutes affectu, fovendo in illis non nullarum creaturarum amorem, & tenacissimè alligando personis & occupationibus quibusdam, eo ferè obtentu, quòd Divinam amicitiam exinde non violent. Hi interim non advertunt ab eiusmodi affectibus parùm mortificatis obicem poni Divinis donis, seque animo semper dubio ac sollicito distrahi, neque unquam passionibus liberari.

95. Quartum viatorum ordinem efficiunt ij, qui ad usum piarum asperitatum & carnis edomationem curam interiorū adjiciunt, sacra commentantur, & orationi vacant quàm plurimùm. Hic verò, & quod præcipuum est, desideres: sui scilicet abnegationem omnimodam. Nam hi

in hujusmodi mentis delicijs non tam Dei gloriam exambiunt, quàm suam, quo delibantur, pijssimæ voluptatis saporem, nunquam non affixi sensui, & voluntati suæ. In ipso devotionis æstu Deum amant profusè, affectant aspera, cruces, & mortès; mox ubi tenerior sensus evanuit, jam alij à seipsis, quam poposcerant, deprecantur pugnam, & ad primam adversitatis imaginem contabescunt. Imperetur aliquid, quod eorum palato minùs arrideat, illico ostendent, quantum absint à sui victoria. Ut, quo abripiuntur nimium, domesticus sui amor obtectus lateat, vellèque suam adimpleant, sexcentis facile argumentis suadent omne eorum studium in unam Dei gloriam referri.

96. Quinto in diversorio hospitantur, qui voluntatem propriam in omnibus abdicant, ut cum Divina probè consentiant, parati non Majorum modò, sed, si per Divinam legem aut absque nævo liceat, inferiorum etiam arbitrio obtemperare, auscultant suggestionibus cœlitus immis- sis, colunt mentis tenerrimæ puritatem, & ardentissimo studio, omnique sanctorum operum

operum genere connituntur Deum sibi demereri, atque arctâ cum eo amicitia conjungi. Hos jam dixerim in via magis securos, ambulantes in veritate, ac Deo cæteris jam præmissis longè acceptiores. Verùm neque in istis sui abnegatio eas omnino radices egit, ut non aliquando in sanctis cæptis nutare incipiant, seque amando immutari. Quod si adverterint, agnito errore celerrimè resipiscunt, noxiisque austero dolore expiatis, cum Deo in gratiam redeunt, seque ejus voluntati denuo transcribunt.

97. Sexto hospitio accipitur genus illud nobile Viatorum, qui cum se Deo totos permiserint, in sui integerrima abdicatione unum Divini honoris incrementum constanter quærunt, nullis indè rationibus amovendi. Sed & hinc aurum scoriam habet. Feruntur hi occulta quadam naturæ inclinatione, ac penè solliciti in spirituales suas delicias, nondum scilicet depurata intentione, & vel tantilla inquiete illapsum Divini spiritûs remorantes. Etenim cum votis nondum omnia in Dei gloriam dirigant, neque in absolutâ
sui

fui abnegationem incumbant, minùs aptè utuntur cœli donis, & ope sibi divinitus ad agendum concessa.

98. In septimo duntaxat illos reperias qui didicerunt laudabiliter frui cœlestibus auxiliis, itaque proficere ex Divina amicitia, ut fructus omnes, quos illa procreare solet, sedulò colligant, assveti in prosperis juxtà & adversis lucrum facere: parati in omnibus seu animi seu corporis negotiis beneplacitum Divinum sequi, umbræ instar, quæ corporis motum imitatur: prompti ad agendum patiendùmq; juxta normam vitæ & passionis Redemptoris sui: firmati in ejus solidissimo amore, & ad quamcunque turbationum procellam semper immoti. Indè non agunt solùm, sed sustinent etiam grandia, perfusi semper opibus Divinis, mente illuminati, & voluntate semper in Deum propensi. Quia tamen abundantia solet incautis periculosa esse, evenit quandòq; ut à tramite non nihil abducti ad delicias suas vel afficiantur immoderatiùs, vel eas sensibiliùs degustent. Huic quoque errori ponendus est modus, & oblectamenta

EX

ex pietatis ſenſu naſcentia vel non quaerenda omnino, vel cautè admittenda,

99. Octava ſtatio occupatur ab iis, qui ſe ſuaque omnia puriſſimè in Deum referentes impenſiſſimè gaudent ab ejus voluntate omnia de ſe, ſive quæ ad hujus, ſive alterius temporis conditionem referuntur, ex libito diſponi, non reſervantes ſibi nè minimam proprietatem, & ab omni penitus creaturarum affectu liberi. Hos Deus ſolet peculiaribus gratijs, & amicitia ſua argumentis conſovere, remota ijs aperire, & coeleſtibus quandoque miraculis recreare. Verùm hoc uno laborant, quòd non æquabili gaudio ſentiant ſe bonis illis perfundi, ac deſtitui. Latet enim ſub ea fruitionis lætitia genus quoddam propriae voluntatis, coram Divinis oculis, admodum culpabilis, quã exutos, omnique affectu liberos præſtaret ſolum admirari, & prædicare Divinam bonitatem, quòd immerentes ex infinita ſua bonitate tam liberaliter accipiat. Quin, quantum ipſorum intereſt, parati eſſe deberent illã piſſimi Numinis liberalitate deſtitui & quaſi derelinqui, ſi ex ejus foret bene-

beneplacito. Neque enim blandus ille donorum, favorúmque apparatus perfectæ virtutis argumentum est, sed fidus duntaxat index bonitatis Divinæ, quâ teneras adhuc mentes ad iter perfectionis attentandum invitat.

100. Ultimus demùm locus eos solos hospites habet, qui ardentissimis virtutum operibus, purissimis desideriis, ac filiali Dei timore instructi aboleverint cupiditates omnes terreas, extinxerint affectus carnis & sanguinis, ac instar spirituum ipsa etiam voluntate exuti uni Deo vivunt. Ardens quippe in Deum amor, à quo animantur, totius hominis, imperium occupat, ipsamque naturam supra se, ac conditionis suæ modum constituit. Hi proximiores sunt, & electi Dei filii, in quos largissimè suas opes diffundat: quibus copiam faciat Divini oris penitiùs cõtemplandi: quibus denique intima familiarissimè aperiat. Atque inter hæc adeò temperatè se amant, ut in illa coelestium donorum fruitione non sistant, neque de his, uti de bonis propriis delectentur; sed omnia in unam Dei voluntatem referant,

in eaque conquiescant. Extincto quippe
 omni respectu, & abdicata sui arbitrii ac
 privati commodi ratione, sola fide & cha-
 ritate nixi, alacriter expectant quamlibet
 rerum aduersarum tempestatem unius
 Divini nominis augendi, proximique
 beandicausâ, absque ulla cœlestis solatii
 aspersione aut lenimento. Nihil asperum,
 nihil vile aut abjectum, nihil probrosum
 aut triste excogitaveris, quod non existi-
 ment sibi deberi, absque fuce ullo se po-
 stremos omnium iudicantes; neq; aliud
 suspirantes, nisi calcari, abjici, torqueri,
 & mille tormentis pro Christo excruciami:
 quanquam illâ aduersitatum copiâ nun-
 quam eò cumulandi, ut non semper opta-
 re audias: *Amplius! Amplius!* Et quan-
 quam cum Paulo aliud ignorent, nisi glo-
 riarî in cruce Domini sui, haud propterea
 negligunt mentem suam cœlestibus do-
 nis adaptare, quibus cum copiosè ditari
 solent, & effici instrumenta idonea Spiri-
 tûs sancti, in omnem ejus nutum faciles,
 & in misericordiam humiliter grati. Eo-
 rum in pectore Dei simul & alienæ salutis
 amor ardet juxta ac fulget, indèque ac-
 censi

censi, quidquid in exterioribus abjectum magis aut afflictivum est, quantum de se, avidissimè inquirunt; intus verò charitate pleni, proprii expertes arbitrii, à desiderio sensibilis voluptatis prorsus alieni, in omnibus imitari student unum suum Magistrum ac Redemptorem Jesum. Videat nunc, qui Dei servitio se adscriptum cupit, quâ classe accipiendus sit, & quantum adhuc à meta remotus; nè, jam tertio coelo se illatum putet, adhuc se reperiatur in ipso aditu, vixque primum gradum in sacro itinere posuisse.

Dictamina Generalia.

DECAS I.

Non rectè mortem definieris dicendo: æqualem esse diviti ac egeno, Cræso ac Iro. Vita idem facit: tam Regibus infesta est, quàm mendicis, tam favens utrisque. In omnes dispensat gaudia & dolores, nisi quòd in Regibus occurrat materia major. Ast gibbus elatior non implet animum, onerat solùm. Majestas quoq; objecti non subingreditur sensum;

Ia

neque

neque major est acies prospicientis in iuga montium, quàm in granum arenæ.

2. Avarus animam suam venalem habet; prodigit eam quovis lucro. Assentatori mendacia sub hasta sunt, indè comparat favores. Qui honoribus inhiat, nundinatur pericula; qui omnibus se ingerit, contemptum! infelix meliore cæteris sorte cautelam. Contrarium prosperitas habet: dolos mercatur pretio excessivo.

3. Si oculos animúmque in se reflectere, Aristoteles nominavit fatuitatem, certè in alios defigere aut error est, aut errandi periculum. Pronissimum quippe est iudicare unum altero meliorem, hujus conditionem præstare alterius; id est ansam dare, unde vel torquearis ipse, vel alios laceffas. O cœcã hominum malitiam! plùs student aliena rapere cum molestia, quàm frui propriis cum quiete.

4. Utì cespitant pedes, ità lubricant cogitationes: advertite, unde firmentur. Solidiùs non fixeris, nisi complendo quod debes. Nam si ambitio eas impellat? cadent ex alto præcipites: si avaritia? impingent in imo; si voluptas? corruent in plano.

s. Ardea

5. Ardea liberè se gyrat in aëre, nec impingit: anima verò cùm aliò vagatur, vias obit periculosas. Proinde veluti corpus semper intrà tutiora se colligit, ità & illa amat suis limitibus contineri. Territorium animæ est nosse conditionem suam, hoc solùm stadio decurrat. Genus apostasiæ in Religioso est, pedes habere in cella, animum in compitis.

6. Qui nimio labore contendit obtinere, quod appetit, abjecti animi est, aut, quod idem sit, si non non pejus, elati: Est instar damnati ad triremes, ast pendentis è patibulo, vitámq; agit, quasi è filo pendulam.

7. Invidia cor Scorpionibus replet: vanitas caput exinanit, dum ex vertigine corruat. Sensualis vitam habet vitream, piger plumbeum corpus. Epulo gerit characterem bestiae: crudelis, feræ: superbus dæmonis: castus Angeli.

8. Ad dandum consilium opus est animositate: ad recipiendum patientiâ: ad petendum candore, & veritate; ubi passio subintrat, cuncta pessumeunt. Multi petendo consilium pro eo quod agendum

est, quærunt approbari id, quod libitum est.

9. Arduum est svadere, quibus sensus proprius pro oraculo est. Aut enim consilium perditur, aut consultor; præsertim, si cui svadetur, autoritate polleat. At verò non desunt occasiones, in quibus vel gloria fit, vel debitum periclitari.

10. Non illi consilium proficit, cui amplius est ad cognoscendum intellectus, sed cui modica ad remittendum voluntas. Malitiâ voluntatis, non iudicii perverti consilia solent, penè dixerim, everti.

DECAS II.

11. Felicitas quædam nasci solet, alia seminari, alia fieri. Nascitur, quæ spontè occurrit: seminatur, quæ resultat ex meritis: fit, quam prætenfio extorquet. Hæc duplici forma exprimitur, dolo & industriâ. In illo formatur ex luto, in ista funditur ex ære, atque hinc magis duratura. Neutra tamen immunis est, quin ab invidia proteri possit, & confringi.

12. A virtute homo redditur bonus, ab operibus magnus, ab occasione celebris. Non parùm felicitatis tempus ipsum subministrat.

13. Nihil sic solet gravare ac vanitas; & licet res sit maximè inanis, pondus tamen habet intolerabile. Ut plausum sustineas in foro, nihil manducabis domi. Quas non expensas vestium pompa? quas non curas frequens famulitium? quas non puncturas causat punctum honoris? Denique vel cor affligi senties, vel caput torqueri.

14. Qui benefacit extraneis absque necessitate, & destituit domesticos immemor obligationis, aut insipiens est, aut crudelis: vel si utrumque conjunxero, vanus.

15. Sufferre hominem mansuetudo est: sufferre fortunam fortitudo: ferre dolorem, tolerantia: ferre seipsum, aliqua virtus: calumniam, plurima; sufferre omnia, ingens remedium. Porrò id planè unicum adversus iliadem præsentium malorum.

16. Præter conscientiaè vermem alius quoque est, qui gravissimè arrodit: habent nimirum & invidi vermem suum. Livori nunquam deest, quod morsicet; verissima animæ teredo, carcinoma mortalium, virus, & basiliscus, qui non occidit, quos respexerit, sed ipsum respicientem.

17. Non tot mare, quot terra periculis
scatet. Facilius hic ac istic te casus invenit.
Quem major in Republica dignitas eve-
xit, majori quoque periculo obnoxium
tenet. Metuendi sunt ei non casus solùm
humani, sed & judicia Divina, non cul-
pæ duntaxat propriæ, sed & errata aliena.

18. Propter peccata populi solet per-
mittere Deus, ut peccent, qui præsumunt po-
pulo: atque ità seu justè Magistratum
subeas, seu callidè subintres, delicti ex-
pers non eris.

19. Angeli sunt ministri misericordiæ
Divinæ: dæmones justitiæ: homines in-
strumenta utriusque. Propter Magistra-
tum bene fit populo, & propter eundem
castigatur. Ambiguum Dei instrumen-
tum est, qui gubernat: tam aptatur in
pœnas, quàm in gratias.

20. Providentia Divina est instar hy-
drophilacii, è quo ceu per aquæ ductus
derivantur in homines vel præmia vel
supplicia. Illis eliciendis cor Regis verti-
bulum est seu clavis primaria, quam tor-
quendo ora salientium aquarum aperit, &
torrentes suos in nos diffundit. Sapienter
proinde

proinde Sapientissimus: *Sicut divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini; quocumque voluerit, inclinabit illud.* Prov. 21.

DECAS III.

21. Fastus efferentis se est hydropisis spiritualis, in eo discrepans à corporali, quòd hydropicus sitiit aquam, elatus aërem: tumor par est utrique.

22. Qui prævertit facienda, non retardat, sed qui involvit: à præcipitantia penè idem periculum est. Nam qui accelerans cursum cespitare cogitur, næ ille non longè processerit: minùs itinerando proficiet, qui subinde ad diversoria redit iis sumendis, quorum oblitus fuerat.

23. Posse bene facere, felicitatis est: actu facere virtutis, & Regii muneris: velle bene facere dotis Divinæ. Ex adverso posse agere malè imbecillitatis est humanæ: actu malè agere, summi periculi: velle malè agere, animi vilis & abjecti: velle aliis malè dæmoniaci.

24. Animantibus fædis, & quæ abominamur magis, natura virus insevvit. Idem habent querulosi: tam facilè venenum eructant, ac dente virulento admordent.

Vilissimum est hoc hominum genus.

25. Quia ambitione abripiuntur Principes, solent adulatione fascinari. Nisi inordinatus eos abriperet honoris appetitus, nunquam crederent adulantium blandimentis. Semetipsum fallit, qui per aliena encomia aucupatur gloriam, non per propria benefacta. Laus est exactio honoris, & hunc propria opera impetrant, non dicta aliena.

26. Grandis machina est Regni gubernatio: ei movendæ nulla trochlea aptior Regis exemplo; cui scilicet non sufficiat eliminare vitia, sed & suspicionem illorum. Olim homines fingebantur Dii esse, ut illorum excusarentur vitia; hodie videas ipsis Regibus vitia affingi.

27. Desciscit ab homine, qui vel fastu supra hominem se attollit, vel infra bruta sensualitate deprimit. Per illum æquatur dæmonibus, per hanc bestiis.

28. Arrogantia est magnes maledictionum: ira radix discordiarum: sensualitas, sementis ægritudinum: avaritia, matrix periculorum: invidia, fons turpitudinum: imprudentia, acervus errorum: debili-

debilitas, mons difficultatum, & vallis ja-
cturarum. Denique non est vitium, quod
carò non steterit.

29. Quemadmodum numeri, & divi-
sionem suam habent, & integritatem; ita
& vitia. Eâdem quippe ratione, quâ dici-
mus, tria & tria sunt sex, verum quoque
erit dicere: vilitas animi, & ambitio fa-
ciunt superbiam: rancor, & elatio in-
vidiam.

30. Nulla melior Legum glossa, ac
Principis exemplum: omnes indè im-
buuntur, omnes percipiunt, quidquid
in eo legerint, porrò exempli efficacia
sumenda non est à persona, quæ illud de-
derit, sed ab opere, quod patrârit. Im-
plêsse legem, non posuisse vim habet. In
Legibus mens est regnantium, in factis vi-
ta subditorum. Exemplum malum de
nullo sumendum est, de malis aliquando
bonum. Neque justî semper agunt, quod
melius est, neque perversi semper ne-
gligunt, quod bonum.

DECAS IV.

31. Generosos juvat prudentia: auda-
ces fortuna: arrogantes patientia aliena:

humiles propria : superbos vilitas sua

32. Perversum est erroris conscium vivere, lugendum in eo decessisse. Hoc agit, qui non contentus immeruisse se vanitatibus, dum vixerat, in id quoque curas ponit, ut earundem memoria super sit post mortem.

33. Quis non illacrymetur iis, qui dum mundum effectu deserunt, tenent affectu, relinquentes in eo pignus perpetuum voluntatis suæ vel deceptæ, vel vitiosæ. Vanum emori vanitas est totius vitæ vanissima.

34. Tristissima vanitatis, & deceptionis victima mors illius est, qui sentiens finiri vitam, non advertit finiri stultitiam suam.

35. O! perversissimam mundi fidem! toties illudentem nobis, nunquam tamen non amatam! Ubi ille te negligit, ac penè contemptim habet, tu curâ illius adeò tangeris, ut curam negligas Dei.

36. Nemo, quod in pretio habet, desidiosè curat: solet æstimatio sollicitudinè imperare. Quæ par superbo magnitudo? & tamen depositâ curâ vilescit sibi: nul-
lius

lius fatagit minùs, quàm sui. Negligit morum probitatem, ut augeat honoris plausum, propriis se damnans votis, cùm inde vilescat, unde quærit æstimari.

37. Aula Regia centrum est mundi; eò se colligit omnis gravitas vitiorum. Illuc invidia iter instruit: eò adulatio progreditur, post se trahens mendacium, fidissimum Achatem. Christus Redemptor noster non nisi funibus attractus Palatium subiit, maluitque silendo mutus videri, quàm loquendo mendacii suspicionem inducere. Levius judicavit notari de facultate, quàm periclitari de fide veritatis.

38. Honor res est prorsus arbitraria: ibi solet investigari, ubi & infamia occurrit. Ut eum prætendas, opus est prudentiâ: ut consequaris, felicitate: ut conserves, patientiâ: ut ambias, dolo & astutiâ.

39. In assentationem Princeps se præmuniat metu, in veritatem patientiâ: ad hac non decet commoveri, ab illa caveat decipi. Præstat errorem doceri, quàm ignorantem seduci.

40. Epidemia Nobilium, & contagio Principum assentatio est. Ei prævertendæ

dæ juverit colere sinceros, apertique pe-
 ctoris, execrari loquaculos, & exaggerato-
 res, odisse inflatos, honorisque præcupi-
 dos. Aliud quoque antidotum in pestem
 illam valet, si ambitioni obnoxius non sis,
 amésque modestiam statui congruentem.
 In vanum recidunt laudes blandientis, si
 non afficiant animum audientis.

DECAS V.

41. Loqui malè infirmitatis est: loqui
 bene, virtutis: loqui vera, ingenuitatis:
 opportunè loqui prudentiæ, loqui impor-
 tunè, est stultitiæ: non loqui, ubi loquen-
 dum pusillanimitatis.

42. Per Periphrasin mentitur, qui polli-
 cita sæpius pollicetur: iudicium præbet,
 se nunquam facturum, qui bis dixerit: *ma-
 nè faciam*. Jucundè quidam: per plateam
Deinde venit ad domum *Nunquam*.

43. Silentium merentis laudari est com-
 mendatio per substitutos. Omnium ora
 in sui encomia solvet, qui de seipso nullum
 dixerit: quemadmodum è contrario o-
 mnibus ansam præbet murmurandi, qui
 officium sumit seipsum deprædicandi.

44. Aëre tam corrupto nemo vixerit,
 quàm

quàm unde alitur assentator. Proinde veluti, cum contagio serpit, amuletum pectori appensum gerimus, ita Princeps adversus pestiferam adulationis luem cordi apprimat amorē ingenuæ veritatis, non fucatae apparentiæ.

45. Falsò imponimus virtuti, quasi res foret hac in vita ultra modum ardua, fama plus difficultatis habet. Illa enim in nostra est potestate, hæc in placito alieno; & licet Virtuti laus debita sit, multis tamen parari vult requisitis. Præfigenda enim est occasio operis, capienda ejus notitia, statuendum tempus, ac demum in eunda conspiratio applausûs. Virtus in silentio operatur, neque alio apparatu indiget, quàm corde bono, & fuci experte.

46. Ens confusissimum superbus est; nemo ejus indolem penetrârit; quin & ipse cæco judicio ignarus est sui. Ægrè dixeris aliôsne magis æstimet, an contemnat. Assvetus livori invidet etiam ei, qui minùs habet. Plus in eo est, ut imitetur vanitatem alienam, quàm ut curet necessitatem propriam.

47. Non immeritò dubitaveris, an, quod vulgò

vulgò opinamur, aſſentator ſemper quærat commodum ſuum: non enim honorat illum, qui utilior eſt Reipublicæ, ſed qui acceptior eſt Regi. Cæterùm adeò perverſus eſt, ut certis utilitatibus omnium unicam incertam anteponat ſuam.

48. Si ex vero loquimur, ipſum adulationis nomen abominabile eſt, ac penè idem, quod publica prodition: potis enim eſt, mentiendo uni, interitum procurare omnibus. Rex unicus Aſſentatoris dolo inductus ruinam adfert Regno univerſo.

49. Prudens prævidet pericula: timidus fingit: juſtus non metuit: honoratus contemnit: fatuus invenit: temerarius quærit: infelix incurrit.

50. Varius pacis uſus eſt: mites illam poſſident: patientes conſervant: pacifici efficiunt: eâ fruuntur boni: malis ſe fingit; ſimulatur à proditoribus. Veram ac germanam ſolus Deus dederit, quæ hic incolit animam juſti, ac tandem æternùm perfeverat in cœlo.

DECAS VI.

51. Magnarum opum hæredes filios ſcribere,

bere, est ansam præbere, vel ut multum dilapident, vel ut seipsos perdant. Qui plus substantiæ congerendæ, quàm virtuti in prolem derivandæ studet sollicitus pater, erit fortè cæteris homo opulentior, at omnibus parens infelicior.

§2. Rarò prosperè evenire solet filiis opulentorum: evanescit, quæ eos contingit substantia, & vix transit ad tertium hæredem. Ardens sollicitudo, quâ indefessi parentes coacervârunt temporalia bona, gradus sunt, per quos filii præcipitantur in gravissima mala. Lucrantur illis bona fortunæ, & obnoxios reddunt moralibus malis: illorum cura, horum neglectus est.

§3. Pluris interest filios nosse, qui opes conquirant, quàm quî dissipent. Illud virtus docebit, hoc divitiæ. Mores boni hæreditas bona; abundè ditant, quem his dotant parentes. In magnis censibus multa superfluunt: virtus à medio roboratur, & à mediocritate fortuna solidior est.

§4. Plerùmque videris, qui molestè omnia tolerat, ægre quoque ab aliis tolerari: neq; ullum queri frequentiùs, quàm qui

qui

qui querendi segetem præbet. Superbia inhumana est, non ferre homines.

55. Unus alteri subsidio sit, & alterius onera, uti Apostolus jubet, alter supportet. Inurbanitatis se reum facit, nè dicam, injustitiæ, non sufferendo alios, qui cupit, ut se ferant alii.

56. Ignorans est, qui existimat nihil à se molestiæ derivari in alios; arrogans verò, qui credit se immunem ab onere tolerandi. Patiendo pacificus es, prudens, magnanimus, & beneficus: tantis se cumulat bonis, qui facilis ignoscit.

57. Habent negotia circumstantias suas, habent & consequentias, sed finis prævalet, & ratio agendi: nisi fortè circumstantiæ desinant esse accidentia, & consequentiæ destruant ipsam substantiam. Negotia soliditatem suam sumunt à fine; idcirco figendus est ad centrum seu substantiam oculus, non ad circumferentiam illorum.

58. Motus naturalis per lineam rectam suam fertur ad centrum, non declinando ad latera. Idem agendum est in negotiis. Qui neglecto rerum fine divertit ad circumstan-

cumstantias, anſam præbet deviandi. nauta in punctum Septentrionis advertit, non in conſtellationem, quæ circum illud gyratur.

59. Prò quantis res humanæ inconveniētiis turgent! indè ſolent erumpere, unde minùs exiſtmes erupturas. Attamen velle una omnes falce reſcindere, foret inconveniēns cæteris omnibus longè maximum. Uſu ac tempore firmatas leges aliquorum cauſâ infringere, non eſt aſſecurare rem, ſed immutare; patebitq; futuris annis naſci indè ſi non incommoda eadem, certè paria aut majora.

60. Ubi unus aliquis caſu deliquerit, non exinde ſtatuenda lex univerſis. Neq; enim æquum videtur ob unius culpam caſtigari omnes. Plectatur reus, & pœna ſubitura eſt vicem legis.

DECAS VII.

61. Antiquitas ſemper venerationi ſit, ejus majeſtate ſtent, quæ fuerunt. Inſueta adducere eſt ſentinam movere, nunquam non horridam vaporibus ſuis. Qui cupit reformare Rempublicam, caveat nè deformet: periculosa eſt ſæpe mutatio etiam
in

in melius. Leges novas condere, gravare est: multiplicare, confundere: immutare, in dubium adducere: veteres servare honorificum, & gloriosum.

62. Novitas sui causâ amanda non est, potius execranda; nisi forsân ea sit, quam vel necessitas imperet, vel sacra faciat utilitas publica: indè solummodò honestari potest.

63. Tollere abusus, quos vel hominum incuria, vel temporum injuria invexit, non est quid novum statuere, sed potius, quod antiquatum est, restituere.

66. Non sunt continuò dicenda nova, quæ incognita, sed quæ nec nobis visa, neque Antecessoribus unquam fuere perspecta. Si quid prior ætas obsoletum habuit, depurandum est, & vigori pristino restituendum. Præstat renovari Rempubli-
blicam, quàm innovari.

65. Calumniosè locutus fuit, qui Magistratus nuncupavit tutores legum: injustum quippe est legem tractare uti pupillum, id est cum ea ex arbitrio statuere. Non illam Demosthenes filiam dixit, sed Reginam, Magistratus ejus Ministri sunt,
servire

ava- fervire Legi debent, non imperare.

mu- 66. Sunt qui opere valent, sunt qui in-
 rva- tellectu; & hi primo statim intuitu com-
 prehendent, quod alii proluxa indagine
 est, vix assequuntur. Illud censerī debet do-
 uam num naturæ, istud virtutis, cujus impul-
 ciat su pertinax labor non rarò superat ingenii
 one- felicitatem. Prævolat Aquila, sed bos las-
 sus fortiùs figit pedem.

num 67. Quorundam ingeniorum primæ i-
 exit, mages non auspiciatæ solùm, sed & cer-
 tiùs, tissimæ sunt: feliciùs operantur impetu,
 quàm permultas ratiociniorum ambages,
 ova, quibus scilicet temperatus calor, & per
 ne- opposita momenta quasi retusus, minor
 per- fit in concepti operis executionem.

ha- 68. Admodum terrificā visā fuit mors
 ino Philosopho ea solùm de causā, quòd finis
 pu- esset omnium temporalium: ego longè
 dixerim horribiliorem ex eo quòd princi-
 agi- pium sit æternorum. Mors bivium est æ-
 ju- ternitatis, unde nos vel orcus accipiat,
 pil- vel sedes beatorum. Vis non timere rem
 ere. tam terrificā, mortem inquam malam?
 sed bene vive.

int, 69. Passio nonnunquam est instar flam-
 vre mæ

mæ ardentis, aliquando veluti prunæ, subinde quasi candela. Cùm repentina est, subito exardescit, seque diffundit, sed & illicò in fumum abit: excæcat tamen. Lenta se cooperit, & instar prunarum cineribus involvit, ustura eum, qui evolverit. Quæ justa est, & boni causâ accenditur, instar candelæ illuminat, & vigorem præbet veritati.

70. Minor sui cognitio, & vehementior passio transvertunt sensum sapientium: impellunt in errores absque discrimine, coguntque quasi viam tentantes in tenebris oberrare. Tantundem refert, ut bene te noveris, ac generosè viceris: inde pendet operatio bona, & vita jucunda.

DECAS VIII.

71. E duplici fonte superbia scaturit, voluntate, & intellectu: illâ, cùm se quis nimium amat; isto, cùm se quis minus novit: aliquando ortum sumit ab utroque. In primo est excessus se amandi: in altero defectus sui noscendi, atque hic serò emendabilis: in tertio miseria abominanda. Conclamatum est de superbo, qui sui aestimator est, & sui ignarus.

72. Per-

72. Percipe querelas superbi, jurabis esse interlocutionem dramaticam spectato-
 ribus recreandis inventam. Quidquid profert, risus est materia, congeries mendaciorum, & chaos deceptionum; ut minus dicam, catena tot erroribus, quot annulis innexa.

73. Bonitas electionis de prudentia venit eligentis, & cedit in felicitatem electi: nihil tamen inde securitatis est. Mutantur in dignitatibus animi, & ubi fallit eventus, culpa redundat in electum, non eligentem. Denique hic solum licet tentare: nam ut divinemus futura, quis exigat ab homine mortali?

74. Midæ Regis digiti aurifodina erant, quidquid contingebant, transibat in pretiosissimum metallum, etiam ipsum coenum. Figmentum hoc fuerit. Veritas est, attactu voluntatis divinæ omnia vilissima transformari in pretiosa, etiam ipsum Jobi sterquilinum.

75. Beneplacitum Divinum forma, & typus est omnis boni; quocunque se immittit, illud consecrat: omni materiæ, cui se imprimit, eximit vilitatem. Si vult,
 ut

ut

ut intereas, pluris est, quàm si mille plausibus eveharis.

76. Ad nocendum semper malorum vis peior est, & damnum majus. Unica acceti gutta ingens vini dolium corrumpit, & modicum veneni pervadit integrum corpus. Majoris adhuc efficaciam est Voluntas Divina: extinguit penitus omne malum, & in eximium bonitatis pretium convertit.

77. Habet hanc bona intentio prerogativam, ut nunquam non operetur bene: dum etiam in iis, ubi error intervenit, non solet à recto aberrare. Poterit videri aliquando errasse etiam in legem Dei, verum quod humano judicio erroneum credimus, oculis sæpe Divinis probatissimum est. In affectum Deus advertere solet, non in effectum.

78. Non bene agenda præfixerit, qui à fine aberrat. Bene collimasse augurium est contingendi. Eligens apta media in finem malum, errat per circuitum.

79. Non negligit se, qui benefacit proximo; quin qui succurrit necessitati alienæ, prospicit propriæ. Beneficium est ca-

ne

ne fidelius; si perdidit herum suum, inquit, repetitque lares, unde abierit.

80. Quemadmodum fatuo solemus concedere, quia fatuus est, & malitiâ caret, ita cum mundo, dum peccatum abest, dissimulandum est. Addicere ei obsequium sincerum, culpam habet & poenam: fictè ei deservire, toleranda prudentia est. Deo serviendum corde toto ac sincero: mundo neque vero, neque ficto. Urbanè eum tractat, qui dissimulanter se habet, & non omnino abjicit, aut pedibus conculcat.

DECAS IX.

81. Multis rationibus desipit qui non se novit, & querulatur. Passio eloquentem facit, sed absque ratione: præbet verborum copiam, sed & mentis inopiam.

82. Pons, qui te ad solium fortunæ deduxerit, occasio est; ad minus est medietas felicitatis: alterum dimidium diligentia absolvet. Diligentia industria manum porrigit, huic desiderium, magnus hujus fabricæ Architectus.

83. Negotiatorem nunquam solum reperias: semper stipatur vel à dolo, vel ab

dustria, vel à favore, vel à meritis. Dolus solet esse proditorum: labor ambitionum: favor palponum: merita debili-
lium,

84. Qui gravi, facilique censura notare consuevit alterum, vates est, sibi idem eventurum ab aliis. Justum enim est legem patiari, quam ipse tuleris.

85. Nihil magis convenit, quam quò obstringimur. Idem est si non agas, quò oporteat, quam si agas, quò dedeceat.

86. Aptè passionem dixeris temulentiam cum libertate: nemo pejus delirat, quam qui liberè delinquit. Passione incitatur voluntas, à iudicio disponitur executio, atque ità duplici malitia peccat, qui peccare constituit: malum enim est malum velle, pejus autem exequi.

87. Parùm differt ab exploratore Magistratus, apud quem Statûs consilia tecta non sunt. Æquivalet proditori, qui publicum bonum privato postposuerit. Pejor est imprudente, qui navem Reipublicæ fallaciis circumagit. Demum qui animum non reflectit ad supremum Numen, nihil melior est Atheistâ.

88. Pon-

88. Pondus mihi gravissimum est, & quod mirêre, levitas ejus hoc facit. Error intellectûs (quis dubitet?) gravior est pondere metalli. Plus ille doloris procreat, quàm gravitas plumbi. Gemino autem errore vanitas mundi conficitur: uno errat in fine, altero in mediis. Finis rerum Deus est; ille statuit voluptatem; in primum. Medium ad voluptatem temperantia est, usûsque moderatus: ille eligit excessum; & jam errat in toto.

89. Nunquid cassus est, imò & ridendus labor, ignem aquæ applicare, ut frigeat. In idem planè satagit mundi vanitas: distorquet res in finem, & hunc confundit cum mediis. Insanit, qui rebus tollit proportionem.

90. Qui eximiam de suis rebus æstimationem gerit, similis est ponderanti carbonem: remanet vas, & fuligo in facie vendentis. Si vaniculus res suas ad libellam expenderit, reperiet nec dimidium ejus esse, quod de se supposuerit.

DECAS X.

91. Prudentis gravior lapsus est, quàm fatui; si nimirum electis bene mediis ab-

erret in fine. Sic enim error errori additur, cum medium bonum tingi soleat à colore finis mali.

92. Præstiterit errare in medijs ad obtinendum finem malum, quàm ipsum finem assequi: nam si non evaserit ignominiosum, carebit saltèm infortunio. Tentare malum, malitia est, eligere in id media apta, malitiæ superaddit infelicitatem.

93. Nullius tam felix electio est ac mortis bonæ. Tametsi nostrum non sit mortem eligere, laborandum tamen est, ut moriamur bene. Imò quia arbitrii nostri non est, quando, quî morituri simus, idcirco vivendum nobis est, quasi omni momento migraturis. Hac ratione periculi minùs accidet periculosa, & certitudo moriendi minùs odiosa.

94. Vita incerta est, quam vivimus; mors certa, quam præstolamur. Ad quid tantus apparatus in vitam, & tantus neglectus in mortem? Ut scias, quæ moriendi tua sit hora, omnem reputes esse postremam.

94. Vita præsens vicus est amaritudinis

nis. Addictus supplicio, dum è carcere ad theatrum ducitur, non quærit viarum diverticula, sed rectâ tendit ad agonem. Omnes de matris utero velut è carcere profilimus, morti adjudicati; dum vivimus, ad supplicium tendimus: quid declinamus ad effugia? moriendum denique est.

96. Sunt merces, quibus Regum decreto cautum est, è Regno non efferri, aliàs fisco addicendis. Eandem sortem subeunt opes hujus mundi: terræ addictæ nequeunt trajici ad Regnum æternitatis. Solis operibus hæc prærogativa est, ut transeant de terra in cœlum. His te mercibus oneratum velim: nam omnes eò tendimus æternitatem mercaturi.

97. Ut ut modicè vixeris, semper, dum moreris, superest aliquid; at virtus licèt copiosissima fuerit, ejus adhuc in illa hora senties defectum aliquem. Nul- lum cadaver egestate premitur; interest autem animam hinc migrare affatim opulentam.

98. Annos vitæ plures numerare, non tam

tam

tam eſt diu vixiſſe, quàm proximiorẽ eſſe morti. Profeciſſe annis, non virtute, non eſt producere vitam, ſed imminuere.

99. Præſens vita non eſt, ut jucunderis, ſed ut mercatum facias, & lucreris in tempore iſto æternitatem alterius. Qui facit jacturam temporis, facit jacturam æternitatis.

100. Quid è duobus pejus ſit, non fatiſ ſtatuerim: onerari divitiis, quæ ſuperfluant in vita, an obrui negotiis, quæ impediunt in morte? Opes viventi oneri ſunt, negotia viventi, & morienti. Illas dimiſeris facilè: hiſ etſi te abdicaveris in vita, reſtant obligationes in morte, quibus & conturberis ampliùs, & torquearis atrociùs.

F I N I S.

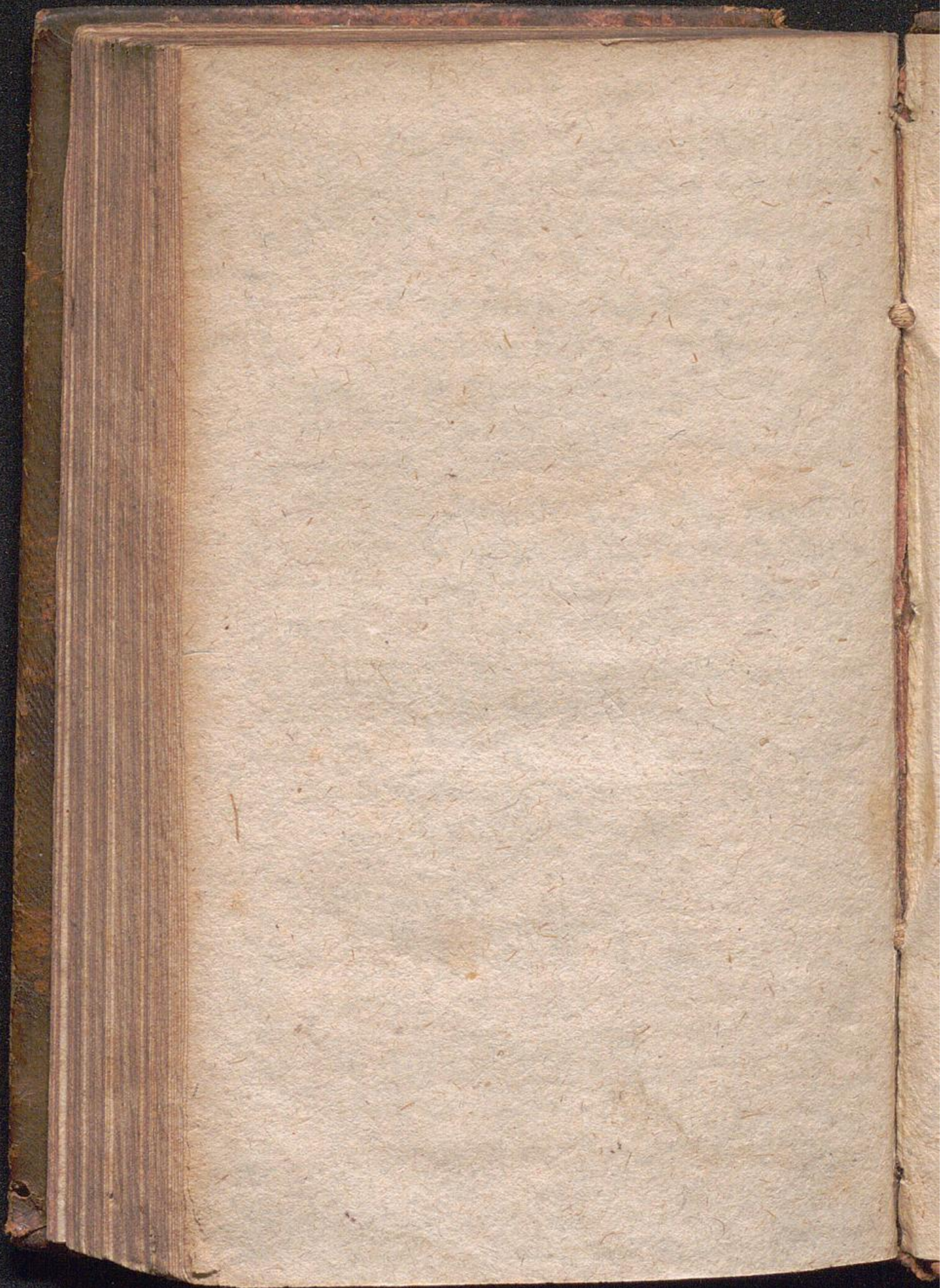

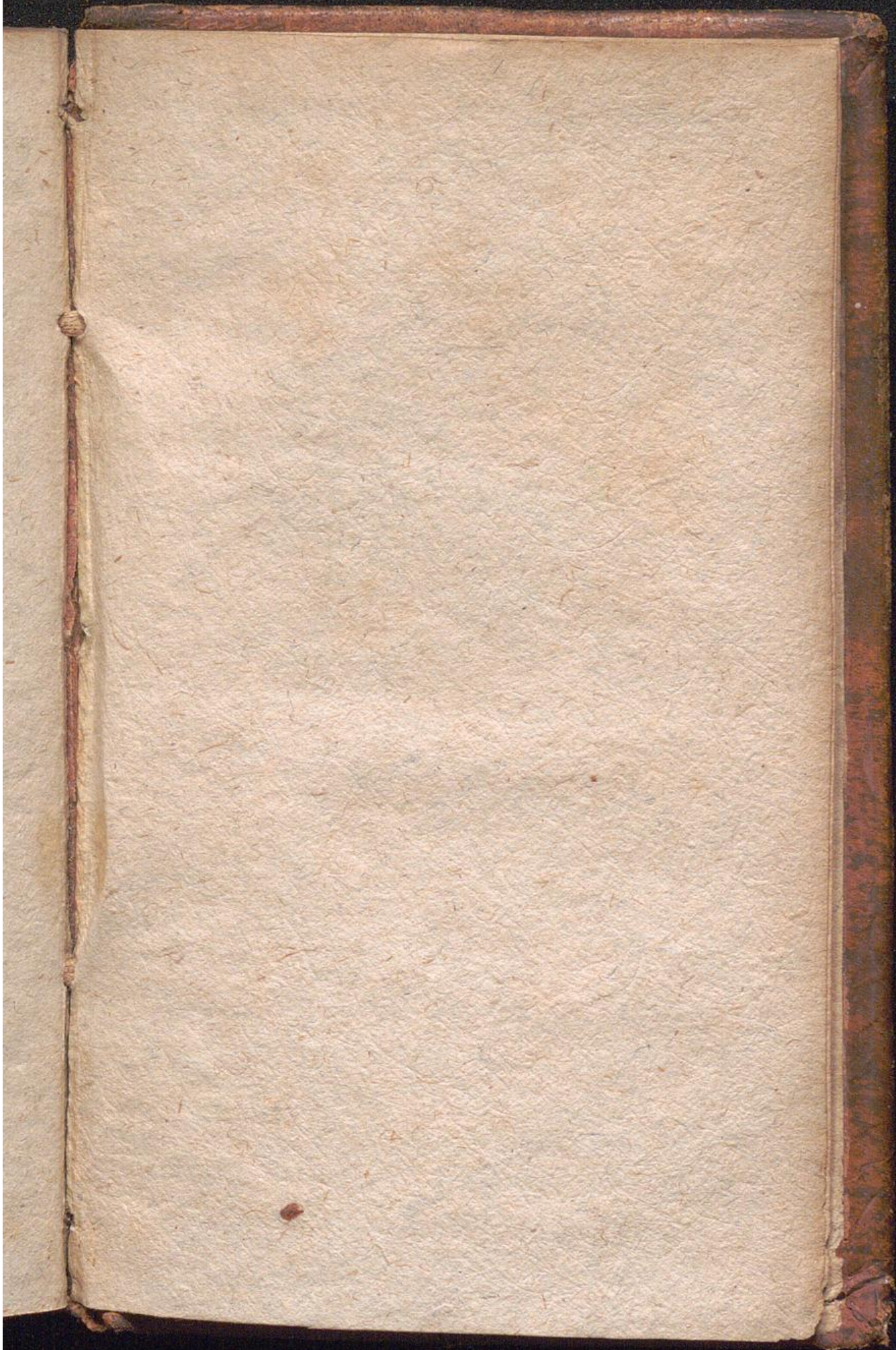
Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a formal document or letter.

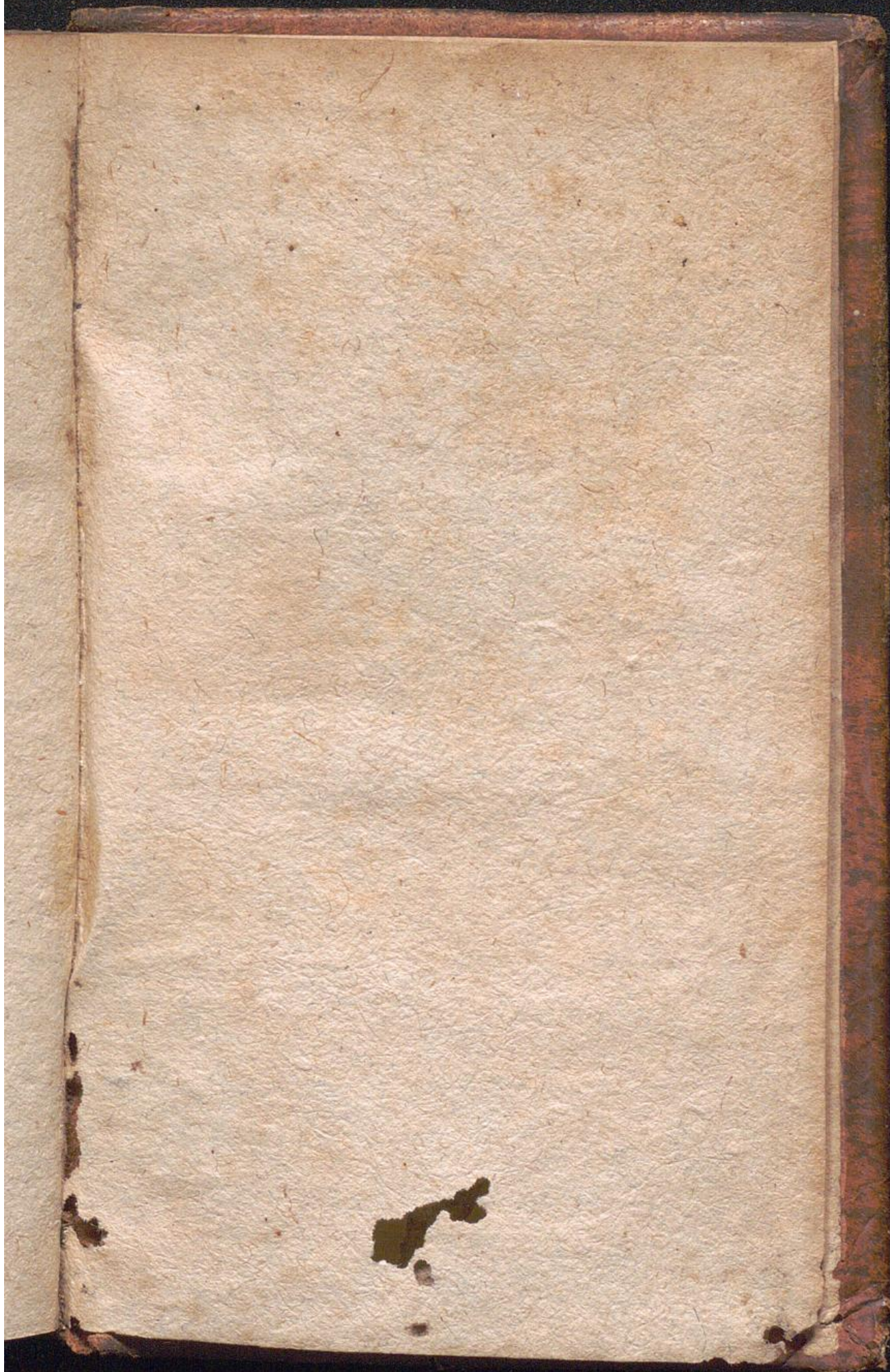
Faint, illegible text, possibly a signature or a specific heading.

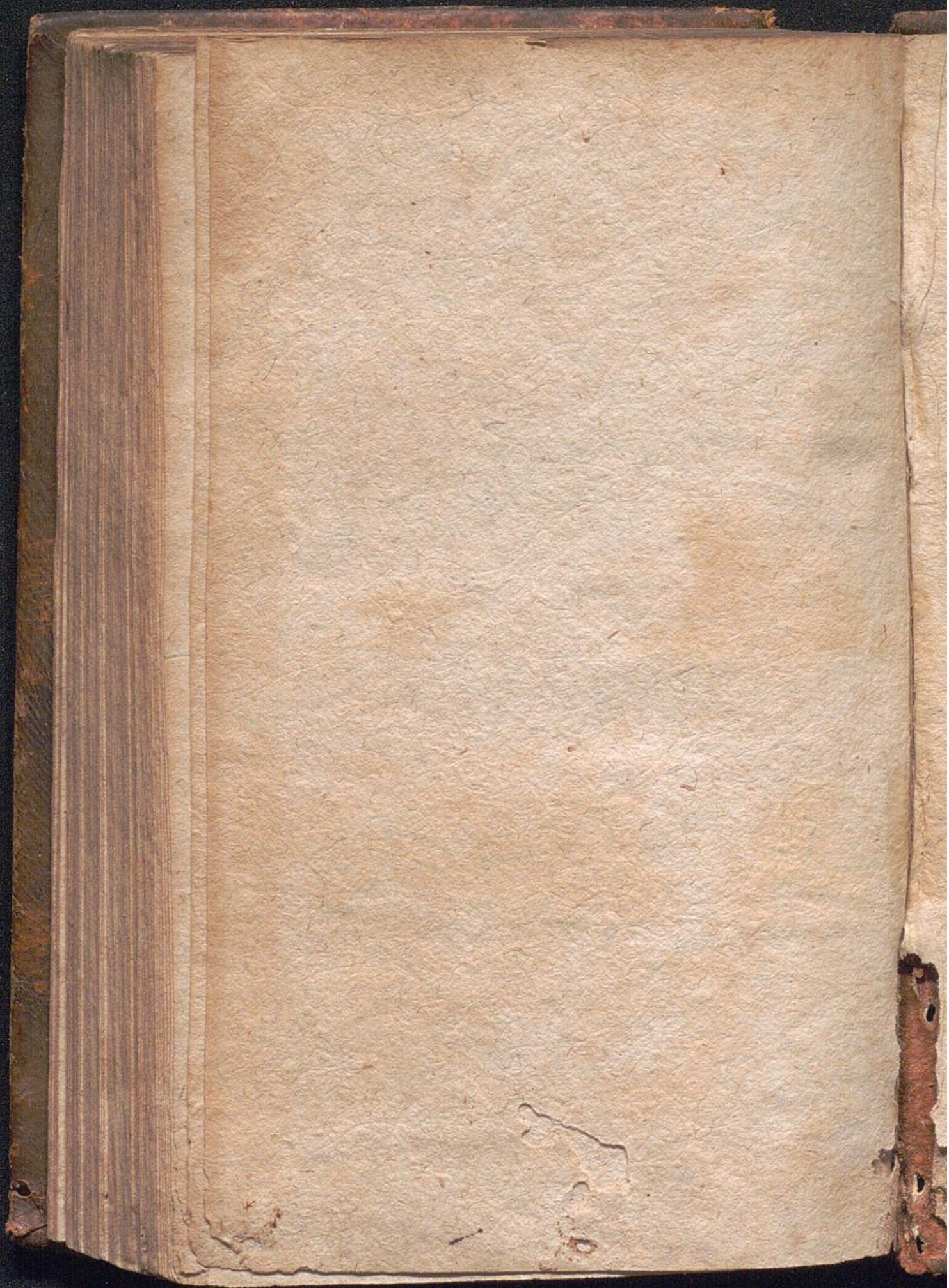
Faint, illegible text, possibly a date or a reference.

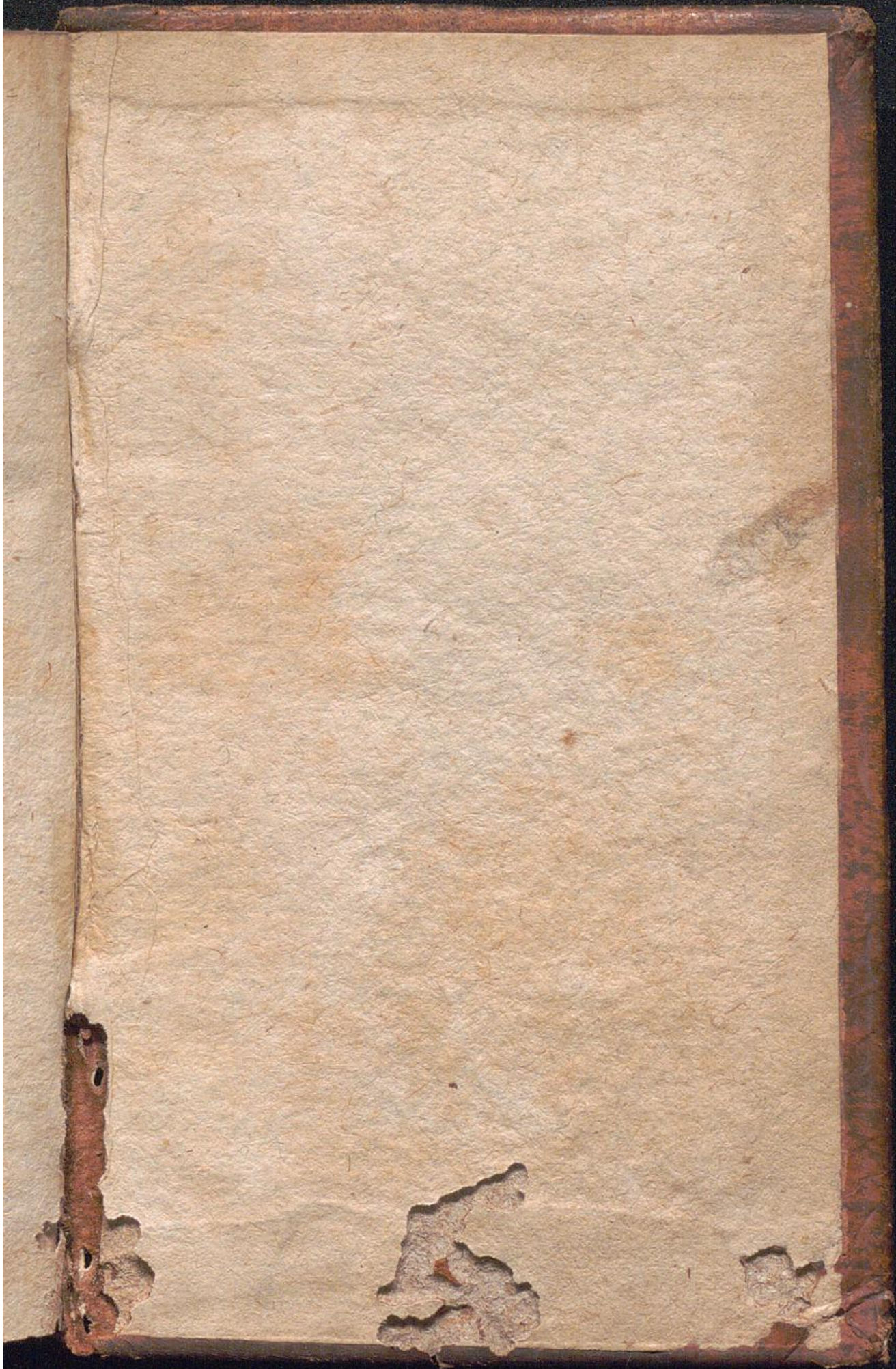
m
u-
ni-
is,
in
ui
m
tis
er-
n-
eri
as
in
ni-

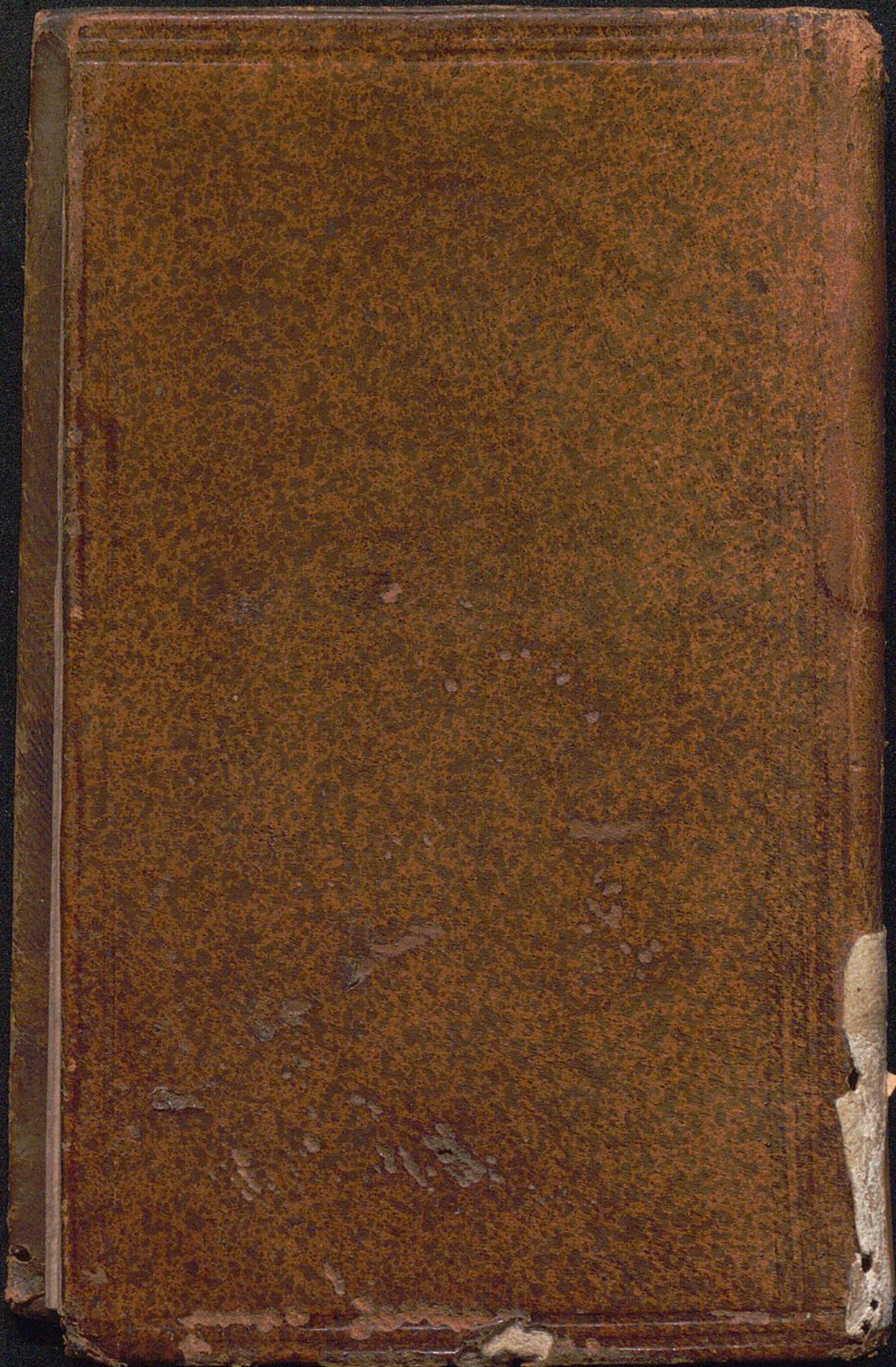

Th
2934